

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

MÁLOTŘÍDNÍ ŠKOLSTVÍ NA JIČÍNSKU V MINULOSTI A SOUČASNOSTI NA
POZADÍ HISTORIE ŠKOLY VE SLATINÁCH

Past and present education in one - teacher schools in the Jičín region on the
background of educational history in Slatiny's school.

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jana Uhlířová, CSc.

Autor: Barbora Nedbalová

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: březen, 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu.

V Praze dn Q./A-J:./⁰⁰?

Podpis autorky

Poděkování:

Autorka děkuje za pomoc a ochotu při psaní diplomové práce své vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Janě Uhlířové, CSc., dále Ing. Bohumíru Procházkovi, PhDr. Evě Bílkové, panu Martinu Procházkovi, paní Heleně Králové, paní Anně Košťákové, panu Jaromíru Styblíkovi, rodině Zachovalových, paní M. Horákové, ředitelům málotřídních škol Jičínska, rodičům žáků málotřídních škol Jičínska a v neposlední řadě své rodině a partnerovi za podporu.

Anotace a klíčová slova:

Práce se zabývá významem málotřídních škol ve společenském a kulturním životě obce a pozitivním vlivem na všestranný rozvoj osobnosti žáka. Mezi pozitiva málotřídního školství patří: rodinné prostředí, individuální přístup učitele, menší počet žáků, výchova k samostatnosti a zodpovědnosti, vzájemná interakce různě starých dětí a eliminace sociálně - patologických jevů. Málotřídní školy poskytují žákům možnost stejně kvalitního vzdělání jako školy plně organizované. Práce na konkrétním příkladu málotřídní školy ve Slatinách v okrese Jičín ukazuje na historickou zakotvenost tohoto typu vzdělávací instituce a jeho význam pro rozvoj obce a regionální kultury v současném vzdělávacím systému.

málotřídní škola; venkovská škola; školská legislativa; Jičínsko; žák; obec; historie; současnost; budoucnost

A brief commentary and key words:

This thesis is analyzing the significance of one - teacher schools in the social and cultural life of a municipality and its positive influence on the overall development in the personality of its students. Among the positive aspects of one - teacher schools are such issues as: family environment, individual approach by teachers, lesser number of students, education leading to independence and responsibility, mutual interaction between children of various ages and elimination of socio - pathologic occurrences. One - teacher schools provide its students with an opportunity to get a quality education same as they would get in the fully organized large schools. In the specific example of one - teacher Slatiny's school in the Jičín municipality this thesis points to the historic establishment of this type of educational institution and its significance on the development of municipality and the regional culture in the current educational system.

one - teacher school; countryside school; educational laws; Jičín region; student; municipality; history; present time; future

Obsah:

Úvod a cíle práce

1. Metody práce	1
2. Teoretická část	3
2.1. Jičínsko - charakteristika regionu	3
2.2. Málotřídní školy - teoretický přístup	3
2.3. Legislativa a málotřídní školy	5
2.4. Obec Slatiny	9
2.5. Obecná historie školy ve Slatinách	10
2.6. Specifická kriteria školské historie školy ve Slatinách	17
2.7. Současnost školy ve Slatinách a její perspektiva	52
2.8. Úloha málotřídních škol Jičínska v kulturním a společenském životě obcí	53
3. Praktická část	56
3.1. Projekt pro žáky 3., 4. a 5. ročníku málotřídní školy ve Slatinách	56
3.2. Dotazník pro ředitele málotřídních škol Jičínska	61
3.3. Dotazník pro rodiče žáků málotřídních škol Jičínska	72
3.4. Rozhovory s účastníky zkoumání	80
3.4.1. Rozhovor s pamětníkem - učitelem školy ve Slatinách	80
3.4.2. Rozhovory s pamětníky - absolventy školy ve Slatinách	82
3.5. Závěr praktické části	85
4. Závěr	86
5. Prameny a literatura	89
6. Přílohy	90

Úvod a cíle

V diplomové práci se autorka zabývá problematikou a významem málotřídního školství na Jičínsku na pozadí historie školy ve Slatinách. Toto téma zvolila z důvodů: prokázání pozitivního vlivu málotřídní školy na žáka a na život v obci, poznání a zpracování historie málotřídní školy ve Slatinách, prohloubení vlastních poznatků o málotřídním vzdělávání. Málotřídnímu školství by se autorka chtěla věnovat ve své budoucí praxi.

Cílem práce je dokázání nezbytnosti a významu málotřídních škol jako symbolu obce, zdůraznění pozitivního vlivu na kulturní a společenský život v obci a prokázání pozitivního vlivu na všestranný rozvoj žáka v prostředí málotřídní školy.

Autorka formuluje následující hypotézy:

1. Je možno předpokládat, že málotřídní škola má pozitivní vliv na žáka vzhledem k malému dětskému kolektivu různých věkových skupin, rodinné atmosféře školy a možnosti individuálního přístupu učitele k jednotlivým žákům.
2. Je možno předpokládat, že mezi hlavní pozitiva málotřídního školství patří: výchova žáků k samostatnosti a zodpovědnosti, vzájemná interakce různě starých dětí, rozvoj sociálních vztahů, eliminace sociálně - patologických jevů, všestranný rozvoj žáka, pěstování pozitivního vztahu k místu bydliště.
3. Je možno se domnívat, že málotřídní školy mají zásadní význam pro kulturní a společenský život v obci.
4. Je možno předpokládat, že málotřídní školy poskytují žákům srovnatelné vzdělání jako školy plně organizované a v mnohém je i předčí.

Historický vývoj ukazuje na velké množství málotřídních škol v minulosti, kdy tyto instituce byly ve většině obcí. V šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století došlo k rušení mnoha málotřídních škol z důvodů slučování obcí a zařazování žáků málotřídních škol do škol plně organizovaných. V devadesátých letech dvacátého století se situace málotřídních škol stabilizovala. Dnes je většina málotřídních škol neodmyslitelnou součástí obcí. Některé málotřídní školy jsou znovu otevírány. Málotřídní školy jsou nezbytnou součástí školského systému.

1. Metody práce

Metody práce - teoretická část

Historicko-srovnávací metoda

- zabývá se zkoumáním a porovnáváním určitých jevů, zkoumá jejich vývoj a historii
- zkoumané jevy se porovnávají v určitých časových rovinách
- tuto metodu jsem použila v teoretické části při zpracování historie školy ve Slatinách, kapitoly 2.5. a 2.6.

Analýza a syntéza

- analýza je myšlenkové rozčleňování celku na jednotlivé části, umožňuje oddělit podstatné od nepodstatného
- syntéza je myšlenkové spojování jednotlivých částí, které byly vyčleněny při analýze
- tyto dva jevy nelze odtrhovat, navzájem se podmiňují
- metodu analýzy a syntézy jsem použila při zpracování historie školy ve Slatinách, kapitoly 2.5. a 2.6.

Metody práce - praktická část

Projekt

- je metoda, při které jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitého tématu, získávají zkušenosti praktickou činností a řešením praktického problému
- podporuje motivaci žáků a kooperativní učení
- vyznačuje se určitým cílem, promyšleností a organizací
- má praktické zaměření a měl by směřovat k praktickému využití poznatků v běžném životě
- z hlediska času může být krátkodobý či dlouhodobý (jednodenní, týdenní, měsíční, celoroční apod.)
- z hlediska zapojení žáků může být individuální, skupinový, třídní či celoškolní
- z hlediska místa může být školní, domácí či smíšený
- metodu projektového vyučování jsem použila v kapitole 3.1.

Pozorování

- je soustavné, plánovité a cílevědomé vnímání výchovných jevů a procesů, směřuje k odhalování podstatných souvislostí a vztahů sledované skutečnosti
- pozorování může být strukturované (pozorovatel ví přesně, co bude pozorovat, strukturuje pozorovanou realitu na předem připravené kategorie na základě pozorovacích systémů) nebo nestrukturované (pozorovatel má určeny konkrétní události, jevy a osoby, které bude pozorovat, nemá stanoveny pozorovací systémy)
- narozdíl od experimentu nevnaší pozorovatel do pedagogických procesů žádné změny nebo podněty, sleduje přirozený průběh
- metodu nestrukturovaného pozorování jsem použila při sledování výuky na málotřídní škole

Dotazník

- je metoda výzkumu, která zakládá shromažďování dat na dotazování osob (respondentů), je charakteristická hromadným získáváním údajů
- typy otázek v dotazníku se dělí podle stupně otevřenosti na otevřené, polouzavřené a uzavřené
- metodu dotazníku s otevřenými otázkami jsem použila v kapitolách 3.2. a 3.3.

Rozhovor (interview)

- je metoda výzkumu, kdy je shromažďování dat založeno na přímém dotazování tazatele a dotazovaného (respondenta)
- podle počtu zúčastněných se rozlišují rozhovory individuální, kdy je přítomen tazatel a respondent a rozhovory skupinové, kdy tazatel pracuje současně s více respondenty
- podle přesného určení a připravení otázek se rozlišují rozhovory standardizované (strukturované), kdy je dáno přesné znění i pořadí předem připravených otázek, a rozhovory nestandardizované (nestrukturované), kdy má tazatel připravené otázky, ale jejich pořadí, obsah a formulace přizpůsobuje situaci
- v kapitole 3.4. jsem použila metodu nestandardizovaného rozhovoru

2. Teoretická část

2.1. Jičínsko - charakteristika regionu

Jičínsko¹ je region, který spadá pod působnost Městského úřadu Jičín. Tento region leží v nadmořské výšce okolo 300 m. Jde tedy o zemědělsky intenzivně využívanou oblast. Kromě dvacetitisícového města Jičín je Jičínsko složené z mnoha menších obcí, kde se odehrává zemědělská výroba. V některých těchto obcích se nacházejí málotřídní školy. Málotřídní školy jsou instituce, které jsou na Jičínsku poměrně rozšířené. (Vymezení regionu Jičínsko viz příloha č. 1).

V rozšířené působnosti Městského úřadu Jičín bylo v letech 2005 - 2008 celkem 20 základních škol. Málotřídní školy představují polovinu z nich. Ve školním roce 2008-2009 je na Jičínsku 19 základních škol.

Z tabulek vytvořených na základě informací z Městského úřadu v Jičíně vyplývá, že počet tříd v málotřídních školách se ve sledovaném období téměř nemění. Počet žáků se mění nepatrně. (Počet žáků a tříd v málotřídních školách obce III² - Jičín v letech 2005 - 2009 viz příloha č. 2)

2.2. Málotřídní školy - teoreticky přístup

„Nejstarším útvarem základního školství je škola málotřídní. Její vývoj je spjat s vývojem naší vesnice.“ (Musil, Sedláček, 1964, s.3).

„Poprvé byl pojem málotřídní škola vymezen v učebních osnovách z roku 1933. Podle nich se za málotřídní školy považovaly ty školy, ve kterých se vyučovalo v odděleních nebo tzv. bžích, tj. školy jednotřídní až čtyřtřídní s osmi ročníky a školy jednotřídní až trojtřídní s pěti ročníky.“ (Musil, Sedláček, 1964, s.5). Toto vymezení se opíralo o členění bývalé obecné školy na stupně. Nižším stupněm obecné školy byl 1. a 2. ročník, středním stupněm byl 3. - 5. ročník a vyšším stupněm byl 6. - 8. ročník. Školským zákonem z roku 1948 byly zrušeny málotřídní školy s osmi ročníky.

¹ Jičínsko - název regionu, který spadá pod rozšířenou pravomoc města Jičín.

² Obec III - obec s rozšířenou působností, dříve okresní město Jičín. Obec III je závislá na krajském rozpočtu.

Málotřídní školou mohla být pouze škola s 1. - 5. ročníkem a 6. - 8. ročníky byly zaškoleny na druhý stupeň základních škol.

Po roce 1948 bylo hlavním kritériem málotřídní školy počet ročníků ve třídě. „*Škola, která má v jedné třídě buď všechny ročníky nebo v každé třídě více než jeden ročník, je škola málotřídní. Málotřídní škola je charakterizována také tím, že 1. ročník netvoří samostatnou třídu, a tím, že se na ní vyučuje ve dvou a více odděleních, na jednotřídní škole až v pěti, ve II. třídě dvojtřídní školy až ve třech odděleních.*” (Musil, Sedláček, 1964, s.5). Školy s 1. ročníkem v samostatné třídě nebyly řazeny mezi málotřídní školy. Byly řazeny mezi ménětřídní školy. Málotřídní i ménětřídní školy patřily do kategorie škol neplně organizovaných.

V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století byla nejčastějším typem málotřídní školy škola jednotřídní se čtyřmi ročníky, jelikož 5. ročníky byly zaškoleny do nejbližší plně organizované školy. Dalším častým případem byla dvojtřídní škola se čtyřmi ročníky. V případě, že na škole zůstal 5. ročník, se často vyskytovala dvojtřídní škola s pěti ročníky.

Dvojtřídní školy byly v sedmdesátých a osmdesátých letech považovány za školy s nejstálejším postavením. V této době byla tendence snižovat počet obcí a tím se snižoval i počet málotřídních škol. Odumíraly menší osady a samoty a vytvářely se hlavní a střediskové obce. Další tendencí bylo rušit málotřídní školy tam, kde byla možnost dopravovat děti do plně organizovaných škol. Tehdejší názor na málotřídní školy byl takový, že nevyhovují požadavkům moderní doby na vzdělání žáků a nemůžou žákům poskytnout tolik zájmových kroužků a mimoškolních aktivit jako školy městské - plně organizované. Nejprve se rušily jednotřídní školy. Ponechány byly pouze ty školy, „*jichž je nezbytně třeba k zajištění vzdělávání dětí příslušného věku v místech s nepříznivými podmínkami terénními, povětrnostními a dopravními.*” (Musil, Sedláček, 1964, s.166). Poté následovalo rušení dvojtřídních škol, které se nezdály do budoucna perspektivní a byla možnost žáky přičlenit do plně organizovaných škol.

Po roce 1989 sice ustalo plánovité rušení málotřídních škol, ale mnoho škol muselo být uzavřeno pro nedostatek žáků. V lepším případě byly dvojtřídní školy změněny na školy jednotřídní. Situace se začala lepšit v letech 1997-1998. Důvodem bylo přiřazení 5. ročníků k prvnímu stupni základních škol po roce 1996. Tedy i málotřídním školám

přibývá 5. ročník. Navíc přibývá dětí nastupujících do 1. ročníků. Vývoj v počtech žáků je patrný na docházce žáků školy ve Slatinách (viz kapitola 2.6.).

Před rokem 1989 byla málotřídní škola charakteristická tím, že 1. ročník neměl samostatnou třídu a vyučovalo se ve dvou a více odděleních. Po roce 1996, kdy k prvnímu stupni základních škol přibyly zpět 5. ročníky, je za málotřídní školu považována i škola pětitřídní.

V dnešní době jsou názory na málotřídní školy velice rozdílné. Někteří lidé jsou pro podporu málotřídních škol, někteří vidí málotřídní školy jako neekonomické subjekty. Budoucnost málotřídních škol záleží na mnoha faktorech.

2.3. Legislativa a málotřídní školy

Legislativa před rokem 1989

V literatuře je zmínka o legislativě vztahující se k málotřídním školám od roku 1805, kdy bylo vydáno Politické zřízení. Politické zřízení upravovalo počet žáků v obecné škole na jednoho učitele. Tehdy se sice počítalo na jednoho učitele 80 žáků, ale teprve když vzrostl počet žáků na 100, byla zřízena II. třída s pomocným učitelem. Při počtu 200 žáků byl přibrán druhý pomocný učitel a zřídila se III. třída. Zákon z roku 1869 mírně snižuje počty žáků na jednoho učitele. Udává, že II. třída mohla být zřízena tehdy, pokud bylo na škole po tři léta za sebou jdoucí průměrně 80 žáků. Pokud bylo žáků 160, mohla být otevřena III. třída.

Podle zákona z roku 1894 bylo místo podučitele nahrazeno místem učitele. Následně zákonem z roku 1903 byla definitivně zrušena podučitelská místa a ustanovena pouze místa učitelská. Mění se tak učitelská pragmatika a pozice učitelů.

V roce 1914 zemská školní rada ustanovila nové učební osnovy pro české obecné školy, z čehož vyplývá, že tehdy měly obecné školy jiné učební osnovy než školy měšťanské.

Vydání Malého školského zákona v roce 1922 definitivně stanovuje maximální počet žáků na jednoho učitele. Pro léta 1922 - 1927 byl maximální počet žáků v jedné třídě 80, pro léta 1927-1931 na jednotřídních školách 65 žáků a na ostatních obecních

školách 70 žáků a od školního roku 1932 - 1933 byl počet žáků v jednotřídních školách snížen na 50 a na ostatních obecných školách na 60.

V roce 1924 byla školám navrhována učitelská samospráva podle přípisu okresních školních výborů. V pamětní knize je uvedeno: *"Samospráva měla za účel rozdělení látky a sil a vytčení úkolů a cílů v jednotlivých předmětech. Pro každý učební předmět byl tedy stanoven odbor. Jednotlivé odbory měly pečovat nejen o školní praxi, tedy látku, která se má vyučovat, ale také o blízké jevy v životě ostatních občanů. Členové jednotlivých odborů byli učitelé, profesori středních škol a znalci té konkrétní oblasti. Odbory byly tyto: „ Odbor pro nauku občanskou a společenský styk, Odbor pro čistotu rodného jazyka, Odbor vlastivědný, Odbor přírodovědecký, Odbor národohospodářský a matematický, Odbor pro kreslení a uměleckou výchovu, Odbor pro hudbu a zpěv, Odbor pro chlapecké ruční práce, měřičství a rýsování, Odbor pro ženské ruční práce a nauku o domácnosti, Odbor pro tělovýchovu, Odbor pro zahrádky školní, Odbor pro vadnou a sociálně ohroženou mládež, Odbor pro školskou samosprávu, Odbor pro dorost Červeného kříže, Odbor pro obecní samosprávu."* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s. 143-147).

Výnosem MŠMO z roku 1935 bylo zavedeno nové třídění žáků obecných a měšťanských škol. Podle tohoto výnosu dostávali žáci zprávy o prospěchu jen v pololetí a na konci školního roku. Mravné chování se začalo klasifikovat od středního stupně a byly zrušeny známky z pilnosti.

V roce 1948 byl přijat nový Školský zákon, který mimo jiné *„stanovil maximální počet žáků na školách jednotřídních na 30."* (Musil, Sedláček, 1964, s.28). Dále bylo Školským zákonem dáno, že přeměna jedno třídní školy na školu dvojtřídní může nastat tehdy, stoupne-li počet žáků nad 30 a nejeví-li v počtu žáků klesající tendence. III. třída mohla být otevřena pokud počet žáků v I. třídě (třída s 1. ročníkem) stoupl nad 30, nebo pokud počet žáků v II. třídě stoupl nad 40.

Po roce 1948 platily pro málotřídní školy stejné učební plány a osnovy jako pro první stupeň (1. - 5. ročník) plně organizovaných škol. V literatuře je psáno: *„Po roce 1945 již nebyly zvláštní učební osnovy pro málotřídní školy ministerstvem vydávány, ale jak v osnovách vydaných ve školním roce 1945/1946, tak v osnovách z roku 1948 se připouští určité úpravy se zřetelem ke školám málotřídním."* (Musil, Sedláček, 1964, s.16).

Od 1. září 1948 byl po celé republice zrušen název Obecná škola a zaveden název Národní škola.

Od začátku druhého pololetí školního roku 1950 - 1951 byly do škol zavedeny od 3. ročníku Žakovské knížky. V pamětní knize je uvedeno: *"Tyto knížky mají sblížit školu ještě více s rodinou a zvýšit zájem rodičů o práci socialistické školy."* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.245). Od následujícího školního roku byly pro každý školní rok vydávány konkrétní směrnice.

Do tříd málotřídních škol byly původně zařazovány sousední ročníky, ale výnosy ministerstva školství a národní osvěty z roku 1951 a 1952 bylo zavedeno na dvojtřídních a trojtřídních školách nové řazení ročníků. Byly seskupovány liché ročníky do jedné třídy a sudé ročníky do druhé třídy. Nakonec se však projevilo jako nejvhodnější ponechat školám v řazení ročníků volnost dle jejich zkušeností.

V roce 1953 schválilo Národní shromáždění nový Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Od tohoto roku bylo na všech školách jičínského okresu zavedeno rozšířené vyučování s časovou dotací 6 - 10 hodin.

Změna školské koncepce, schválená v roce 1976, byla ve znamení přechodu k polytechnické výuce. Nastalo slučování celých škol a žáci 5. ročníků byli přearazováni z málotřídních škol na plně organizované školy. Tak vznikl nový útvar málotřídní školy - málotřídní škola se čtyřmi ročníky.

V roce 1984 byl vydán nový Školský zákon.

Legislativa po roce 1989

Po roce 1989 byl ponechán Školský zákon z roku 1984 a probíhaly pouze jeho novelizace. Například od roku 1996 začaly být 5. ročníky opět počítány k prvnímu stupni základní školy, čímž přibýly i málotřídním školám. Od tohoto roku začaly školy vyučovat podle různých vzdělávacích programů. Škola ve Slatinách vyučovala podle vzdělávacího programu Základní škola.

Od 1. ledna 2003 přešly školy do právní subjektivity.

V roce 2004 byl vydán nový Školský zákon. „*Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávám a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a*

*povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.*¹¹ (2004/561 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, §1 Předmět úpravy). Málotřídní školy se jako jiné školy a školská zařízení řídí tímto školským zákonem. Legislativa nerozlišuje málotřídní školy od plně organizovaných škol.

Málotřídní školy se dále řídí vyhláškou z roku 2005 (2005/48 Sb. Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky). V této vyhlášce je dána organizace vzdělávání. Škola musí ve svém školním vzdělávacím programu stanovit pravidla pro zařazování žáků do jednotlivých tříd a skupin. Vyhláška udává počty žáků ve školách a třídách. Podle §4, odst. 2 - 5 je dáno: „Škola tvořená jednou třídou prvního stupně má nejméně 10 žáků ve třídě. Škola tvořená dvěma třídami prvního stupně má nejméně 12 žáků v průměru na jednu třídu. Škola tvořená třemi třídami prvního stupně má nejméně 14 žáků v průměru na jednu třídu. Škola tvořená čtyřmi a více třídami prvního stupně má nejméně 15 žáků v průměru na jednu třídu. ” (2005/48 Sb. Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, §4, odst. 2 - 5). Pokud má škola žáků méně než vyhláška udává, musí ředitel školy požádat svého zřizovatele o výjimku. Dále je ve vyhlášce dáno podle §6 poskytování učebnic, učebních textů a základních školních potřeb, podle §8 je určeno označování tříd římskými číslicemi, podle §15 je dáno hodnocení žáků a hodnocení na vysvědčení apod. Každý ředitel málotřídní školy musí ve vyhlášce najít, co se k vedení jeho školy vztahuje.

V roce 2007 skončily na všech školách státní učební osnovy a každá škola začala učit podle svého školního vzdělávacího programu. Školní vzdělávací program vychází z celostátního rámcového vzdělávacího programu.

Neustále probíhá novelizace Školského zákona z roku 2004. Od 1. ledna 2009 byl učiněn vstřícný krok málotřídním školám ze strany ministerstva školství. Týká se počtu žáků. Do konce roku 2008 platilo, že pokud je škola pod limitem o více než čtyři žáky, již nemůže požádat o výjimku. Pokud šlo o jednotřídní školu, byla pro nedostatek žáků zrušena. Pokud šlo o více třídní školu, byla zrušena jedna třída. Z dvojtřídní školy se tak stala škola jednotřídní. Od 1. ledna 2009 může škola žádat zřizovatele o výjimku i v případě, že jí do limitu chybí více jak čtyři žáci. Pokud zřizovatel výjimku povolí, musí rozdíl v počtu žáků doplatit ze svého rozpočtu.

2.4. Obec Slatiny

Slatiny jsou vzdáleny 9 km od Jičína směrem na Nový Bydžov. Původně byly Slatiny složeny ze dvou celků - Velké Slatiny a Slatinky. Od roku 1960 patří ke Slatinám bývalá samostatná obec Milíčeves. Slatiny leží ve velice produktivní zemědělské oblasti, proto hlavní obživou obyvatel bylo vždy zemědělství. Zástavbu obce tvoří především přízemní zemědělské objekty.

První písemné záznamy o obou obcích jsou zpočátku 14. století. Dominantou Slatin je barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie z 16. století. Mezi další kulturní památky obce patří dřevěná zvonice vedle budovy školy z konce 17. století, socha sv. Jana Nepomuckého z poloviny 18. století a socha Panny Marie z konce 18. století. Mezi hlavní dominanty Milíčevsi patří zámek a rozsáhlý zámecký park ze 17. století, kde je nyní umístěn Domov důchodců.

Obec má mateřskou školu, základní školu, poštu, kulturní dům, zdravotní středisko, sportovní fotbalový areál, tenisový kurt, dvě prodejny se smíšeným zbožím a velkoprodejnu stavebního materiálu. Ve Slatinách sídlí zemědělské družstvo Agro Slatiny.

Společenský život ve Slatinách je poměrně pestrý. Od roku 1896 působí ve Slatinách Sbor dobrovolných hasičů, který je zároveň spolkem s nejdelší tradicí. V roce 1903 byla ve Slatinách založena „Kampelička“, v roce 1904 Čtenářsko-divadelní beseda a po I. světové válce roku 1919 byla založena tělovýchovná jednota Sokol. V současnosti je mimo Sboru dobrovolných hasičů významný i fotbalový oddíl FC Milíčeves.

Velká péče v obci je věnována obecní zeleni a úpravě obce. V roce 1997 se obec přihlásila do Programu obnovy venkova. V rámci tohoto programu i mimo něj byla v obci provedena řada oprav, úprav a rekonstrukcí obecního majetku. V roce 1999 získala obec Zelenou stuhu za úpravu obecní zeleně a v roce 2000 zvítězila jako Obec Královéhradeckého kraje.

Demografický vývoj obce je podrobně zachycen v Pamětní knize obce Slatiny. V pamětní knize je také podrobně zachycena historie jednotlivých nemovitostí.

Od roku 2005 je obec součástí dobrovolného svazku obcí Mariánská zahrada.

Tabulka č. 1 - Demografický vývoj obce Slatiny

rok	počet obyvatel
1776	305
1835	498
1866	574
1877	588
1910	415
1921	646
1931	561
1965	356
2000	563
2008	540

Údaje jsou uvedeny podle Pamětní knihy obce Slatiny. Z rozhovoru se starostou obce J. Styblíkem jsem zjistila, že důvodem velkého úbytku obyvatel vesnic v šedesátých a sedmdesátých letech bylo stěhování populace do měst, kam lidé odcházeli za prací a moderním bydlením. Nyní je trend opačný a lidé se stěhují zpět na venkov. Mají zde klid a zdravé prostředí pro výchovu dětí. Obec Slatiny má nyní rozpracovaný projekt na výstavbu dvaceti šesti nových rodinných domů. Starosta předpokládá příliv mladých lidí. Velký vliv na přesun lidí na venkov má relativně malá vzdálenost k městu Jičín a drahé nájemné v městských bytech.

2.5. Obecná historie škol ve Slatinách

Škola před rokem 1812

První zmínka o škole ve Slatinách je z roku 1753. Škola stávala na místě, kde byla kdysi stará fara neboli „Kaplánek“. Díky tomu, že v té době nebyl stanoven žádný duchovní, mohla být škola právě zde. Prvním učitelem slatinské školy byl Sýkora, rodák z Nemyčevsi. V roce 1769 byl ustanoven kaplanem Jan Makuta a tato škola mu byla

přidělena jako obydlí. Po sedm let se muselo vyučovat po různých staveních, jelikož ve Slatinách žádná škola nebyla.

Až roku 1776 byla vystavěna řádná školní budova s obydlím pro učitele na pozemku u kostela Nanebevzetí Panny Marie. Pozemek se nalézal vedle zvonice. V této škole se učilo až do roku 1787. Místnost k vyučování však byla brzy malá, a tak byla vystavěna nová dřevěná školní světnice na východ od zvonice. Ta však byla postavena ze špatného dřeva a musela být po čase zbourána. Opět se vyučovalo ve staré budově.

Škola v letech 1812-1913

Roku 1812 vystavěl hrabě František Šlik novou kamennou školní budovu. Tato původní budova je přízemí dnešní školní budovy. Po roce 1812 byla stará školní budova využívána učitelem k jeho vlastní potřebě. Měl tak zajištěno soukromí, žáci byli vyučování odloučeně, což mělo pozitivní vliv na obě strany .

Od počátečního zřízení farní školy ve Slatinách byly k této škole přiškoleny pouze dvě obce - Slatiny a Liběšice. Od roku 1817 byla přiškolená další obec - Jičíněves. K této události se v pamětní knize píše: „ *Toto moudré a praktické provedení má za účel by útlé školní mládeži ušetřena byla vzdálená a namáhavá cesta a touto pohodlnější cestou by nejen rodiče, ale i děti vážně pobádány byly k horlivé návštěvě školy a tím zamezeno bylo všem možným omluvám a nedbalé návštěvě školy.* " (Pamětní kniha školy ve Slatinách I., s.3).

Roku 1879 bylo přistavěno druhé poschodí, ale škola byla stále školou jednotřídní. Až ve školním roce 1881 - 1882 byla jednotřídní škola rozšířena o druhou třídu. Menší děti navštěvovaly třídu v přízemí a starší děti třídu v patře.

Jelikož nebyla docházka dětí do školy pravidelná, ve školním roce 1884 - 1885 bylo ustanoveno, že rodičům, kteří neposílají své děti do školy, bude hrozit pokuta nebo dokonce vězení. Důvodem toho ustanovení bylo, že rodiče obcházel zákon z roku 1774 o povinné školní docházce a využívali děti k práci doma a na polích.

Ve školním roce 1886 - 1887 bylo do školy zapsáno 189 dětí. Ve slatinské škole tedy začali uvažovat o otevření třetí třídy. Byla však otevřena škola v Jičíněvsi a tím slatinské škole ubylo 71 dětí. Třetí třída nebyla nikdy otevřena.

Škola v letech 1914-1918

Ve válečných letech návštěva školy velice utrpěla, protože mnoho rodičů potřebovalo, aby děti pomáhaly doma i na poli. V pamětní knize je uvedeno: „*Nebylo žádnou vzácností viděti na poli dítě dvanáctileté, jež oře a jemuž dítě desetileté dobytek pohání.*” (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.104).

Řídící učitel si v pamětní knize stěžuje na následky války ve výchově žáků a na to, že nastal veliký duševní i mravní úpadek v celé společnosti. Díky zdražování všech životně důležitých potřeb trpěli často chudí lidé podvýživou, ale zároveň tu byli váleční zbohatlíci a lichváři. Žáci byli většinou mimo školu necháni sami svému osudu. Tím se stali náchylnější k trestné činnosti.

Od školního roku 1915-1916 nastala změna v počítání času. Bylo nařízeno, aby byl od 1. května do 30. září zaveden tzv. letní čas. Ve 12 hod se hodiny posunuly na 13 hod.

Ke konci války ve školním roce 1917 - 1918 se ve škole nevyučovalo od vánočních prázdnin do počátku února z důvodu nedostatečné zásoby uhlí. Ve škole byly vyhlášeny tzv. "uhelné prázdniny". Od počátku do konce února se učilo střídavě pouze v jedné třídě, aby zásoba uhlí vydržela do konce zimy.

Škola v letech 1918-1938

Školní rok 1919 - 1920 měl poprvé začít 1. září, ale začal později, jelikož byly zpožděny práce na polích. Do této doby škola začínala na konci září, kdy byly práce na polích hotové.

Na konci ledna 1921 podala správa školy s místní školní radou společně s TJ Sokol a Sborem dobrovolných hasičů žádost, aby jim při rozdělování velkostatku byla přidělena výměra 1ha pozemku na cvičiště. Žádosti bylo vyhověno, bylo jim přiděleno 1/2ha pozemku.

Na základě inspekce ze dne 4. března 1927 bylo oznámeno okresním školním výborem místní školní radě, že škola nevyhovuje jak po stránce estetické, tak po stránce hygienické. Inspekci se nelíbil stav omítek a maleb v obou třídách a na chodbě, stav podlah, oken, pumpy a nátěrů lavic. Tyto nedostatky škola napravila v následujících prázdninách.

Během roku 1927 byla poslána na hygienický rozbor voda ze studny na školním pozemku. Voda byla shledána nepitnou. Další rozbor vody nechala škola udělat v roce 1928. Voda byla tentokrát shledána závadnou.

V roce 1929 muselo být od 18. do 28. února přerušeno vyučování ve všech školách Československé republiky. Stalo se tak na základě výnosu ministerstva školství. Důvodem byly silné mrazy. Dne 16. února spadla teplota na -33°C . Následkem mrazů byla zastavena (někde pouze omezena) železniční doprava a nastal problém se zásobami uhlí. Mrazy způsobily škody v sadech ve školní zahradě, kde zmrzla vinná réva.

Ve škole byl roku 1928 založen odbor dorostu Československého červeného kříže.

Na základě inspekce v roce 1929 byly škole sděleny pozitivní výsledky ve vyučování a to ve všech předmětech. Stejně tak inspekce ve školním roce 1931 - 1932 shledala prospěch obou tříd jako velmi dobrý. V tomto roce proběhla poprvé schůze Rodičovského sdružení.

V roce 1933 obecní zastupitelstvo věnovalo dalších 45 arů pozemku pro vybudování cvičiště. Náklad na zřízení cvičiště byl uhrazen příspěvky členů TJ Sokol a příspěvky obce a státu. Správcem cvičiště byla TJ Sokol. Škola měla cvičiště plně k dispozici. Cvičiště bylo osázeno lípami a pojmenováno „Švehlova alej“ k trvalé památce bývalého ministerského předsedy Antonína Švehly.

Obec Slatiny podala v roce 1934 žádost o zřízení měšťanské školy. Ohledně zřízení měšťanské školy ve Slatinách se v pamětní knize píše: „Dne 23. listopadu 1935 bylo provedeno komisionelní řízení ohledně zřízení obvodní měšťanské školy v jihovýchodním obvodu okresu jičínského. Konalo se nejprve ve Slatinách, pak v Milíčevsi. Obec Milíčeves totiž žádá též o zřízení obvodní měšťanské školy. Újezd se neutvořil ani ve Slatinách ani v Milíčevsi, poněvadž okolní obce chtějí jednak k újezdu jičínskému, jednak k újezdu Veselskému. Z toho důvodu bude zřízení obvodní měšťanské školy v našem obvodu hodně oddáleno.“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.198).

Škola v letech 1945 - 1989

V době okupace byla pamětní kniha školy ve Slatinách zapečetěna a uschována. Po osvobození se v zápisech dále pokračovalo.

Na konci března roku 1945 byli ve škole umístěni uprchlíci. Řídící učitel zachránil jednu třídu pro vyučování. Pomocná třída byla umístěna v domku řídícího učitele. Pravidelné vyučování ve škole po ukončení II. světové války bylo zahájeno 14. května 1945. Za války se škola stala školou jednotřídní. Na závěr školního roku 1944 - 1945 pan řídící Miloslav Krupička k této události píše: *„Po době plné bolesti, utrpení a ponižování našeho národa a našeho mateřského jazyka dočkali jsme se vítězství spravedlivé věci. Naše škola se stala v době okupace jednotřídní. Stalo se tak v rámci útisku našeho školství (ve třídě 49 žáků). Jinak však přežila naše škola i ty nejtěžší doby okupace bez větší pohromy a dočkala se opětovného osvobození. ”* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.224). Po ukončení války se škola opět vrátila k organizaci dvoutřídní školy. Tato situace trvala do 1. února 1949, kdy pro nedostatek učitelů nebyl škole přidělen druhý učitel. V pololetí navíc ubylo žáků, proto byla uzavřena II. třída školy. Škola se stala dočasně školou jednotřídní.

Zemská školní rada v Praze schválila výnosem ze dne 13. července 1946 zřízení a otevření mateřské školy ve Slatinách pro děti ve věku od 3 do 6 let. Měla být umístěna v bývalém bytě řídícího učitele v budově obecné školy. Mateřská škola byla otevřena od 1. prosince 1946. Její existence trvala až do ledna roku 1958.

Od roku 1950 převzalo patronát nad školou JZD. Ředitel Miloslav Krupička se stal zapisovatelem JZD.

Na škole působilo SRPŠ (Sdružení rodičů a přátel školy) a od roku 1950 byly konány pravidelné schůzky sdružení. Sdružení pomáhalo při brigádách, opravách školy, ale i při organizování školních výletů. Schůze SRPŠ se konaly podle přesného plánu.

Od počátku šedesátých let byla ve všech předmětech věnována pozornost polytechnizaci, protože polytechnizace byla jednou z hlavních složek socialistické výchovy mládeže. Hlavní složky polytechnické výchovy byly: ruční práce, praktická cvičení na školním pozemku, vycházky do objektů JZD a účast žáků na veřejně prospěšné práci. Veřejně prospěšné práce byly prováděny na základě patronátní smlouvy mezi školou a JZD. Šlo například o podávání tašek při pokrývání vepřína, hubení plevelu, sběr lodyh semenačky, požární hlídky v době žní, sběr brambor apod.

Od roku 1952 se stalo náboženství nepovinným předmětem, na škole však nebylo vůbec vyučováno. K počátku školního roku 1957 - 1958 je v pamětní knize napsáno: *» Výchově k vlastenectví a proletářskému internacionalismu věnována pozornost při*

každé příležitosti po celý rok. Byla tu snaha vypěstovat vroucí citový vztah našich dětí k SSSR a ostatním zemím socialistického tábora. Výchova žáků byla vedena v duchu vědeckého socialistického názoru. Na začátku roku se několik dětí přihlásilo k náboženství, ale učitel náboženství do školy nechodil po celý rok, takže výchova nebyla v tomto směru narušována." (Pamětní kniha školy ve Slatinách II, s.25). Ve školním roce 1960 - 1961 se na náboženství přihlásilo celkem 12 žáků. Do obce sice dojížděl farář z Veliše, ale ředitel byl nucen obejít rodiče přihlášených dětí a rozhodnutí jim rozmluvit. Náboženství se tedy na škole nevyučovalo. Až po roce 1968 bylo náboženství vyučováno jako nepovinný předmět.

Dne 18. února 1966 měli žáci školy první volnou sobotu. Volná sobota pak byla každý sudý týden..

Na konci školního roku 1976 - 1977 zůstává ve škole 5. ročník, aby od 1. září 1977 mohla být otevřena druhá třída. V následujícím školním roce se škola stala opět dvojtřídní.

Družina mládeže začala svou činnost poprvé ve školním roce 1977 - 1978. V pamětní knize je uvedeno: „*S. vychovatelka dbala na všechny složky sociální výchovy, dbala na dobrou přípravu na vyučování a v pracovních činnostech se věnovala se žáky výrobě dárečků na MDŽ. Rodiče zřízení DM velmi uvítali a plně ji využívají. Celkem navštěvuje DM 28 dětí. Obědy jsou dováženy z MS a dovoz je zdarma.*" (Pamětní kniha školy ve Slatinách II, s.78). V roce 1994 musela být družina uzavřena pro nedostatek dětí. Obědy byly i přes to stále dováženy z mateřské školy v Milíčevsi. Od školního roku 1998 - 1999 byla funkce školní družiny opět obnovena.

Škola po roce 1989

Pro nedostatek dětí byla škola od školního roku 1993 - 1994 změněna na školu jednotřídní.

Z důvodů změn v českém školství se na škole od roku 1996 vyučuje podle vzdělávacího programu Základní škola.

Od školního roku 1997 - 1998 se škola stala díky zvýšení počtu dětí opět školou dvojtřídní. Školu tehdy navštěvovali hlavně žáci ze Slatin, Milíčevsi a Vitiněvsi.

Po roce 1998 se ve škole konaly pravidelné pedagogické rady zaměstnanců školy a to většinou pětkrát do roka. Vyučující byli seznámeni s plánem, plán byl doplněn o jejich připomínky a poté schválen. Dále se projednávalo chování a prospěch žáků apod. Po pedagogických radách následovaly čtyřikrát do roka rodičovské schůzky, kde se rodiče dozvídali o chování a prospěchu svých dětí. Nyní ve škole probíhají pedagogické rady dvakrát ročně a pravidelně dvakrát ročně jsou konány rodičovské schůzky a ukázkové hodiny pro rodiče.

Ve školním roce 2001 - 2002 se škola zúčastnila projektu INDOŠ (Internet do škol). Obecní úřad zakoupil pro školu čtyři počítače. Všechny byly v rámci projektu vybaveny internetem. Správcem sítě se stal po absolvování školení ředitel školy. O rok později škole přibýly další dva počítače.

Ve školním roce 2003 - 2004 musela škola požádat o výjimku, neboť chyběl jeden žák do stanoveného počtu žáků pro dvojtřídní školu. Výjimka byla škole udělena.

V lednu roku 2006 byli ředitelé okolních škol pozváni do mateřské školy v Milíčevsi, aby prezentovali před rodiči budoucích prvňáčků svou školu. Od té doby chodí ředitelé prezentovat svou školu do mateřské školy každoročně.

Ve školním roce 2006 - 2007 se škola věnovala tvorbě vlastního školního vzdělávacího programu. Podle něj se začalo učit ve školním roce 2007 - 2008, konkrétně v 1. ročníku.

Dle inspekce v roce 2007 byla škola hodnocena výborně a jako nadstandardní bylo hodnoceno zapojení školy do veřejného života a mimoškolní činnost.

Škola má velice dobrou podporu u svého zřizovatele - obce. Zaměstnanci obecního úřadu dováží pro žáky i učitele obědy z mateřské školy v Milíčevsi a obec žákům finančně přispívá na plavecký výcvik.

2.6. Specifická kritéria školské historie školy ve Slatinách

Tabulka č. 2 - Docházka žáků škol v Slatinách

školní rok	počet žáků
1790	67

1881-1882	163, od 1.ledna 182 (z důvodu otevření II. třídy)
1882-1883	190
1885-1886	184
1886-1887	189
1891-1892	119 (počet dětí snížen kvůli otevření školy v Jičíněvsi po roce 1887)
1914-1915	105
1915-1916	115
1917-1918	133
1918-1919	121
1919-1920	124
1920-1921	112
1921-1922	82
1922-1923	75
1923-1924	62
1924-1925	59
1925-1926	51
1926-1927	58
1927-1928	75
1928-1929	67
1929-1930	60
1930-1931	61
1931-1932	55
1932-1933	57
1933-1934	59
1934-1935	56
1935-1936	54+5 německých žáků
1936-1937	60
1937-1938	59
1938-1939	58
1945-1946	33

1946-1947	34+5 maďarských žáků
1947-1948	42
1948-1949	42 (v pololetí odešlo 11 žáků maďarské národnosti)
1949-1950	33
1950-1951	33
1951-1952	28
1952-1953	33
1953-1954	33
1954-1955	24
1955-1956	21
1956-1957	23
1957-1958	26
1958-1959	28
1959-1960	25
1960-1961	22
1961-1962	21
1962-1963	19
1963-1964	19
1964-1965	24
1965-1966	24
1966-1967	22
1967-1968	18
1968-1969	20
1969-1970	17
1970-1971	16
1971-1972	12
1972-1973	13
1973-1974	14
1974-1975	23 (stoupl počet dětí, protože byla uzavřena škola v Miličevsi)
1975-1976	24

1976-1977	23
1977-1978	34 (ve škole byla otevřena II. třída)
1978-1979	31
1979-1980	31
1980-1981	31
1981-1982	36
1982-1983	36
1983-1984	36
1984-1985	41
1985-1986	35
1986-1987	37
1987-1988	30
1988-1989	40
1989-1990	37
1990-1991	31
1991-1992	31
1992-1993	31
1993-1994	16
1994-1995	15
1995-1996	11
1996-1997	17
1997-1998	24
1998-1999	32
1999-2000	30
2000-2001	29
2001-2002	25
2002-2003	33
2003-2004	25
2004-2005	23
2005-2006	26

2006-2007	31
2007-2008	23
2008-2009	29

V tabulce je zaznamenána docházka žáků školy ve Slatinách. Na počet žáků navštěvujících školu měl vliv nejen počet dětí žijících ve Slatinách a v přískolených obcích, ale i zákony, které počty žáků v málotřídních školách upravovaly.

Tabulka č. 3 - Učitelský sbor školy ve Slatinách

Rok	řídící učitel	podučitel(do roku 1894), učitel	učitel náboženství	Učitelka ženských prací
1753	Sýkora			
1881-1884	František Prchlý	Vojtěch Škoda		
1907-1922	Vojtěch Škoda	František Studený		
1922-1925	Vojtěch Škoda	Antonín Okrouhlický		
1925	Josef Pekárek	Miloslav Krupička		
1926	Jan Bílek	Miloslav Krupička	Josef Hlaváček	
1927	Jan Bílek	Miloslav Krupička	Josef Hlaváček	Adéla Hnízdová
1931	Jan Bílek	Miloslav Krupička	Josef Hlaváček	A. Novotná
1934	Miloslav Krupička	J. Sochor	Josef Hlaváček	A. Novotná
1935	Miloslav Krupička	J. Kosina	Josef Hlaváček	A. Novotná
1936	Josef Rubeš	Miloslav Krupička	Josef Hlaváček	A. Novotná
1945	Miloslav Krupička		Josef Hlaváček	Jarmila Náhlovská, později Anna Čejková-

				Novotná
1947	Miloslav Krupička	Václav Sál, od 1.10.1947 Vilemína Šimková-Bednářová	Josef Hlaváček	Miloslava Stýblová, později Marie Macháčková, později Jitka Pacáková
1948	Miloslav Krupička		Josef Hlaváček	Jitka Pacáková, později Jarmila Bydžovská
1950	Miloslav Krupička	Marie Kameníková-Ohlídková	Josef Hlaváček	
1952	Miloslav Krupička		Josef Schovanec (od r.1952 se na škole náboženství nevyučuje)	
1960	Josef Vlach			
1971	Marie Brablcová			
1972	Helena Králová			
1977	Helena Králová	S. Korecká		
1981	Helena Králová	V. Sirůček		
1983	Helena Králová	M. Nožičková		
1990	Helena Králová	J. Zilvarová		
1993	Helena Králová			
1997	Anna Petráčová	Marie Čupilová		
1998	Anna Petráčová	Bohuslava Naušová		

1999	Anna Petráčová	Martin Procházka		
2000	Martin Procházka	Helena Králová		
2005	Martin Procházka	Dagmar Zachovalová		

V tabulce jsou zaznamenáni učitelé, kteří působili na škole ve Slatinách.

Vojtěch Škoda vyučoval na škole ve Slatinách od roku 1881 do roku 1884 jako podučitel. Dne 8. července 1881 vykonal zkoušku učitelské dospělosti na učitelském ústavu v Jičíně. V listopadu roku 1883 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti v Praze a nastoupil jako řídící učitel na jednotřídní školu v Jinolicích. Zde působil od roku 1884 do roku 1895, poté byl řídícím učitelem ve dvojtřídní škole v Řitonicích a od roku 1907 do roku 1925 řídícím učitelem ve dvoutřídní obecné škole ve Slatinách. V roce 1924 podal ředitel Vojtěch Škoda žádost, aby mohl odejít do důchodu. Jeho žádosti bylo vyhověno a řídícím učitelem se stal Josef Pekárek.

Na místo řídícího učitele nastoupil 1. srpna 1926 Jan Bílek, protože dosavadní řídící učitel Josef Pekárek odešel učit do Vršků, kde o rok později zemřel. O rok později byl řídícím učitelem stále Jan Bílek, který vyučoval I. třídu. Učitel Miloslav Krupička vyučoval II. třídu, ženské práce vyučovala slečna Adéla Hnízdovalová a náboženství římsko-katolické vyučoval kněz Josef Hlaváček. Řídící učitel Jan Bílek byl zvolen kronikářem obce.

V roce 1935 se stal řídící učitel Miloslav Krupička obecním knihovníkem a kronikářem a vzdělavatelem Sokola.

Ve školním roce 1936 - 1937 nastoupil na místo řídícího učitele Josef Rubeš.

Změny v učitelském sboru po roce 1945 byly následující. Ženské ruční práce vyučovala učitelka Jarmila Náhlovská, později Anna Čejková - Novotná. Náboženství římsko-katolické vyučoval biskupský notář Josef Hlaváček po dvě hodiny týdně. V I. třídě vyučoval řídící učitel Miloslav Krupička.

Ve školním roce 1947 - 1948 byla jednotřídní škola změněna na školu dvoutřídní a tak I. třídu učil řídící učitel Miloslav Krupička a II. třídu učitel Václav Sál, ten byl později nemocen a na jeho místo nastoupila učitelka Vilemína Šimková - Bednářová. Ženské práce vyučovala Miloslava Stýblová z Konecchlumí. Ta byla hned na počátku roku přeložena do Holína a na její místo nastoupila Marie Macháčková z Kováče. Ta

zde byla pouze do dubna, pak odešla učit do mateřské školy v Dolním Bousově a na její místo nastoupila Jitka Pacáková. V následujícím školním roce byl stále ředitelem školy Miloslav Krupička, ženské práce vyučovala Jitka Pacáková. Ta byla přeložena jinam a na její místo nastoupila Jarmila Bydžovská. Náboženství stále vyučoval Josef Hlaváček.

Ve školním roce 1951 - 1952 v I. třídě vyučoval opět ředitel Miloslav Krupička. Náboženství římsko-katolické vyučoval biskupský notář Josef Hlaváček, který v tomto roce zemřel. Od 1. ledna 1952 vyučoval náboženství administrátor Josef Schovanec z Jičína. V následujícím školním roce se však náboženství stalo nepovinným předmětem.

Na škole začal ve školním roce 1960- 1961 vyučovat nový ředitel Josef Vlach, který přišel z okresu Česká Lípa, kde učil na národní škole v Pavlovicích. Dosavadní ředitel Miloslav Krupička odešel do důchodu. Ředitel Josef Vlach učil na škole ve Slatinách až do roku 1971, kdy odešel učit do Ostružna a na jeho místo nastoupila Marie Brablcová.

V srpnu roku 1972 na školu nastoupila paní ředitelka Helena Králová, jelikož předchozí paní ředitelka Marie Brablcová odešla učit do Šumperka na Moravě. Paní H. Králová na škole působila do roku 1997.

Od 27. října 1977 nastoupila do družiny mládeže Eva Wolfová a vychovatelkou na této škole byla až do roku 1991. Poté na její místo nastoupila Dagmar Zachovalová.

Od roku 1990 do roku 1993 na škole učila J. Zilvarová.

V roce 1996 byl vyhlášen konkurz na místo ředitele do slatinské školy. Nikdo se nepřihlásil. V následujícím roce nastoupila na místo paní Heleny Králové Anna Petráčová z Jilemnice. Ředitelka Anna Petráčová na škole působila 3 roky a každý rok se ve škole vystřídal jiná učitelka či učitel. V roce 1997 na škole učila Marie Čupilová, v roce 1998 Bohumila Naušová a v roce 1999 do školy nastoupil učitel Martin Procházka, který se o rok později stal ředitelem.

Od roku 2000 je ředitelem Martin Procházka, učitelkou byla do roku 2005 bývalá ředitelka Helena Králová a vychovatelkou Darina Velartová (provdaná Šindlářová). Školnicí byla během mateřské dovolené Petry Zachovalové Iva Dovolová. V roce 2005 odešla do důchodu učitelka Helena Králová, která na škole ve Slatinách strávila celkem 30 let, na její místo nastoupila Dagmar Zachovalová. Od 1. ledna nastoupila na místo po vychovatelce Darině Šindlářové, která odešla na mateřskou dovolenou, učitelka Marcela

Burešová. Ta byla na škole pouze rok. Na její místo nastoupila Pavlína Kolářová. Nyní je po mateřské dovolené školnicí opět Petra Zachovalová.

Školní budova

V pamětní knize se o opravách školní budovy píše od roku 1881, kdy muselo být opraveno celé přízemí. Stavba poschodí, kde se od 1. ledna 1882 nacházela druhá třída, byla dokončena 30. září 1881.

Během oprav o prázdninách roku 1884 bylo do každé třídy vsazeno jedno ventilační okno a byly opraveny stropy a podlahy.

Na počátku 20. století proběhly na školní budově velké stavební změny. Zbytu řídícího učitele v prvním poschodí byla vytvořena první třída a z první třídy v přízemí vytvořen byt pro řídícího učitele. Dále proběhla výměna všech oken a na jižní straně byly vybourány dveře a postaveny nové záchody. Třídy byly nově vymalovány a zvenku byla osekána a znovu omítnuta omítka. V roce 1907 byla budova opatřena nápisem „Škola“. Od okresní silnice k budově byl zřízen chodník.

V roce 1912 byly odstraněny dřevěné záchody u školy a vybudovány nové záchody, umístěné dále od školy až na hranici školního pozemku. Byla zbořena stará stodola a tím se zvětšila školní zahrada. Ve dvoře byly postaveny nové dřevníky a byl upraven byt učitele. Další větší opravy školy následovaly o dvanáct let později v roce 1924, kdy byla opravena okna a byly natřeny lavice i tabule. V místní školní radě se začalo projednávat zavedení elektrického osvětlení do školy. O rok později bylo osvětlení zavedeno. Dále byla celá škola vymalována a došlo i k oplocení školní zahrady. O tři roky později byla položena nová podlaha v I. třídě (v přízemí), vymalovány obě třídy i chodba, natřeny všechny lavice i okna, v bytě učitele a v prádelně byla postavena nová kamna.

V roce 1928 byla vyměněna podlaha v kuchyni učitele. V zahradě bylo založeno pokusné políčko a botanické oddělení. O rok později proběhla oprava střechy. Začalo se hledat nové místo pro zřízení studny, neboť voda ze staré studny byla závadná. V rohu školní zahrady byl proveden zkušební vrt a voda z něj byla poslána na rozbor. Rozbor dopadl velmi dobře a tak byla studna dostavěna. Konečná hloubka studny byla 6m. O dva roky později byl zhotoven vodovod od studny ke dveřím školní budovy, byla

vyměněna všechna okna v poschodí, natřena a opravena omítka, vymalovány třídy a zřízen kabinet na půdě školy. Stará studna byla zasypána. Místní rada v roce 1932 rozhodla zavést do obou tříd elektrické vedení.

V roce 1934 byla provedena přestavba schodiště do sklepa a postavena novostavba chlěvu s kurníkem. Také byla ve škole zřízena školní kuchyň. O tři roky později byla do obou tříd pořízena nová kamna. V následujícím roce byly ve třídách vyměněny stropní trámy, třídy byly vymalovány a byla nainstalována nová kamna také do kuchyně.

Další opravy na škole proběhly až po II. světové válce. O prázdninách roku 1945 byla opravena střecha školy, ale jelikož byl po válce nedostatek peněz, tak byla oprava pouze provizorní. Dále byly vyměněny okapy a svody. Ve třídách bylo vymalováno. Celá škola byla ve velmi špatném stavu.

V roce 1947 byl zřízen nový kanál od studně do záchodové jímky. V pokoji řídícího učitele byla vyměněna podlaha. V tomto pokoji byla umístěna mateřská škola, která byla otevřena 1. prosince 1946. Dále byla na škole a na dřevnicích vyměněna střešní krytina. O rok později byla opravena a natřena omítka školy a natřena okna a dveře. Obě třídy byly nově vymalovány.

V roce 1949 byly položeny v I. třídě parkety a v následujícím roce bylo zavedeno elektrické osvětlení na chodbu.

O dalších opravách školní budovy se v pamětní knize píše v roce 1957, kdy byla opravena omítka a okapy a byla natřena všechna okna. O rok později byly v celé škole vyměněny parkety.

O prázdninách roku 1962 rodiče dětí vykopali základy k novému plotu u zahrady. Plot byl dokončen v roce 1964, kdy se také začalo se stavbou sociálního zařízení. V listopadu byla přístavba sociálního zařízení zastřešena. V následujícím roce byla přístavba dokončena.

V roce 1975 bylo v celé škole vymalováno a bylo položeno linoleum na chodbu a na schody. O dva roky později o prázdninách byly uspořádány dvě brigády. Při první bylo vysekáno zdivo pro elektrické vedení na akumulární kamna a při druhé byla rozebrána stará kůlna u školy. Při brigádách pomáhali rodiče žáků.

Ve školním roce 1979 - 1980 provedl podnik Vegasport Hradec Králové zřízení tělocvičny ve školní budově. O rok později byla celá škola zmodernizována. Ve školní

družině byly nainstalovány troje akumulární kamna, položeny parkety a celá místnost byla vymalována. Byla dostavěna tělocvična, dodány ochranné sítě, šplhadla a hrazda. Podnik Dřevotvar Jičín zhotovil ochranné lišty na obložení tělocvičny.

Na začátku školního roku 1983 - 1984 byla škola nově omítnuta. S prací pomáhali rodiče žáků.

SRPŠ začalo ve školním roce 1988 - 1989 budovat školní hřiště. Pozemek byl oplocen, byla zabudována vrata a upraveno doskočiště pro skok daleký.

Příjezdová cesta u školy byla zpevněna v roce 1994 a byl upraven chodník od okresní silnice ke škole. O dva roky později byly v rámci generální přestavby školy v celém přízemí zhotoveny nové podlahy, nové obklady na chodbách, v družině a tělocvičně. Škola musela být podfíznuta a odizolována, neboť celé přízemí bylo vlhké. Nově bylo obloženo i sociální zařízení a kuchyňka, kam byla zakoupena linka.

V roce 2000 byly na škole natřeny okapy, svody a část plechové střechy. Byla provedena plynová přípojka a kolem školy byly vysázeny okrasné keře. O dva roky později byla položena nová střešní krytina, byly opraveny komíny, okapy a svody. Na střechu přibýlo nové střešní okno. Také proběhla rekonstrukce sociálního zařízení a byly instalovány elektrické rozvody pro počítačovou síť.

V roce 2004 byla vybavena tělocvična. Škola zakoupila nové tělocvičné nářadí: trampolínu, duchnu a provazový žebřík.

V létě roku 2005 byl do školy zaveden plyn. Obecní úřad zakoupil pro školu plynový sporák, který škola využívá pro ohřívání obědů a pečení cukroví s dětmi ze školní družiny.

Poslední velká oprava školy proběhla v roce 2007. Všechna okna a venkovní dveře byly vyměněny za plastové. Na balkón byl dán nový gumový povrch. Tak bylo zabráněno protékání vody do nářadovny vedle tělocvičny. V celé škole byla vyměněna elektrická akumulární kamna za plynové topení. Po škole byly zavěšeny nové radiátory.

Politické dění v naší zemi a jeho odraz na dění ve škole

V zápisech pamětní knihy z počátku 20. století se většina řídících učitelů vyjadřuje k politickému dění v naší zemi. Důležité a zlomové události jsou detailně zachyceny.

První zlomovou událostí, o které se v pamětní knize podrobně píše, byl atentát na arciknížete a následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť Žofii dne 28.

června roku 1914. Z této události se vyvíjely události další, které vedly až ke vzniku I. světové války. V pamětní knize se píše toto: „*Naše země se ocitá ve válečném stavu se sedmi státy - Ruskem, Anglií, Francií, Belgií, Černou horou, Srbskem a Japonskem.*” (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.68). V roce 1914 vydala školní rada důležitá usnesení a výnosy vzhledem k válečné době. Týkaly se hlavně výchovy školní mládeže, péče o její zdravotní stav, pokyny, jak má mládež pomáhat při polních a domácích pracích a jak má působit při sbírkách ve prospěch válečných fondů. Dále školní rada doporučila využít školních místností jako útulků pro děti, jejichž matky musejí být v práci, vydala výnos o zaměstnání žáků v době prázdnin a výnos o péči školních úřadů o mládež v době prázdnin za války. Vzhledem k potřebě pomoci dětí při hospodářských činnostech bylo upuštěno od povinné školní docházky. Byly zřízeny tzv. polévkové ústavy pro děti, jejichž rodiče je nebudou moci živit. Školní radou bylo doporučeno, aby se ve školních zahradách pěstovalo co nejvíce zeleniny, luštěnin, brambor apod. Žáci byli nabádáni k hospodárnému zacházení s potravinami. V lednu 1915 obdrželi žáci pamětní list od Ministerstva vnitra: „Kterak má obyvatelstvo se živiti za války.” Vyučování ve škole bylo přizpůsobeno válečné situaci. Ve vyučování ručním pracím pletly žákyně druhého oddělení ponožky, opravovaly darované prádlo pro nemocné vojáky.

Dne 28. října 1918 dosáhl náš národ svobody. Prezidentem naší republiky se stal Tomáš G. Masaryk. Ve škole byl žákům vysvětlen význam událostí, hlavně prohlášení samostatnosti našeho státu.

Dne 5. ledna 1923 byl spáchán atentát na ministra financí A. Rašína. Ve škole se k uctění jeho památky konala smuteční slavnost za přítomnosti členů obecního zastupitelstva, místní školní rady, občanů i žáků. Pan řídící mluvil o jeho životě a zásluhách pro republiku. Na konci všichni společně zazpívali hymny.

Dne 27. května 1923 byl znovu zvolen prezidentem Československé republiky Tomáš G. Masaryk. Výsledek voleb byl oznámen žákům spolu s významem opětovné volby prezidenta T. G. Masaryka. Od 16. do 24. dubna 1927 byla v Praze pořádána mezinárodní konference pod heslem „Školou k míru”.

V roce 1933 byl učitelům v důsledku hospodářské krize snížen plat a vánoční příspěvek, který učitelé pravidelně dostávali, nebyl vůbec vyplacen. V pamětní knize je napsáno: „*Trvá hospodářská krize státu, nezaměstnanost dělnictva ohrožuje kořeny*

státu, jenž je nucen vyplácet dělnictvu podpory v nezaměstnanosti, státní pokladna se prázdní, protože výnos daní je menší, mnoho průmyslových podniků zastavilo výrobu. Pro nedostatečný odbyt zboží zemědělci nařikají na nízké ceny svých produktů, ale vysoké ceny průmyslových produktů. Rozladění občanstva se jeví na všech stranách. Stát si pomáhá „půjčkou práce“, jež obětavostí občanstva vynesla přes 2 miliardy Kč. ” (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.187). Dále se v pamětní knize píše: „Hospodářské tísně státu využívají četní nepřátelé demokracie hledící nastolit diktaturu fašistickou, proti níž se stát musí bránit nouzovým zmocňovacím zákonem.” (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.187).

K událostem roku 1936 je v pamětní knize uvedeno: *„Neklidná situace mezinárodní obrátila naši pozornost k armádě. Abychom jí mohli dát vše, čeho potřebuje, byla vypsána v měsíci červnu tohoto roku půjčka obrany státu, která měla velký úspěch. V krátké době bylo upsáno 3,5 miliard Kč. Ze zdejšího učitelského sboru učinil úpis M. Krupička.”* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.199).

Školní rok 1937 - 1938 začal smutnou zprávou. Dne 14. září 1937 zemřel prezident osvoboditel T. G. Masaryk. Zpráva byla ohlášena rozhlasem. Hned poté byly na škole vyvěšeny černé prapory. Celá škola vyslechla smuteční projev ministra školství a národní osvěty. V pamětní knize je psáno, že žáci byli na projev vhodně připraveni. Po skončení smutečního projevu byla zazpívána hymna. Dne 21. září 1937 v den pohřbu prezidenta T. G. Masaryka se ve škole nevyučovalo. K této smutné události je v pamětní knize napsáno: *„Skláníme se v hlubokém bolu nad ztrátou prvního presidenta republiky Československé T. G. Masaryka, který tiše, poctivě a neohroženě šel za svým cílem pravdy a dobra. Kéž dovedeme jako vychovatelé mládeže jeho vzoru vždy následovat. ”* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.207).

Dne 30. listopadu 1937 byl rozhodnutím zástupců lidu v Národním shromáždění Československé republiky zvolen prezidentem naší republiky dosavadní prezident nejvyššího správního soudu Judr. E. Hácha. K žákům bylo promluveno o jeho životě a volbě naším prezidentem.

K závěru školního roku 1938 - 1939 je v pamětní knize napsáno: *„Ukončen školní rok, který byl vyplněn napětím a úzkostí o bytí nám drahého národa a těžce zkoušené vlasti. Ukončen školní rok bohatý na rychlé změny politické, plný velikých událostí řítících se nečekaně vpřed a hýbající myslí Evropy, ba celého světa.”* (Pamětní kniha

školy ve Slatinách I, s.222). Dále je v pamětní knize podrobně popsán průběh počátku II. světové války a okupace naší země. Řídící učitel J. Rubeš píše: „*Český národ přinesl nejtěžší oběť pro mír v Evropě, ztrátu samostatnosti a značné části území. Vše prožité v uplynulém roce musí nám učitelům a vychovatelům dětí svého národa připomínati zvýšenou povinnost pracovat i ze všech sil k tomu, abychom uchovali národ v plné síle a pevném národním uvědomění, lnoucí opravdovou láskou ku své vlasti.*“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.222).

V době okupace a II. světové války byla pamětní kniha zapečetěna a uschována. Politické dění v naší zemi je popsáno až od roku 1945, kdy válka skončila.

Dne 5. května 1945 proběhla v Praze revoluce. Boj proti okupantům skončil vítězným pochodem Rudé armády do Prahy. Naše republika byla osvobozena.

Dne 19. června 1946 byl jednomyslně zvolen usnesením Ustavodárného národního shromáždění prezidentem Dr. Eduard Beneš.

V únoru roku 1948 nastala změna ve vládě republiky, zvítězil socialismus. O měsíc později tragicky zemřel ministr zahraničních věcí Jan Masaryk. V den jeho pohřbu žáci vyslechli v rozhlase smuteční a vzpomínkové pásmo a jeho životě a díle.

Dne 30. května 1948 se konaly volby do Národního shromáždění. Po těchto volbách se vzdal svého úřadu prezident Dr. E. Beneš. Následně byl dne 14. června 1948 zvolen novým prezidentem Klement Gottwald. Ministerským předsedou se stal předseda odborů Antonín Zápotocký.

V roce 1953 zemřeli pro dobu socialismu dva významní lidé. Dne 6. března 1953 zemřel Rada ministrů SSSR a tajemník ÚV KSSS J. V. Stalin a dne 14. března zemřel prezident a předseda KSČ Klement Gottwald. Volba nového prezidenta republiky se konala 21. března tohoto roku a byl jím zvolen Antonín Zápotocký.

Dne 21. srpna 1968 přišly do ČSSR armády z SSSR, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. Nastala okupace našeho národa. Od té doby nejsou v pamětní knize o politickém dění žádné zápisy.

Dne 17. listopadu 1989 proběhla v naší zemi Sametová revoluce. Znamenala konec socialismu a nástup demokracie. Prezidentem republiky byl zvolen Václav Havel.

Dění v obci

V pamětní knize jsou první zmínky o dění v obci z roku 1932, kdy byla ve Slatinách dokončena kanalizace.

V roce 1946 proběhly volby do Ústavodárného národního shromáždění. Ve Slatinách měla nejvyšší počet hlasů Komunistická strana Československa, za ní skončila Československá strana národně-socialistická, Československá strana lidová a Československá strana sociálně demokratická. Podle výsledků voleb byl ve Slatinách pozměněn místní Národní výbor.

Důležitou událostí pro rozvoj obce byla stavba kulturního domu. V pamětní knize je psáno: „*V roce 1947 začaly sdružené spolky Sokol, Sbor dobrovolných hasičů, Hospodářská beseda a Kampelička se stavbou Kulturního domu na volném prostranství u radnice*“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.233). V roce 1948 bylo postaveno obvodové zdivo, usazeny trámy a postavena kostra střešní vazby. O rok později byla na novostavbu Kulturního domu ve Slatinách dána krytina. Zbytek prací byl úředně přerušen. Ve stavbě Kulturního domu (v té době Domu osvěty) se pokračuje až v letech 1950-1951. Byly omítnuty a následně vymalovány vnitřní stěny, natřena okna i dveře a v sále i místnostech byly položeny parkety. Dále byla v plánu úprava jeviště. K otevření došlo 13. července 1952.

Dne 20. června 1948 bylo ve Slatinách založeno Družstvo pro kulturní povznesení venkova.

V roce 1949 proběhlo ve Slatinách tzv. scelování pozemků. V obci se také začalo pracovat na postranní kanalizaci. MNV objednal pro obec veřejný rozhlas.

Další událost v obci se váže k otevření družstevní prádelny. Ta byla umístěna v bývalé továrně na zpracování ovoce a slavnostně otevřena dne 11. června 1950 na základě iniciativy založeného Přípravného výboru JZD.

V roce 1952 byla dokončena adaptace kravína, jeho provoz byl zahájen koncem července. Většina obyvatel Slatin se stala členy JZD. Z toho důvodu byla v zimě roku 1953 ve Slatinách zřízena „Družstevní škola práce“. Ta sídlila v Kulturním domě a jednou týdně se zde seznamovali členové JZD s novými formami zemědělské výroby. Správcem vedení byl ředitel školy ve Slatinách M. Krupička.

V roce 1956 byla ve Slatinách dokončena stavba druhého kravína a začalo se se stavbou druhého vepřína.

V únoru roku 1961 se do JZD sloučily obce Nemyčeves, Vitinčves, Slatiny a Milíčeves, vytvořily tak velký ekonomický celek. Středisko celku bylo ve Slatinách. Na každé výroční schůzi JZD vystupovali žáci slatinské školy s připraveným kulturním pásmem.

V polovině prosince roku 1964 propukla v kravíně epidemie slintavky. Obec musela být uzavřena. Z toho důvodu začalo vyučování na škole po vánočních prázdninách až 11. ledna 1965.

O prázdninách roku 1969 byla opravena Zvonice u školy, která je kulturní památkou. Zvon, který musel být nějaký čas sundán, byl opět zavěšen.

Následujících třicet let se v zápisech pamětní knihy školy ve Slatinách neobjevují o dění v obci žádné informace. Důvodem je změna ředitelů ve slatinské škole, kteří se zaměřili na zápisy vztahující se hlavně k dění ve škole.

V roce 1997 se obec Slatiny přihlásila do Programu obnovy venkova. V rámci tohoto programu i mimo něj byla v obci provedena řada oprav, úprav a rekonstrukcí obecního majetku. O dva roky později získala obec Zelenou stuhu za úpravu obecní zeleně a v roce 2000 zvítězila jako Obec Královéhradeckého kraje. Od roku 2005 je zapojena v dobrovolném svazku obcí Mariánská zahrada (viz příloha č. 3).

Zdravotní stav žáků

O zdravotním stavu žáků je v pamětní knize psáno až v souvislosti s I. světovou válkou. V této době byli učitelé nabádáni ke zvýšené pozornosti ke zdravotnímu stavu žáků. Do školy bylo zasláno poučení o choleře. Školní rada zakázala jakékoliv půjčování knih, kvůli šíření chorob a bylo nařízeno očkování všech žáků, učitelů a jejich rodin. Žákům byla zdůrazněna nutnost větší míry pěstování a konzumace zeleniny. V pamětní knize se píše, že zdravotní stav žáků za války byl vcelku dobrý, ale několikrát prošla školou epidemie spalniček a škola musela být po dobu epidemie uzavřena. V obci byl upraven zvláštní domek pro osoby nakažené infekčními nemocemi. Byl vybaven čistým prádlem a desinfekčními prostředky.

V letech po ukončení I. světové války se díky oslabení a nedostatečné výživě obyvatelstva často šířila epidemie chřipky.

Ve školním roce 1924 - 1925 proběhla naší zemí velká epidemie černého kašle. Tím velice utrpěla návštěva školy. V následujících letech se v roce 1926 objevila epidemie chřipky a černého kašle a v roce 1928 se na škole vyskytl střevní tyfus a spalničky. Několik dětí těmito nemocemi onemocnělo, ale nikdo na nemoci nezemřel. V září a říjnu roku 1929 proběhla obcí epidemie záškrtu. Na tuto nemoc zemřeli dva žáci. Také byl v tomto roce jeden žák zabit koněm.

V roce 1930 muselo být přerušeno vyučování od 23. do 30. května z důvodu epidemie spalniček. V následujícím roce zemřela jedna žákyně školy na tuberkulózu.

Od roku 1930 roste pozornost péče o zdraví dětí. Revize čistoty byla konána pravidelně jednou týdně, protože se ve škole vyskytla epidemie spály a chřipky. V roce 1931 proběhla ve škole zdravotní prohlídka všech žáků a všem žákům byl vyhotoven zdravotní arch. V následujících letech se zdravotní prohlídky žáků konaly pravidelně. Byl kladen důraz na zvýšenou péči o zdraví žáků. Dbalo se na pravidelné jídlo o přestávkách, pití mléka a jedenkrát týdně proběhla revize čistoty. Z toho důvodu nebylo až do roku 1934 žádné epidemické onemocnění. V roce 1934 však vypukla rozsáhlá epidemie chřipky, což negativně ovlivnilo školní docházku.

Od roku 1934 byli žáci pojištěni u Pražské městské pojišťovny proti úrazu ve škole, při tělesné výchově, na výletech, při cestě do školy a ze školy.

V dalších letech se na škole objevila chřipka a vyskytla se menší epidemie spalniček, docházka do školy však nemusela být přerušena.

Od 9. dubna roku 1938 byl vyhlášen „Týden čistoty a zdraví“. Žákům byl zdůrazněn význam osobní čistoty, čistoty školy a domova.

Na konci války v roce 1945 byl zdravotní stav žáků ohrožen epidemií spalniček. Škola musela být na 10 dní uzavřena. Od roku 1945 byli opět všichni žáci školy pojištěni u Pražské městské pojišťovny proti úrazu.

Po ukončení II. světové války byl zdravotní stav žáků celkem dobrý. Občas se rozšířil černý kašel či chřipka, ale nevznikla epidemie.

Výnosem MŠO ze dne 6. prosince 1946 byla zavedena na školách mateřských, národních a povinných školách odborných zdravotní služba. Na základě tohoto výnosu byla provedena podrobná lékařská prohlídka všech žáků školy ve Slatinách. Prohlídku

provedl Mudr. J. Cerman z Milíčovsi za spolupráce sociální pracovnice a řídícího učitele. Výsledek prohlídky byl zaznamenán do jednotného Školního zdravotního záznamu. Na základě této prohlídky byli dva žáci slatinské školy umístěni do ozdravovny. Tyto pravidelné školní prohlídky probíhaly i v následujících letech.

V březnu roku 1947 prošli všichni žáci rentgenologickým vyšetřením v rámci Masarykovi ligy proti tuberkulóze.

Dne 1. září 1948 byli všichni žáci obecných i mateřských škol očkovaní proti záškrtu a v lednu roku 1949 proběhlo na škole očkování proti tuberkulóze.

V květnu roku 1950 jako každoročně proběhla na škole zdravotní prohlídka všech žáků, následně proběhla ještě zubní prohlídka, která od té doby probíhala každoročně. V tomto roce se přihodil úraz při tělesné výchově. Jeden žák si pohmoždil ruku a musel být ošetřen v jičínské nemocnici. V následujících letech byl zdravotní stav žáků velice dobrý. Nejspíš tak bylo z důvodu pravidelných a povinných zdravotních i zubních prohlídek.

V prosinci roku 1954 zemřela po krátké nemoci jedna žákyně školy a v únoru roku 1955 se ve škole rozšířila chřipka. Byla zavedena školní zdravotní služba, která pečovala o osobní čistotu žáků, pořádek ve třídě, na chodbách a v okolí školy.

V roce 1956 byli žáci 1. ročníku očkovaní proti obrně. O rok později zachvátila školu epidemie spalniček. Postupně se jimi nakazili všichni žáci.

Od roku 1957 byly ve škole zavedeny pravidelné „fysminutky“ prováděné mezi jednotlivými učitelskými hodinami. Důvodem byla péče o správné držení těla žáků.

Ve roce 1958 byli proti obrně očkovaní žáci 4. a 5. ročníku. V tomto roce proběhla školou epidemie chřipky a v březnu roku 1959 epidemie příušnic.

Na přelomu roku 1961 - 1962 se po celé republice rozšířila epidemie chřipky a škola musela být po Vánocích na měsíc uzavřena.

V lednu roku 1963 se stal na škole úraz. Jedné žákyni při sáňkování najel spolužák na nohu a zlomil jí stehenní kost. Tento žák dostal na konci roku snížený stupeň z chování. O rok později propukla ve škole epidemie planých neštovic a trvala téměř půl roku.

V listopadu roku 1964 dostal jeden žák při vyučování epileptický záchvat. Před vánočními svátky vypukla epidemie spalniček a škola musela být uzavřena.

V únoru a březnu roku 1966 se na škole vyskytla epidemie zarděnek. O tři roky později se rozšířila chřipková epidemie a škola musela být měsíc uzavřena.

Při zdravotní prohlídce v roce 1971 lékař doporučil, aby žáci více cvičili. Od ledna roku 1972 byly zavedeny tzv. mléčné přesnídávky.

V lednu a únoru roku 1978 se ve škole vyskytla chřipková epidemie. V následujícím roce byla na škole karanténa žloutenky. Onemocněli jí dva žáci a škola byla víc jak měsíc uzavřena.

O další epidemii na škole je v pamětní knize zpráva až z roku 1994, kdy se v lednu vyskytla epidemie chřipky.

Ve školním roce 2005 - 2006 se stal na škole úraz. Žák 1. ročníku si na dětském hřišti zlomil ruku. Byl převezen do nemocnice v Jičíně, kde byl ihned operován. O rok později bylo u jedné žákyně objeveno artritické onemocnění. Tato žákyně trpí bolestmi kloubů a vyrážkou. Při tělesné výchově má drobné úlevy.

Oslavy a významné dny školy

Pamětní kniha školy ve Slatinách uvádí, že v období panování císaře a krále Františka Josefa I. byly každoročně konány oslavy jeho jmenin a narozenin. Stejně tak byly oslavovány jmeniny a narozeniny císařovny Alžběty. Při oslavách bylo dětem poukázáno na dlouhé a dobrotivé panování Františka Josefa I. a na závěr oslav byla zazpívána rakouská hymna.

Často byly oslavy spojeny se sbírkou pro dobročinné účely. V pamětní knize je psáno, že dne 2. prosince 1911 se konala školní slavnost na památku nastolení Jeho veličenstva císaře pána. Slavnost měla název „Dětský den“ a nesla se v duchu hesla Jeho veličenstva „Vše pro dítě“. Žáci s učitelem byli nejprve v kostele na mši a poté byl ve škole žákům vysvětlen význam a působení zemské komise pro péči a ochranu dětí v království českém. Děti pak vykonaly sbírku v obci a peníze byly této komisi zaslány.

Oslavovány byly také významné události jako výročí vydání pragmatické sankce, kdy budova školy byla vyzdobena prapory a učitel žákům srozumitelně vysvětlil význam této události pro naši vlast.

Až do roku 1914, tedy počátku I. světové války, byly začátky školního roku velice slavnostní. Začínaly sloužením mše v kostele a vzýváním Ducha Svatého.

V době I. světové války začínaly školní roky promluvou řídícího učitele k žákům. Byla pronesena řeč na paměť slavných činů našich vojáků a jejich vůdců, byla zmíněna vážnost doby. Žáci byli upozorněni na povinnost důstojného vlasteneckého chování a smýšlení. Škola byla vyzdobena prapory.

Od roku 1918 byly každoročně slaveny narozeniny našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka. Ředitel školy vždy promluvil k dětem o významu slavnosti, poukázal na všechny činy našeho pana prezidenta a zásluhy jimiž získal naši svobodu. Ke konci slavnosti žáci zpívali obě naše hymny (Kde domov můj a Nad Tatrou sa blýská). Rovným způsobem byla slavena památka učitele J. A. Komenského.

Dne 13. dubna 1919 byla ve Slatinách slavnostně zasazena Lípa svobody. Na místě se sešli žáci školy, obecní zastupitelstvo, místní školní rada, spolky Sokol, Čtenářsko-ochotnická beseda a Sbor dobrovolných hasičů a veškeré občanstvo.

Největší slavnosti ve škole i mimo školu se konaly vždy 28. října k připomenutí dne vzniku samostatné Československé republiky. Povětšinou probíhaly u Lípy svobody, kde bylo promluveno k občanům a na závěr zazněly obě naše hymny. Byl zapálen oheň památce padlých za naši svobodu. Ve škole pak bylo k žákům promluveno o významu této události a pan řídící učitel žáky nabádal, jak se mají k nabyté svobodě chovat. Žáci pak recitovali básně a zpívali hymny.

Při ukončení školních roků v době první republiky bylo často k žákům promluveno o Mistru Janu Husovi a vojevůdci Janu Žižkovi. Promluveno bývalo také o Bitvě na Bílé hoře. Žákům byl vysvětlen význam události a její dopad na náš národ.

Dne 22. října 1921 zavítal do Jičína prezident T. G. Masaryk. Sedmdesát žáků slatinské školy spolu s učitelem se zúčastnilo uvítacího průvodu.

Za první republiky se dále slavil 30. říjen jako „Den spořivosti“ a 1. květen jako „Den práce“.

V květnu roku 1924 navštívili slatinskou školu učitelé ze Slovenska. Škola i obec byly vyzdobeny a výprava byla přivítána žáky, učiteli, obecním zastupitelstvem a občany. Slovenským učitelům byla ukázána škola, knihovna i práce žáků.

V roce 1929 bylo ve škole přednáškou oslaveno tisícileté výročí úmrtí Svatého Václava.

Dne 3. dubna 1932 byly u Lípy svobody poprvé ve Slatinách konány bohoslužby Československé církve. Této akce se zúčastnilo okolo tisíce lidí z okolí. O dva roky

později zřídila místní osvětová komise u Lípy svobody Švehlův park s památníkem padlých. Proběhla velká slavnost při předávání památníku veřejnosti. Do Slatin se sjelo mnoho rodáků a pamětníků.

V roce 1935 se k oslavám 28. října konal slavnostní průvod. Chlapci šli v průvodu s puškami a dívky v krojích s lampiony. Podobně byly oslaveny 86. narozeniny T. G. Masaryka a 28. května byly oslaveny narozeniny prezidenta Dr. E. Beneše. Škola v tomto roce pořádala besídku pro veřejnost ke dni Matek.

V období okupace a II. světové války byla pamětní kniha uschována, proto následují zápisy až po ukončení války v roce 1945.

Při školní slavnosti k ukončení II. světové války řídící učitel vysvětlil žákům význam historických událostí uplynulých dnů. Dne 28. května 1945 byly v rámci vyučování oslaveny narozeniny prezidenta Dr. E. Beneše. Žáci si ve školním rozhlasu poslechli povídání o jeho práci a životě.

Kvůli osvobození Rudou armádou v květnu 1945 a vděčnosti Sovětskému svazu bylo slaveno mnoho událostí a svátků vztahujících se k Sovětskému svazu. Po únoru 1948, kdy v Československu nastoupil socialismus, se tyto oslavy znásobily. V listopadu byla slavena Říjnová revoluce v SSSR (Velká říjnová socialistická revoluce), při této příležitosti probíhaly každoročně žákovské akademie a různá vystoupení pro veřejnost. Dne 23. února se slavilo výročí založení Rudé armády. Nadále byl slaven 28. říjen jako Den vzniku samostatnosti Československa. Dne 6. března byly slaveny narozeniny prezidenta Osvoboditele T. G. Masaryka v rámci akce Mládež sobě a republice. Dne 28. března bývalo vzpomenu na narozeniny J. A. Komenského.

Ve dnech 16. - 23. června 1946 byl poprvé pořádán Týden dětské radosti k připomínce všestranné péče o dítě a zvýšení radosti dětí. Zvláštní pozornost byla věnována rodičovské výchově. Tuto akci pořádalo Ministerstvo informací za spolupráce ostatních ministerstev. Ministerstvo informací navrhlo rámcový program. Hesla Programu byla: Dítě v péči státu, Dítě v péči rodiny, Dítě v péči školy, Dítě a společnost, Radostná práce, Zasloužený oddech a zábava.

V říjnu 1946 navštívil Jičín prezident Dr. E. Beneš. Žáci slatinské školy pozdravili prezidenta Dr. E. Beneše a jeho ženu u státní silnice v Jičíněvsi.

Dne 23. února 1948 byla žákům přístupnou formou vysvětlena změna ve vládě republiky. V dubnu 1948 bylo uspořádáno slavnostní shromáždění žáků, při němž byl

žákům vysvětlen význam posledních událostí a „byla projevena láska a vděčnost mocnému generalissimu Stalinovi“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.236).

Dne 1. května 1948 se žáci zúčastnili oslav obrození Národní fronty v Jičíně a o týden později se žáci zúčastnili oslav Květnové revoluce a vítězství.

Velká říjnová socialistická revoluce začala být slavena již první školní rok po osvobození Rudou armádou, následně byla slavena každoročně v listopadu. Stejně tak byly slaveny v prosinci narozeniny J. V. Stalina, v únoru výročí založení Rudé armády a výročí úmrtí V. I. Lenina. Tyto svátky byly slaveny v době socialismu každoročně (nejčastěji žákovskými besídkami), proto se již o nich nebudu dále zmiňovat.

Od nástupu prezidenta Klementa Gottwalda až do ukončení jeho funkce prezidenta byly každoročně slaveny jeho narozeniny.

V květnu 1949 se konala ve škole besídka na oslavu Květnové revoluce a Svátku matek.

Ve školním roce 1949 - 1950 byl dvakrát vyhlášen Týden vzorné práce. V měsíci únoru na oslavu Vítězného února a v měsíci dubnu na oslavu 1. Máje. Na tyto týdny byla za spolupráce učitele i žáků pečlivě naplánována veškerá práce. V pamětní knize se píše: „Žáci byli na věc psychologicky připraveni. Pracovní úkoly byly: vzorná práce za splnění osnov, intenzivní využití pracovní doby, vzájemná pomoc žactva, zmenšení počtu chyb v písemných pracích žáků, význam JZD pro vesnici, zvýšení sběru odpadových hmot aj. Uvedené úkoly byly řádně provedeny a zkontrolovány.“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.243). Výsledky byly zhodnoceny při oslavách druhého výročí Vítězného února.

Dne 25. září 1949 byla provedena příprava k náboru do Svazu československo-sovětského přátelství a dne 2. listopadu byly slavnostně zahájeny Dny československo-sovětského přátelství.

Dne 24. června 1950 se konala slavnostní schůze žákovské organizace a SRPŠ. „Na této schůzi bylo provedeno zhodnocení práce žáků v učení, v budovatelském úsilí na frontě pětiletého plánu (brigády, sběry aj.) a v boji mládeže za mír. Zhodnocení Provedeno předsedou žákovské organizace. Přečetl závazky dané na začátku roku a jejich plnění v procentech. Pak vyhlásil závazky pro nový školní rok.“ (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.244).

Ve školním roce 1950 - 1951 proběhl opět dvakrát Týden vzorné práce. Jednou při oslavách prezidenta K. Gottwalda a podruhé ku příležitosti akce Otevřených dveří. Při této akci mohli rodiče žáků navštívit školu během vyučování, mohli vidět školní práci a pozorovat své děti při práci v kolektivu. V tomto týdnu se také konaly „hovory“ na téma: Nová škola na vesnici - vesnice škoie. Pořadatelem akce byl UNV a propagaci akce prováděli sami žáci. Psali pozvánky rodičům, mluvili do rozhlasu apod. V pamětní knize je uvedeno, že účast rodičů na této akci byla velká. Při setkání rodičů byli rodiče seznámeni s novým školním a zkušebním řádem. V tomto školním roce proběhly oslavy stejné jako v předcházejících letech po roce 1945. Dne 6. října 1950 proběhla ve škole besídka na oslavu „Dne československé armády“ za přítomnosti zástupců vojenského útvaru v Milíčevsi. Dne 29. dubna 1951 se žáci zúčastnili akce „Pochodně míru“ a 1. května tohoto roku májového průvodu v Jičíně. Májových průvodů v Jičíně se v době socialismu účastnili žáci školy ve Slatinách každoročně. Květnová revoluce a Den vítězství byly oslaveny školní besídkou. V následujících letech byly tyto dny slaveny poslechem žakovských relací v rozhlasu.

Dne 27. května 1951 uspořádala TJ Sokol společně se školou „Sokolský den“. Akce byla zahájena průvodem cvičících na hřiště, byly předvedeny ukázky různých cvičení tehdejší tělesné výchovy.

Dne 4. září 1954 proběhlo po celé republice Ohňové poselství. Tím byly zahájeny Přípravy k I. celostátní spartakiádě. Spartakiáda byla zahájena 23. června 1955. *„Byla zahájena Dnem žactva a dorostu. Přes milión cvičenců v tělovýchovných jednotách nacvičovalo spartakiádní sestavy masových cvičení, aby svým vystoupením dokázalo vyspělost naší sjednocené tělesné výchovy. V plné míře se jim to podařilo.“* (Pamětní kniha školy ve Slatinách II, s.8). Spartakiáda byla zároveň konečnou oslavou desátého výročí osvobození naší vlasti sovětskou armádou.

Den 28. března roku 1956 byl oslaven jako „Den učitelů“. Při této příležitosti byla rada učitelů vyznamenána vládou republiky.

^v říjnu 1960 navštívil školu člen SNB a promluvil k žákům o dopravních Předpisech, ti se přihlásili do soutěže „Mladý motorista“. V prosinci tohoto roku uspořádali žáci vánoční besídku, na které zahráli pohádku Děda Mráz, zatančili, zazpívali a přednesli básně. Na závěr besídky byly děti obdarovány balíčky.

V lednu 1961 shlédli žáci loutkové divadlo v Jičíně s názvem O veselém hrobaři.

v říjnu 1966 přišel do školy fotograf a fotil děti na barevný film. Pro děti to byl velký a slavnostní zážitek.

V dubnu 1968 se ve Slatinách konalo cvičení civilní obrany. Jedno z center napadení byla škola. Žáci si vyzkoušeli rychlé nasazení plynových masek a evakuaci.

Od této doby nejsou v pamětní knize zápisy o větších oslavách. Každoročně probíhaly besídky k Mezinárodnímu dni žen, ke Dni matek, při výročních schůzích JZD a při Vítání občánků.

Ve školním roce 1977 - 1978 žáci v rámci systému „Výchova mládeže“ navštívili třikrát divadlo v Jičíně. Dále žáci navštívili Wolkerovo divadlo v Praze. Shlédli představení Sněhová královna. Ředitelka H. Králová v pamětní knize píše: *„Pro lepší splynutí se životem byly pořádány různé exkurze a besedy. Byli jsme v zelinářské zahradě, v dílně JZD se soustružníkem a se Zootechnikern ve vepříně. Nejhezčí beseda byla se s. Toljou Turiševem, který česky dětem vyprávěl o bojích Rudé armády proti fašistům.“* (Pamětní kniha školy ve Slatinách II, s.79).

Ve školním roce 1980 - 1981 navštívili žáci dvakrát kino a jednou výstavu v Jičíně. V Liberci navštívili představení Cirkus Blecha. Také byly uskutečněny exkurze do výroby vánočních ozdob v Milíčevsi a do kravína JZD Slatiny.

Od školního roku 2000 - 2001 pořádá škola pravidelně některé kulturní akce. Ke Dni matek a Vítání občánků nacvičují žáci kulturní pásma pro veřejnost, se kterým vystupují i v Domově důchodců v Milíčevsi.

V listopadu roku 2003 shlédli žáci v mateřské škole v Milíčevsi loutkové představení s názvem Nejkrásnější příběh světa. Na jaře roku 2004 shlédli opět v mateřské škole v Milíčevsi loutkové představení Hilda a Hákon.

Na jaře roku 2006 žáci uspořádali pro veřejnost besídku s názvem Vítání jara. Programem pak vystoupili v Domově důchodců v Milíčevsi. V tomto roce byl ke Dni matek uspořádán na škole Den otevřených dveří. Veřejnost si mohla prohlédnout školu a maminky dostaly dárek a kytku.

V květnu 2007 shlédli žáci slatinské školy loutkové představení v mateřské škole v Milíčevsi s názvem S hudbou kolem světa.

Sbírky a sběry ve škole, dary pro školu

Sbírky ve škole byly konány vždy, když byla naše země v těžké situaci. Ať už šlo o válečná léta nebo období hospodářské krize.

V období I. světové války pomáhali žáci při sbírání kovů, vlny, kaučuku, jahodníkového a ostružiníkového listí a sušení kopřivy. Dále byly konány rozsáhlé sbírky ve prospěch fondu na podporu vdov a sirotků padlých vojáků, fondu pro ochranu dětí a také ve prospěch Červeného kříže. Žáci sbírali nejen peníze, ale hlavně potraviny a oblečení.

Ve třicátých letech nastala hospodářská krize státu. Žáci se opět zapojovali do mnoha sbírek. O Vánocích roku 1926 uspořádali žáci sbírku po vesnici a výtěžek byl věnován na dobročinné účely. Výnosy z některých sbírek konaných od roku 1928 byly věnovány chudým žákům na šaty a obuv.

V roce 1935 byla vykonána sbírka na zemskou ústřední péči o mládež. Žákům byl předem vysvětlen význam této organizace.

V roce 1937 již bylo citelné politické rozladění celé Evropy. Žáci proto vykonali po vesnici sbírku na obranu státu. Peněžní výtěžek byl zaslán Jubilejnímu fondu na obranu státu. O rok později, kdy byla politická situace v Evropě velice napjatá a II. světová válka na spadnutí, vykonali žáci sbírku po vesnici ve prospěch uprchlíků. Peníze byly Poslány Výboru pro pomoc uprchlíkům v Praze. Vybrané naturálie rozdal obecní úřad místním uprchlíkům.

Z období okupace a II. světové války nejsou žádné zápisy, neboť pamětní kniha byla uschována.

Další vlna žákovských a veřejných sbírek nastala po válce. Žáci sbírali hlavně základní a trvanlivé potraviny, oblečení, peníze, ale i knihy a hračky. Během školního roku 1945 - 1946 žáci provedli peněžní sbírku pod heslem „Pomoc Slovensku“. Dále na výzvu Ústřední matice školské provedli sbírku knih pro pohraniční školy. Další sbírka byla provedena na pomoc Slezsku pod heslem „Zachraňte slezské dítě“. Sebrané Předměty žáci roztřídili, zabalili a připravili na odeslání. Žáci se také účastnili sběru odpadků, makoviny, šípků, kaštanů, semen listnatých lesních stromů a léčivých bylin (jahodník, černý bez, heřmánek, podběl, vlčí mák). Léčivé byliny odkoupila firma Herbaria v Jičíně. V květnu roku 1946 proběhla sbírka na podporu hladovějícího

Rumunská. O dva roky později provedli žáci sbírku ve prospěch České sociální pomoci. Dále byly sbírány hračky po vesnici pro řecké děti a cukr pro bulharské děti.

Během celého školního roku 1948 - 1949 žáci sbírali veškeré odpadní hmoty a papír v rámci akce Papír na nové učebnice. Sběr papíru, odpadků, bylin a starých hadrů probíhal ve škole v období socialismu pravidelně několikrát ročně. Po roce 1989 žáci sbírali hlavně papír.

První zmínka v pamětní knize o darech pro školu je z období Vánoc roku 1930, kdy škola dostala peněžité dary od Československého Červeného kříže na zakoupení obuvi a oblečení pro chudé žáky. Státní nakladatelství v Praze darovalo škole několik učebnic. Tak se dělo až do začátku II. světové války. Dále škola dostávala vzorky potravin, látek a výrobků od různých firem v okolí. Místní školní rada hradila žákům psací a kreslicí potřeby a čítanky. Tak se dělo až do počátku II. světové války.

Okresní péče o mládež a TJ Sokol věnovaly škole v roce 1934 finance, které byly použity na zakoupení oblečení, obuvi a učebnic pro chudé žáky. O dva roky později darovala OIIZ (Okresní hospodářská záložna) škole finance na vánoční nadílku. Za peníze škola zakoupila oděv a obuv pro chudší žáky.

V roce 1950 dostala škola dar od podniku Slovakofarma v podobě příruční lékárničky jako odměnu za sběr prázdných makovic. Od této doby není v pamětní knize o darech pro školu žádná zmínka.

Učebnice

O učebnicích používaných ve škole ve Slatinách je v pamětní knize jen několik zmínek. První zmínka je z roku 1900, kdy byl do škol zaveden Slabikář od autorů Frumaraa Jursy.

Další zmínka je až z roku 1935, kdy při počátečním čtení bylo užíváno učebnice Poupata.

V roce 1949 byla pro 1. postupný ročník zavedena čítanka Doma a ve škole, pro výuku vlastivědy byly zavedeny učebnice: Vlastivěda pro 3. postupný ročník, Obrázky² džin, Živá příroda pro 4. postupný ročník, Neživá příroda pro 5. postupný ročník. Pro výuku ruského jazyka byly zavedeny učebnice: Russkij jazyk pro 4. a 5. postupný ročník. Všem žákům zakoupil učebnice Ústřední národní výbor. Při vyučování se

postupovalo podle jednotných učebnic. K doplnění vyučování se používalo například úzkých filmů.

Na počátku školního roku 1951-1952 byl zaveden do školy nový slabikář První čítanka.

Od roku 1960 bylo stranou a vládou rozhodnuto, že budou žáci dostávat pomůcky i učebnice zdarma.

Po roce 1992 začínají vycházet nové a alternativní učebnice a to hlavně pro matematiku.

Od školního roku 2003 - 2004 jsou na škole ve Slatinách používány učebnice z nakladatelství Alter, Prodos a SPN. Od roku 2006 přibyly učebnice Anglického jazyka z nakladatelství Oxford.

Školní knihovna a čítárna

První zmínka v pamětní knize o školní knihovně a čítárně je v zápisech ze školního roku 1929 - 1930. Do žákovské čítárny byly odebírány časopisy: Mladý svět, Úsvit, Zlatá brána a Vzkříšení. Další časopisy přibyly v následujícím roce: Zdraví, Lípa, Radost, Naše práce. Dorost Československého Červeného kříže dostával některé časopisy zdarma. V roce 1936 přibyl časopis Naše republika a farář J. Hlaváček rozdával žákům časopis Dětská neděle. O dva roky později začala škola odebírat časopis Náš domov a Rodiče a škola. Veškeré tyto časopisy byly odebírány do počátku II. světové války.

V roce 1936 bylo v žákovské a učitelské knihovně celkem 199 svazků. O dva roky později bylo v žákovské knihovně 307 svazků a v učitelské knihovně 216 svazků.

Po roce 1945 odebírala škola časopisy: Mladý hlas, Sedmihlásek, Naše vojsko, Svět v obrazech a Český domov. V roce 1946 k těmto časopisům přibyl časopis Mateřidouška. Členové Československého Červeného kříže dostávali zdarma časopis Zdravý svět, který byl též zařazen do žákovské čítárny. Během okupace velice utrpěla žákovská knihovna, neboť vyřazené knihy se musely odvádět okresnímu úřadu. Do učitelské knihovny se vrátili všechny vyřazené knihy.

Po roce 1948 začala škola odebírat další časopisy: Škola a svět, Studánka, Vteřiny světa a Šestina světa v obrazech. K těmto časopisům přibyl v roce 1950 časopis

Ohníček. V rámci „Fučíkovy akce“ byla provedena revize žákovské i učitelské knihovny. Byly vyřazeny knihy zastaralé a ideologicky závadné. V následujícím školním roce k odebíraným časopisům přibýly Pionýrské noviny. V dalších letech není v pamětní knize o čítárně ani knihovně žádná zmínka.

Zájmová a mimoškolní činnost

Za panování císaře a krále Františka Josefa I. se žáci účastnili různých oslav a slavnostních akcí v obci, ale záznamy o zájmové a mimoškolní činnosti žáků nejsou žádné. První záznamy o zájmové a mimoškolní činnosti žáků jsou v pamětní knize až po I- světové válce a týkají se hlavně divadelní činnosti. Na začátku ledna 1923 žáci pro veřejnost nacvičili a zahráli divadelní hru s názvem Tři halíře. Výnos ze vstupného byl použit na rozšíření žákovské i učitelské knihovny. V červnu 1923 byl společně s TJ Sokol pořádán výlet k lesu, kde žáci zahráli divadelní hru Cikáni. Výnos byl věnován na zakoupení cvičebních úborů pro chudé žáky TJ Sokol.

V červenci 1923 byla v Jičíně pořádána okresní školní výstava, na které se podílela i škola ve Slatinách. Byly zde vystaveny práce a výrobky žáků, ale také učebnice, Pomůcky a výchovná literatura. Výstava měla za cíl poskytnout širší veřejnosti Představu o školství v jičínském okrese.

V září 1926 žáci zahráli divadelní hru Klekánice. Za výtěžek ze vstupného byly zakoupeny knihy do žákovské a učitelské knihovny. Divadelním vystoupením žáků bylo oslaveno také osmé výročí samostatnosti. Žáci nacvičili a zahráli divadelní hru s názvem Zlatá nit. Výtěžek ze vstupného byl použit na zakoupení školní lékárny a knih do žákovské knihovny.

Během školního roku 1927 - 1928 byla v obou třídách uspořádána jednodenní výstava písemných i výtvarných prací žáků. Výstavu navštívilo mnoho rodičů.

Ve školním roce 1930 - 1931 se žáci slatinské školy začínají věnovat nacvičování loutkových divadel. V tomto roce žáci zahráli čtyři loutkové hry pro děti z mateřských škol a navštívili biograf v Jičíně, kde shlédli film Fidlovačka. O rok později žáci obou tříd slatinské školy opět navštívili biograf v Jičíně, kde shlédli film Psohlavci a Prohlédli si výstavu ovoce.

Do počátku II. světové války se na škole mimo divadla žádná jiná zájmová a mimoškolní činnost nerozvíjela. V období okupace byla pamětní kniha uschována. Další zápisy následují po ukončení II. světové války.

Po válce v lednu roku 1946 byla obnovena činnost Československého Červeného kříže. Všichni žáci školy se stali členy organizace.

Od roku 1950 se učitelé i žáci školy každoročně účastnili různých brigád (sběr mandelínek, boj proti plevelu v zelenině, sběr léčivek, pálení plevelu, vybírání brambor, práce při žních apod.). Od tohoto roku také probíhaly ve škole různé celoroční soutěže žáků a to v pracovním úsilí, v docházce, v počtu odpracovaných hodin na brigádách, v čistotě těla a oděvu, v pořádku pod lavicí, ve sběru kostí, macešky apod.

Ve školním roce 1951 - 1952 začala na škole pracovat Pionýrská organizace. V následujících letech byli zapojeni v Pionýrské organizaci téměř všichni žáci školy. Žáci, kteří nesplňovali pionýrský věk, navštěvovali oddíl Jisker. Přerušení činnosti Pionýrské organizace nastalo na počátku školního roku 1961 - 1962 z důvodu nedostatku vedoucích. V následujícím školním roce již organizace znovu fungovala a Přihlásili se do ní všichni žáci školy.

Ve školním roce 1953 - 1954 byly na slatinské škole nově zavedeny dva zájmové kroužky - kroužek mičurinský a kroužek dovedných rukou. Každý člen mičurinského kroužku měl své políčko, na kterém pěstoval různou zeleninu. Členové druhého kroužku se učili ručním pracím. Oba kroužky na škole pracovaly po dobu působení ředitele M. Krupičky.

Během školního roku 1960 - 1961, kdy na školu nastoupil ředitel J. Vlach, se žáci zúčastnili mnoha sportovních soutěží. V listopadu proběhla soutěž ve čtyřboji se žáky² Česova a byl uspořádán orientační běh v Nemyčevsi. K Mezinárodnímu dni dětí byl^U Pořádán trojboj opět se žáky z Česova. Po dobu působení ředitele J. Vlacha se tak^{dě} lo každoročně. Žáci hodně jezdili na kolech, poznávali okolí, za teplého počasí se jezdili koupat do nedaleké Nemyčevsi a pořádali pochodová cvičení. Také bylo zavedeno loučení s uplynulým školním rokem a vítání prázdnin u táboráku. Žáci hráli nacvičené scénky a společně si zpívali písně.

Na konci června 1961 si pionýři postavili stanový tábor na školním hřišti. Žáci se^m o hli střídali v táboření.

Ve školním roce 1968 - 1969 měla začít fungovat opět Pionýrská organizace, ale jelikož škola nesehnala vedoucí, činnost byla zastavena. Až po dvou letech byla její činnost obnovena a přihlásili se do ní všichni žáci školy. Dne 3. října 1970 se pionýři zúčastnili srazu pionýrů okresu Jičín. V Jinolicích byli na zahájení soutěže „Cesta za rudou hvězdou“. V únoru roku 1971 se pionýři (tedy všichni žáci školy) zúčastnili orientačního závodu v rámci soutěže „Cesta za rudou hvězdou“. V roce 1978 oslavila Pionýrská organizace 30. výročí založení. Na škole pracoval oddíl Jisker i Pionýrů. Od pololetí začal pracovat jako zájmový Oddíl mladých ochránců přírody. V dalších letech, podle záznamů v pamětní knize, Pionýrská organizace pracovala velmi dobře. Pomáhala Při úklidu obce, plnila výchovné úkoly. Někdy uspořádala branný závod. Po roce 1989 byla Pionýrská organizace odloučena mimo školu a nakonec, díky politickému vývoji v naší zemi, byla úplně zrušena.

Dne 1. června 1971 bylo v rámci Mezinárodního dne dětí uspořádáno pochodové cvičení do Milíčevsi, kde se konalo sportovní odpoledne.

V červenci roku 1975 uspořádala ředitelka H. Králová týdenní pionýrský tábor pro žáky slatinské školy na Homoli u Jičina. Tato akce se dětem velice líbila, lépe se mezi sebou poznaly a lépe je mohla poznat i ředitelka školy. Pionýrské tábory pořádala ředitelka H. Králová i v následujících letech. V roce 1977 se konal osmidenní tábor na Českomoravské vrchovině.

Ve školním roce 1974 - 1975 se žáci účastnili mnoha soutěží. Soutěže probíhaly v poznávání živočichů, rostlin, probíhaly i soutěže sportovní.

Ve školním roce 1979 - 1980 nacvičilo 20 žáků spartakiádní pohybovou skladbu pro nejmladší žactvo. S nacvičenou skladbou žáci vystoupili na spartakiádě v Libáni a poté na okresní spartakiádě v Jičíně.

Školní družina byla od jejího otevření v roce 1977 hodně využívána. Vychovatelka družiny se s dětmi účastnila různých rozhlasových soutěží, např. „Zlatá zebra“, „Otevírání studánek“. Také pomáhala s přípravami programů ke kulturním vystoupením žáků. Ve družině žáci vyráběli dárky pro maminky k MDŽ, blahopřání pro domov důchodců apod. V devadesátých letech se školní družina zaměřila hlavně na brannou Jevhu a upevňování naučené látky pomocí různých her.

V roce 1980 absolvovali žáci školy ve Slatinách společně s mateřskou školou v Milíčevsi plavecký výcvik ve Sportovním areálu v Jičíně.

v červnu roku 1985 provedli příslušníci VB žákům ukázky z práce svých psů a upozornili žáky na chování o prázdninách.

V devadesátých letech se škola začala výrazně podílet na kulturním a společenském dění v obci. Žáci nacvičovali různá kulturní vystoupení. Také vykonávali brigády na odstranění plevelu, sbírají papír a léčivé byliny.

Ve školním roce 1990 - 1991 žáci ve školní družině nacvičili dramatizaci pohádky Sněhurka a vystoupení pak předvedli žákům z jiných škol. Dále se v družině žáci připravovali na různé přírodovědné soutěže. Díky tomu obsadili při okresních soutěžích Přední místa.

Od roku 1992 se žáci slatinské školy účastní sportovní soutěže v kopané a vybíjené v Kozojedech „O kozojedský pohár“.

Ve školním roce 1998 - 1999 začali žáci dojíždět na kurz plavání do plaveckého bazénu ve Všeštarech. Bazén v Jičíně procházel celkovou rekonstrukcí.

V zimě roku 2000 byli žáci na lyžařském výcviku na chatě Městského úřadu Hořice v Černém dole. U chaty byl soukromý vlek, žáci se tedy věnovali sjezdovému lyžování, běžeckému lyžování i pěším výletům. Od roku 2000 jsou ve škole otevřeny dva zájmové kroužky: kroužek sportovní, kde se žáci věnují hlavně cyklistice a poznávání okolí a hra na flétnu. Žáci se pravidelně účastní akce Děti Země, při které sbírají odpadky po vesnici, podél silnice mezi Slatinami a Milíčovsi, nebo uklízejí zámecký Park u Domova důchodců v Milíčovsi. Od ukončení rekonstrukce plaveckého bazénu v Jičíně roku 2000 jezdí žáci pravidelně každý rok na plavecký výcvik. Žáci se stále účastní sportovní soutěže „O kozojedský pohár“.

Od školního roku 2003 - 2004 pořádá škola pro své žáky pravidelně v červnu Malou školní olympiádu, kde spolu žáci měří síly v mnoha sportovních disciplínách. Od tohoto roku se také školy ve Slatinách pravidelně hlásí do soutěže Velišský slaviček, kterou Pořádá škola Bodláka a Pampelišky ve Veliši.

V listopadu roku 2005 proběhla ve škole výroba adventních věnců. Akce se zúčastnili žáci, rodiče, ale i široká veřejnost. Úspěch byl takový, že od té doby probíhá výroba adventních věnců v sále Kulturního domu ve Slatinách každý rok. V prosinci pak proběhl v kostele Nanebevzetí Panny Marie vánoční koncert žáků ZŠ Slatiny a žáků

Milíčeves. Koncert byl spojen s vánoční výstavou prací žáků. Výstava byla nainstalována v osvětlené kůlně za školou. Tato akce měla u veřejnosti opět veliký

úspěch a tak se stala akcí tradiční. V novinách se o akci psalo: „Žáci ZŠ Slatiny společně s předškolními dětmi MŠ Milíčeves pod vedením svých učitelek a učitelů spořádali vánoční koncert v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Slatinách. Vystoupili ve staročeském oblečení a ztvárnili vánoční příběh v Betlémě. Zazněla spousta koled doprovázených na kostelní varhany, andělské flétny nebo kytaru, děti zpívaly a recitovaly básně Ježíškovi v přestrojení za pastušky. Nakonec přišli k Marii, Josefovi a Ježíškovi i Tři králové a andělé a předali všem lidem poselství lepších časů. Od kostela vedla cestička osvětlená svíčkami na dvorek školy, kde děti uspořádaly výstavu vánočních a zimních prací v dřevěné, osvětlené kůlně, nabízely přichozím vlastnoručně upečené cukroví, čaj, do tmy zněly koledy a každý si odnášel vyrobenou novoročenku. " (Noviny Jičínska ze dne 27. 12. 2005).

Na začátku ledna 2006 žáci uspořádali Tříkrálovou sbírku. Skupinky dětí se přestrojily za Tři krále a obešly vesnice Slatiny i Milíčeves. Všem občanům popřály hodně štěstí v novém roce. Vybrané peníze byly poslány na konto Jedličkova ústavu v Praze.

Od roku 2005 v období Vánoc přichází do školy sv. Barbora a o pár dní později sv. Mikuláš. Na mladší děti mají tyto postavy důležitý výchovný vliv. Pro děti je organizována beseda spaném kaplanem, který žákům vypráví o smyslu a původu Vánoc. Je nacvičováno vánoční pásmo s kulturním programem pro Domov důchodců v Milíčevsi a program na vánoční koncert v kostele. Na Velikonoce proběhla opět beseda pro žáky s panem kaplanem. Vyprávěl o smyslu a původu Velikonoc. O této události informovaly noviny: „Na květnou neděli připravil pan kaplan Šabaka v místním kostele Nanebevzetí Panny Marie vyprávění pro děti a jejich rodiče o velikonočních zvycích. Děti z místní základní školy si na oplátku pro všechny zúčastněné připravily vystoupení na louce u školy. Předem vyrobily slaměnou Moranu a při ozloučení s ní ozdobily líto (březový stromek), symbol přicházejícího jara. V pašijovém dnu pak děti přicházely do školy oblečené v barvách příslušného dne. Ve středu stoupily v domově důchodců v Milíčevsi s velikonoční besídkou. Po ní se společně s dětmi z milíčevské mateřské školy vydaly k Cidlině, kde zapálily a poté vhodily do vody Moranu, symbol zimy. " (Noviny Jičínska ze dne 24. 4. 2006). Od roku 2005 je na škole otevřen kroužek hry na kytaru.

V květnu roku 2007 se konalo hudební vystoupení v kostele ve Slatinách. Vystoupili zde žáci školy, kteří navštěvují kroužek hry na flétnu a na kytaru a ostatní žáci zazpívali.

Díky mimoškolní činnosti je slatinská škola často centrem kulturního a společenského dění v obci. Při mnoha zmíněných akcích se scházejí žáci školy, jejich rodiče a prarodiče i ostatní veřejnost. Jelikož akce školy jsou na veřejnosti velmi oblíbené a vyhledávané, nechybí na nich ani novináři, kteří pak o dění píší do novin.

Vycházky a výlety

V pamětní knize jsou první zmínky o vycházkách a výletech žáků z let 1899 - 1900, kdy nařídila císařská královská okresní školní rada v Jičíně, aby učitelé s dětmi konali během školního roku čtyři půldenní vycházky a alespoň jednu celodenní. Vycházky byly zaměřeny na výuku přírodovědy a vlastivědy a měly zlepšit úroveň vyučování těchto předmětů. Od roku 1900 tedy školních výletů a vycházek výrazně přibývá.

O větším výletě žáků slatinské školy je v pamětní knize záznam ze školního roku 1903 - 1904, kdy žáci navštívili hospodářskou a průmyslovou výstavu v Hořicích a vlakem byli na výletě v Praze. V následujících letech se konaly drobnější vycházky a výlety do okolí.

V roce 1914 byli žáci na celodenním školním výletě v Prachovských skalách. K výletu je v pamětní knize psáno: *"Mládež byla dovezena povozy do Vohavče odtud šlo se pěšky. Také zpáteční cesta z Vohavče vykonána povozy. Dva povozy zdarma dal p. správce velkostatku Vilém Zibiker a jeden povoz p. starosta obce p. Josef Vaniček. Místní školní rada dala na zakoupení jídla."* (Pamětní kniha školy ve Slatinách I, s.65).

Dle nařízení o školních vycházkách z roku 1928 byla jednou za čtrnáct dní konána tělovýchovná vycházka do okolí. Do té doby byly vycházky zaměřeny hlavně přírodovědně a vlastivědně. Ve školním roce 1929 - 1930 se mimo jiné konala večerní vycházka za účelem pozorování hvězd.

Od roku 1931 byl kladen důraz na dodržování pravidelných vycházek dětí do okolí hlavně ze zdravotních důvodů. U dětí byl pozorován nedostatek pohybu.

V letech 1924, kdy začínají být v pamětní knize pravidelné zápisy o školních výletech, až do roku 1939, kdy začala II. světová válka, navštívili žáci během školních

výletů mnoho různých míst. Časté výlety byly pořádány do Karlova Týna a do Prahy, kde si žáci prohlédli památky. Jednou shlédli v Národním divadle v Praze představení Prodaná nevěsta. Často žáci navštěvovali Jičín, jednou navštívili zvěřinec a cirkus „Kludský“ a několikrát byli prohlédnout památky a zajímavosti. Také byli vlakem v Železnici, odkud šli pěšky na kopec Tábor a do Lomnice nad Popelkou. Zde se konala exkurze do tkalcovny. Mnoho výletů bylo konáno vzhledem k dostupnosti autobusem do Prachovských skal a na Brada. Časté výlety se konaly autobusem do Sobotky a na hrad Kost nebo vlakem do Českého ráje. Ve zmíněném období žáci navštívili autobusem hrad Pecku, Lázně Bělohrad, vrch Zvíčinu, Bílou Třemešnou, Miletín a Hořice. Vlakem byly pořádány výlety do Kněžmostu, odkud šli žáci na hrad Valečov, vrch Mužský, Drábské světničky, Březinu a vlakem do Turnova. Díky dobrému vlakovému i autobusovému spojení mohly být výlety plánovány i do vzdálenějších míst. Žáci se podívali také na Bezděz, do Doks, na Ještěd a do Liberce. Školní výlety byly často hrazeny například výnosy z divadelních představeních žáků.

Během II. světové války byla pamětní kniha uschována. V zápisech se pokračuje až po roce 1945.

Po válce začaly být na škole každoročně pořádány tzv. Týdny dětské radosti. V rámci této akce podnikli žáci v červnu 1946 celodenní výlet do Prachovských skal. Někteří žáci se navíc zúčastnili výletu do Moravského krasu, který uspořádala místní osvětová rada (MOR). V následujících letech žáci navštívili několikrát vlakem Český ráj. Vlakem byli několikrát v zoologické zahradě v Liberci a lanovkou na Ještědu. Autobusem navštívili Sobotku, hrad Humprecht a hrad Kost.

V padesátých a šedesátých letech navštívili žáci autobusem Hronov, Náchod, Babiččino údolí, Českou Skalici a Bílou Třemešnou. Prohlédli si muzeum Boženy Němcové a krajskou výstavu kresby a malby žáků národních škol. Časté výlety se konaly do Prahy, kam žáci cestovali většinou vlakem. Dále se pořádaly výlety autobusem na hrad Valečov, Drábské světničky, Bezděz, do Doks a k Máchovu jezeru. Vlakem byli žáci na výletě v Hradci Králové. Po prohlídce města žáci navštívili zámek Opočno, zámek v Náchodě, zámek Kuks u Dvora Králové, zoologickou zahradu ve Dvoře Králové a Labskou přehradu u Bílé Třemešné. Také navštívili Kutnou Horu a Žleb. Prohlédli si památnou Kostnici, Vlašský Dvůr a Hornické muzeum. Dále navštívili zemědělské muzeum na zámku v Kačíně a zámek Žleby. Autobusem byli žáci

na Karlštejně, u Slapské přehrady a na zámku Konopiště. V těchto letech byly výlety pro žáky většinou bezplatné. Náklady hradilo SRPŠ, Výbor žen nebo Osvětová beseda.

V sedmdesátých letech vyučoval na škole ředitel Josef Vlach. Podle záznamů v pamětní knize lze usoudit, že tento ředitel měl velmi kladný vztah ke sportu a pohybu. Se žáky pořádal mnoho sportovních aktivit jak ve škole tak i mimo školu. Aby se lépe seznámil se žáky a žáci s okolím, podnikli společně v září roku 1960 výlet na kolech do Česovských valů. Jde o pozůstatky keltského sídliště, které je od Slatin vzdáleno 5 km. Ředitel v pamětní knize konstatuje, že mnoho žáků zde nikdy před tím nebylo.

Následovaly výlety do Prachovských skal a Českého ráje. Žáci často navštěvovali Prahu. Jednou navštívili loutkové divadlo Spejbla a Hurvínka. V prosinci 1961 byli žáci na týdenním lyžařském výcviku v Krkonoších na chatě JZD. Na horách strávili ještě jeden víkend v březnu roku 1962. Vzhledem ke sportovnímu založení ředitele J. Vlacha, žáci navštěvovali Krkonoše často. Na lyžařských výcvicích byli ještě několikrát. Při jednom z celodenních výletů navštívili žáci Polsko - Klodsko. Byli v pevnosti ve Vampeřicích - Dušníkách, viděli Otmuchovskou přehradu, lázně Polonicu a lázně Hudobu. Dále byli žáci autobusem na hradě Pecka. Během cesty si prohlédli Labskou přehradu u Bílé Třemešné, zoologickou zahradu ve Dvoře Králové a bažantnici v Lázních Bělohrad. Opět proběhlo několik výletů do liberecké zoologické zahrady a na Ještěd. Cestou zpět žáci navštívili Kozákov, kde se pokoušeli hledat polodrahokamy. Žáci navštívili i vzdálenější místa jako je Moravský kras nebo Adršpašské skály. Během jednoho celodenního výletu žáci navštívili Koněpruské jeskyně, hrad Karlštejn, přehradu Slapy a odtud jeli parníkem do Prahy. Výlety byly pořádány také na vrch Tábor, do Semil, do Boskovských jeskyní a do Železného Brodu, kde byli žáci na exkurzi ve sklářské škole. Autobusem byli žáci v Českém ráji, kde viděli Semtínskou lípu, navštívili hrad Kost a údolí Plakánek. Dále si prohlédli zámek v Mnichově Hradišti, vystoupili na hrad Bezděz, svezli se na lodičkách na Máchově jezeře a navštívili zámek Zákupy. Většinu výletů absolvovali žáci autobusem JZD Slatiny.

V osmdesátých letech se konaly stejné výlety jako v letech předchozích. Každý rok byli žáci alespoň na jednom celodenním výletě. V roce 1972 nastoupila na školu ve Slatinách ředitelka Helena Králová. S žáky pořádala výlety na kolech do okolí. Většina hodin tělesné výchovy se odehrávala venku a to v jakékoli roční době. K celodenním poznávacím výletům přibýly výlety do divadel. Žáci byli v Liberci v divadle F. X.

Šaldy, kde shlédli hru Třírohý klobouk. V Praze navštívili Národní divadlo, kde shlédli hru „Hadrián z Římsu“. Po tomto představení byli žáci na prohlídce Prahy. Projeli se metrem, které bylo otevřeno dne 9. května 1974. Žáci byli také na divadelním představení v Hořicích, kde si poté prohlédli Symposium a Smetanovy sady. V rámci oslav 30. výročí osvobození naší republiky Rudou armádou žáci navštívili Lidice, Prahu a Národní divadlo, kde shlédli hru „Tvrdohlavá žena“. Žáci navštívili divadlo v Jičíně, kde shlédli představení Popelka. Také byli ve Wolkerově divadle v Praze.

S ředitelkou H. Královou byli žáci několikrát na výletě v Krkonoších. Z Pece pod Sněžkou jeli žáci lanovkou na Sněžku a odtud šli pěšky na Pláně a lanovkou do Špindlerova Mlýna.

V osmdesátých a devadesátých letech, kdy na škole stále působila paní ředitelka H. Králová, žáci trávili mnoho času venku na vlastivědných, přírodovědných a tělovýchovných vycházkách, poznávali okolí školy a obce Slatiny a také se při různých exkurzích seznamovali se zemědělskou technikou. Časté výlety byly pořádány vlakem po Českém ráji, kde žáci navštívili Prachovské skály, Jinolické rybníky a hrad Pařez nebo Hrubou skálu, Valdštejn, Turnov, Malou skálu, Suché skály, Zbiroh a Kalich. Také žáci navštívili vlakem Sobotecko, Liberecko i Hradecko.

Po odchodu ředitelky H. Králové byli žáci na výletě v Hradci Králové, kde navštívili hvězdárnu a divadlo Drak. Také byli na výletě v Praze.

Od roku 2000, kdy na škole působí ředitel Martin Procházka je pro žáky každoročně pořádán celodenní výlet do předvánoční Prahy. Většinou žáci navštíví Staroměstské a Václavské náměstí, Betlémskou kapli, někdy Letnou a některé z muzeí (Technické, Národní, Náprstkovo aj.). Dále jsou pravidelně pořádány výlety vždy na konci školního roku. Žáci často navštěvují Český ráj a Sobotecko, kam jezdí vlakem. V minulých letech byl pořádán i několikadenní školní výlet. V červnu roku 2001 stanovali žáci po tři dny v kempu Svitačka pod Troskami. O rok později byl uskutečněn dvoudenní výlet autobusem do Pece pod Sněžkou. Odtud šli pěšky na chatu Lezeckého kroužku Prachov v Obřím dole, kde přespali. Druhý den šli na túru po Krkonoších a večer jeli autobusem zpět. Několikrát byli žáci v Hradci Králové, kde navštívili hvězdárnu. Poté si prohlédli historickou část města a soutok řek Labe a Orlice. V květnu roku 2007 se konal výlet na kolech do okolí. Žáci dojeli na statek paní vychovatelky Dariny Šindlářové, kde se svezli na koních. Po návratu na ně ve škole čekali členové jičínské policie, kteří měli

pro žáky připravenou besedu o své práci. Žáci viděli práci psůvoda. Odpoledne opékali buřty a zpívali u ohně. Po setmění se konal lampiónový průvod po vesnici. Žáci strávili noc ve škole. V červnu 2008 byli žáci na výletě v Prachovských skalách. Po návratu byla pro žáky ve škole připravena slavnostní večeře. Po večeři následovala stezka odvahy, kterou pro žáky připravili učitelé a zaměstnanci školy. Spát zůstali žáci ve škole. Pro žáky to byl veliký zážitek, neboť spali na školní zahradě pod širým nebem.

2.7. Současnost školy ve Slatinách a její perspektiva

Z rozhovoru s ředitelem školy M. Procházkou vyplynulo, že současná existence školy ve Slatinách je velmi pozitivní. Škola má v současné době dostatek dětí a díky spolupráci s mateřskou školou v Milíčevsi by měla mít dostatek dětí i v budoucnu. Ve škole působí sešraní a kvalitní učitelé i ostatní personál. Pamětníci, s nimiž autorka učinila rozhovor, potvrdili, že škola se velmi dobře prezentuje na veřejnosti a žáci školu rádi navštěvují. Lidé v obci si pochvalují nynější vedení školy.

Ředitel školy je s kolektivem učitelů i ostatních zaměstnanců velice spokojený. Škola má značnou podporu u svého zřizovatele. Obec v minulých letech zařídila pro školu rozsáhlé opravy a podporuje školu při všech mimoškolních aktivitách. Žáci dostávají finanční příspěvek od obce na kurz plavání. Pan starosta osobně dováží pro žáky slatinské školy obědy z mateřské školy v Milíčevsi.

Kulturní a společenský život školy potažmo celé obce je velice pestrý. Škola pořádá mnoho kulturních a společenských akcí pro veřejnost, spolupracuje na přípravě tradičních vánočních koncertů v kostele s mateřskou školou v Milíčevsi a dvakrát ročně vystupuje s kulturním programem v Domově důchodců v Milíčevsi. Dále škola pořádá pro veřejnost předvánoční aranžování adventních věnců a kroužek keramiky. Spolupráce s rodiči je ve většině případů dobrá. Mnoho rodičů se zapojuje právě při organizování společenských a kulturních programů.

Obec Slatiny a následně i slatinská škola jsou zapojeny do projektu Mariánská zahrada, který má za cíl obnovit kulturní krajinu a rozvinout cestovní ruch na Jičínsku (viz příloha č. 3). V minulosti byla škola zapojena do celoročního projektu Cestička do školy, který zorganizovalo Regionální muzeum a galerie v Jičíně ve spolupráci se Státním okresním archivem v Jičíně (viz příloha č. 4). Žáci školy jsou díky projektům

zapojení do problematiky běžného života. Dochází k prohlubování a propojování jejich poznatků.

2.8. Úloha málotřídních škol Jičínska v kulturním a společenském životě obcí

Asi nikdo by nedokázal udělat statistiku v kolika procentech knížek, jejichž děj se odehrává na vsi, je větší nebo menší zmínka o škole, učitelích či žácích. Jistě se v literatuře, právě tak jako v životě, funkce školy proměňuje. Byly tu i negativní stránky, většinou je ale úloha škol veskrze pozitivní. Je však odezva zvnějšku, například ze strany úřadů, vždy adekvátní k pozitivní funkci školy? Nevidí někteří úředníci jen ekonomickou stránku věci? Nezapomínají na další úlohy školy, která se penězi vyjádřit nedá? Na několika příkladech z Jičínska se autorka pokusí ukázat, v čem je málotřídní škola přínosná.

Velíš - Obec Velíš má kolem 140 obyvatel. Před deseti lety byla škola z rozhodnutí úřadů uzavřena. V roce 2003 začal pan učitel, kterému žáci říkají Bodlák, objíždět úřady. Po značném úsilí se podařilo a vznikla Základní škola Bodláka a Pampelišky - obecně prospěšná společnost. Ve dvou třídách začínali s dvaceti pěti žáky. Dnes má škola své pobočky v obcích Bystřici a Kozojedech. Zájem rodičů o tuto školu je značný. V osmi třídách je celkem osmdesát tři žáků. Škola každoročně pořádá pěveckou soutěž Velíšský slaviček, zapojuje se do mnoha projektů (Cestička do školy, Bezpečná cesta do školy atd.). Vybudovala krásnou školní zahradu a na půdě školy pořádá výstavy (výstava panenek z půdy, výstava o cestování i výstavy obrazů). Na přípravě výstav se podílejí při sběru předmětů žáci i rodiče. Na konci každého školního roku pořádá škola ve své zahradě zahradní slavnost, kde je připraven pestrý program. Sejdou se tu lidé všech věkových kategorií z celé obce.

Běchary - Obec Běchary leží na hranici okresu asi 20 km od města Jičína. V této obci se žije velice kulturně. Obec vydává každým rokem sborník o dění v obci. Do něj přispívá i ředitelka ZŠ a MŠ Běchary. Ve sborníku vyjmenovává všechna školní vystoupení, soutěže a další konání školy. V této jednotřídní škole pracuje kroužek: dramatický, hry na kytaru, výtvarný, ruské konverzace, vaření, informatiky a kroužek

včelařský. Na tak malou školu je to poměrně mnoho činností. Proti velké městské škole je tu jedna zvláštnost, co se týče dramatického kroužku. Chce-li škola hrát dobré divadlo, není výběr z mnoha. Proto při většině vystoupení účinkují všichni žáci školy. Škola v Běcharech se dokonce umístila v okresní soutěži a postoupila do krajského kola. Místo klasických besídek nacvičují žáci školy i složitější inscenace. Škola tak vychovává žáky ke vkusu a k poctivé tvrdé práci.

Libuň - Libuňská škola je běžnou venkovskou málotřídkou, dobře vedenou a na veřejnosti známou zejména výstavami, které se tu pořádají. Témata výstav, které v minulosti proběhly, byla: Jaro na vsi, Kuchyně našich babiček, Staročeské Vánoce, Včelařství, Rybářství a Myslivost.

Před každou výstavou nejprve probíhá sběr materiálů. Učitelé žákům vysvětlí téma budoucí výstavy. Ti pak doma zainteresují rodiče a prarodiče a začnou hledat na půdách. Také se shánějí odborníci. Mezi tím se téma zpracovává v hodinách výtvarné výchovy i v dalších vyučovacích předmětech. Spolupracují žáci, učitelé, rodiče, podílí se obecní úřad a další. To je jedna z velkých hodnot konání. Lidé v obci žijí spolu se školou. V den výstavy se chodí dívat i na své věci, na výstavě mají svůj podíl.

Najeden víkend se pak jedna třída, chodba a další prostory promění ve výstavní síň. Národopisná výstava se chystá v pátek dlouho do noci. V sobotu se otevře pro veřejnost, v neděli se pokračuje a večer se musí výstava uklidit. V pondělí už se ve škole učí. Průvodci na výstavě jsou žáci či absolventi školy. Pro žáky je to úžasný výchovný moment. Rodiče se přijdou podívat nejen na své děti, ale také na své vystavené věci. Veřejnost se přijde podívat a zavzpomínat. V jídelně se během výstavy podává káva, čaj a cukroví. Lidé si povídají, vzpomínají a jsou spolu.

Jivínkv Štefan - Ocenění za pozoruhodný kulturní počin v okrese Jičín. Už dvanáct let se schází lidé, kteří mají co dočinění s kulturou. Většinou jde o dobrovolníky, neprofesionály, aby si popovídali a s napětím vyslechli verdikt poroty, která přidělí Štefana - cenu za dlouhodobé zásluhy. Je to vstup do jakési síně slávy. Uděluje se i Štefan za počin uplynulého roku. Tam rozhoduje los. Pořadatelé soudí, že ocenění si zaslouží každý, kdo dělá něco pro druhé. V kultuře je to důležité tím víc, čím menší prostředky na kulturu jsou k dispozici. Štefan je tedy hlavně o setkání a poděkování.

Celá akce vznikla jako produkt občanské iniciativy. Přípravuje ji Štefanská komise, která o sobě říká, že je orgánem samozvaným a otevřeným. Přijít a pomoci s organizováním může kdokoli. Je to tedy záležitost „nevládní“, ale je důkazem propojení a spolupráce občanského sektoru s institucemi a úřady. Místa udílení se v rámci okresu střídají. Obce mají při programu možnost ukázat, co je u nich nového, co pozoruhodného. Skvělé je, že na průběhu tohoto setkání se ve spolupráci s obcemi podílejí i místní školy, často málotřídní. Tak tomu bylo kupříkladu v roce 2005 na Velíši. V roce 2009 se sešlo celkem 218 nominací. Mezi nominovanými bylo i sedm škol, z toho pět škol málotřídních (viz příloha č. 5).

Jičín - město pohádky - Jedinečný týden na začátku září. V letošním roce 2009 bude již devatenáctý. Jde o festival plný výtvarných dílen a rozličných vystoupení všech kategorií, od umělců až po malé školy i školky. A právě tady hrají svou roli i málotřídní školy, jejich učitelé i žáci. Školy z okolních obcí jezdí do Jičína, procházejí výtvarné dílny a sledují další program. Některé školy do programu přispívají. Například paní učitelka z Velíše vede taneční miniškolou. Paní vychovatelka ze školy v Libuni se vloni postarala o instalaci čertů v Porotním sále jičínského zámku.

Z těchto několika málo příkladů vyplývá, že málotřídní školy, tedy školy vesnické, jsou těsně spjatý se životem obce. Podporují kulturní a společenský život v obci a utužují vztahy mezi lidmi. Žáci jsou zapojení do dění v obci, což má velice pozitivní vliv nejen na rozvoj sociálních vztahů, ale také na vztah k místu svého bydliště.

3. Praktická část

3.1. Projekt pro žáky 3., 4. a 5. ročníku málotřídní školy ve Slatinách

Díky dobrým vztahům s málotřídní školou ve Slatinách jsem měla možnost vyzkoušet si vedení vlastního projektu se žáky II. třídy této školy. Tématem projektu byla obec Slatiny, její historie a historie školy, kterou žáci navštěvují. K tomuto tématu mě vedly posbírané materiály o historii slatinské školy. Na projektu spolupracovali žáci 3., 4. a 5. ročníku. Vzhledem k nedostatku času jsem projekt pojala jako celodenní s časovou dotací 5 vyučovacích hodin. Jedna vyučovací hodina byla později využita pro besedu s pamětníkem. Projekt byl tedy rozdělen do dvou částí a měl celkem 6 vyučovacích hodin.

Téma:

- historie naší obce a školy, kterou navštěvují

Cíl projektu:

- vytváření vztahu žáků k domovu

Obsah projektu:

- seznámení žáků s topografií obce (přírodní podmínky, umístění obce apod.), seznámení žáků s historií obce, významnými památkami, důležitými místy v obci
- význam školy pro obec - škola jako kulturní a společenské středisko obce - na základě stručného seznámení žáků s historií školství u nás (od zavedení povinné školní docházky, přes staré učebnice, vysvědčení, popis toho, jak školy vypadaly dříve až po současnost) a s historií školy, kterou navštěvují

Rozsah projektu:

6 vyučovacích hodin (5 vyučovacích hodin - jednodenní projekt + 1 vyučovací hodina - beseda s pamětníkem)

Pomůcky:

- internet, mapy či atlasy ČR, plán obce Slatiny, staré učebnice, stará vysvědčení, kronika školy, pracovní listy, kniha Zapadlí vlastenci, velký list papíru a barevné fixy, čtvrtky a pastelky, vodovky, tempery

Organizace:

- v rámci třídy: skupinová práce, samostatná práce, diskuze, beseda s pamětníkem
- v rámci okolí školy: tématicky zaměřená vycházka

Mezipředmětové vztahy:

- přírodověda, vlastivěda, český jazyk, výtvarná výchova

Tématický obsah projektu:

1. vyučovací hodina

- ve skupinkách hledají žáci v mapě obec Slatiny, zapisují vše důležité o přírodních podmínkách obce Slatiny (nadmořská výška, podnebí, druhy a typy půd, zemědělské plodiny, chov zvířat, typy lesů v okolí, nejbližší velká města, vodní toky apod.)
- prezentace nalezeného a zápis na velký list papíru (průběžná tvorba plakátu)
- mapa či plán obce, obcházíme důležitá místa v obci (obecní úřad, obchod, kostel, hřbitov, hostinec, knihovna, autobusová zastávka, zvonice, fara,,,))

2. vyučovací hodina

- na internetu žáci ve skupinkách vyhledávají stránky obce Slatiny, čteme si o historii obce, důležité informace zapisujeme na plakát
- dostáváme se k historii školství (na internetu vyhledávají informace o zavedení povinné školní docházky, do skupinek dostávají mnou napsaný text o tom, jak dříve vypadaly školy, jaké měli učitelé podmínky, jak žáci do školy docházeli, z čeho se učili a jak psali - pracovní list k projektu č. 1 viz příloha č. 6)
- v textu pro skupinovou práci jsou 3 kontrolní otázky, na které žáci zkouší odpovědět, poté následuje diskuze k informacím v textu
- ukazujeme si staré učebnice a stará vysvědčení

- čteme ukázkou z knihy Zapadlí vlastenci (je zde popsána škola dříve)

3. vyučovací hodina

- domácí úkol z předchozího dne - žáci měli zjistit, zda někdo z rodiny navštěvoval tuto školu, zda má doma nějakou památku (fotografie, staré vysvědčení apod.) a na co nejvíc vzpomíná - diskuze na toto téma
- po třídě hledají lístečky s informacemi o jejich škole (kdy byla založena, jak škola vypadala, kdy prošla škola největšími úpravami, jak byly třídy řazeny, jak vypadaly jednotlivé místnosti, jak vypadal školní pozemek, apod. - pracovní list č. 2 viz příloha č. 7)
- poté následuje diskuze nad nalezenými informacemi a zápis na plakát
- ukazují žákům staré fotografie a kroniku jejich školy, čtují jim zajímavé pasáže

4. vyučovací hodina

- slohová práce na téma „Škola před sto lety“
- čteme práce

5. vyučovací hodina

- kresba či malba toho, jak by žáci chtěli školu vylepšit
- dodělání plakátu a vystavení obrázků
- možná prezentace před ostatními ročníky a učitelským sborem

6. vyučovací hodina - samostatná část projektu, uskutečněno později

- pracovní listy (pro ověření uchovaných poznatků z celodenního prosincového projektu - pracovní list k projektu č. 3 viz příloha č. 8)
- beseda s pamětníkem

Hodnocení projektu:

Projekt byl uskutečněn dne 3. prosince 2008 v době mé praxe na základní škole ve Slatinách. V té době bylo ve třídě přítomno 6 žáků 3. ročníku, 6 žáků 4. ročníku a 4 žáci 5. ročníku. Celkem tedy 16 žáků. Žáci během projektu pracovali hlavně ve skupinách,

konkrétně ve 4 skupinách po 4 žácích. Žáci jsou na skupinovou práci zvyklí, proto se rozdělili sami. Já jsem dohlédla pouze na to, aby v každé skupině byl alespoň jeden žák 5. ročníku a alespoň jeden žák 4. ročníku. Během práce žáci spolupracovali a nijak se vzájemně nerušili, po celou dobu byli soustředění a pozitivně naladěni.

Před zahájením projektu jsem se žáků ptala, zda vědí něco o historii jejich školy, ale kromě toho, co doma zjišťovali od rodičů a prarodičů, nevěděli nic. Proto jsem upustila od vstupního testu, kde bych se tuto informaci dozvěděla. O Slatinách a jejich historii některé informace měli. S paní učitelkou již probírali znak Slatin a díky němu se dostali i ke vzniku obce.

Téma historie Slatin a hlavně jejich školy žáky zajímalo a díky častému střídání činností byli pozorní. Jejich koncentraci prospěla vycházka do okolí za účelem připomenutí a poznání důležitých a významných staveb a památek v obci. Žáky velice zaujala průběžná tvorba společného plakátu, na který jsme zaznamenávali důležité a zajímavé informace. Plakát byl na konci naší práce vystaven ve třídě. Aktivitám s pracovními listy o historii školství se žáci soustředěně věnovali, jelikož byli zvědaví, co se v nich píše. Pozorní byli také při společném prohlížení Pamětní knihy školy ve Slatinách od roku 1951. Tuto knihu nikdo z nich před tím neviděl. Na fotografiích poznávali své příbuzné. V projektu jsme nakonec vynechali psaní slohové práce. Neodhadla jsem situaci i časový prostor. Nyní vím, že kdyby bylo na projekt více času, žáci by si hlouběji informace a poznatky zažili a pak by možná slohovou práci na téma „Škola před sto lety“ napsali. V naší situaci by tato činnost nemusela mít žádný efekt. Místo této činnosti jsem zvolila kreslení obrázků na téma „Jak bych chtěl/a školu vylepšit“. Na závěr projektového dne to byla pro žáky oddechová a příjemná činnost. Obrázky jsme vystavili ve třídě.

Druhá část projektu byla uskutečněna dne 27. února 2009 - téměř tři měsíce od uskutečnění první části projektu. Časová dotace pro tuto část byla 1 hodina. Cílem bylo zjistit, zda si žáci pamatují nějaké poznatky z prosincového projektu o historii obce Slatiny a školy, kterou navštěvují a prohloubit jejich zájem o historii na základě besedy s pamětníkem. Přítomno bylo celkem 14 žáků, kteří se v prosinci 2008 účastnili první části projektu. Obsahem hodiny bylo vypracování pracovních listů a beseda s pamětnicí, bývalou ředitelkou a učitelkou slatinské školy, paní Helenou Královou. Paní Králová školu pravidelně navštěvuje a tak mé žádosti o besedu se žáky ráda vyhověla. Měla

jsem pro ni připravené otázky týkající se doby, kdy na školu nastoupila (např. v jakém byla škola stavu, jak byla uspořádaná, kolik žáků bylo ve škole, jaké předměty se vyučovaly, jaké zájmové kroužky žáci mohli navštěvovat, kam jezdili na výlety apod.). Paní Králová vyprávěla různé zážitky ze své praxe. Na závěr besedy proběhla diskuze, kde žáci pokládali pamětníci připravené otázky. Před besedou jsem žákům rozdala pracovní listy. Tyto listy posloužily žákům i mně ke zpětné informaci o smyslu prosincového projektu. Výsledky byly poměrně uspokojivé.

Závěrečná reflexe

Jelikož jsem žádný projekt nikdy před tím nevedla, uvědomila jsem si až v průběhu práce, jak by šlo mnoho věcí udělat lépe a efektivněji. Především bych projekt rozdělila do více dnů po méně hodinách. Na realizaci projektu jsem měla pouze jeden den. Větší časovou dotací bych příliš zasahovala do výuky. Projekt na toto téma by si určitě zasloužil více času a větší hloubku bádání. Žáci by měli více prostoru pro vlastní aktivitu. Při jednodenním projektu se žákům dostalo příliš informací najednou a v takovém množství si je zapamatují pouze povrchně. Ke konci dne také výrazně slábla pozornost především mladších žáků. Dále jsem žákům díky nedostatku času nedala žádnou zpětnou vazbu například v podobě pracovního listu, tudíž neměli šanci si nové informace zpětně zopakovat a tím i lépe zapamatovat. Já jsem přišla o důležitou informaci, co žákům celodenní práce na projektu dala, co si odnesli. Abych tuto situaci napravila, navštívila jsem žáky dne 27. února 2009. Žáci dostali k vypracování pracovní listy. Tak jsem zjistila, zda si z uskutečněného prosincového projektu něco zapamatovali. Správné řešení pracovního listu jsme společně vyhodnotili na konci hodiny. Výsledky byly poměrně pozitivní. Starší žáci si zapamatovali ve většině případů více informací než žáci mladší. V následující části hodiny proběhla beseda s pamětnicí, dlouholetou ředitelkou a učitelkou školy, Helenou Královou. Žáci její zajímavé vyprávění pozorně poslouchali a v závěrečné diskuzi pokládali paní Králové připravené otázky.

3.2. Dotazník pro ředitele málotřídních škol Jičínska

Na Jičínsku je celkem jedenáct málotřídních škol. Všem ředitelům těchto škol jsem rozeslala v průběhu prosince roku 2008 své dotazníky. Některé ředitele jsem navštívila osobně. Z jedenácti dotázaných ředitelů mi jeden napsal, že jde o školu soukromou a navíc nejsou školou málotřídní, jelikož mají v jiné obci druhý stupeň. Jedna ředitelka napsala, že nechce mít s mou diplomovou prací nic společného a dvě ředitelky se neozvaly vůbec. Snažila jsem se je několikrát kontaktovat, ale nepodařilo se mi s nimi spojit.

Všichni ředitelé málotřídních škol, kteří se mi ozvali nebo jsem je navštívila, byli velice vstřícní a laskaví. Celkem jich bylo sedm. Z těchto sedmi ředitelů jsem tři navštívila osobně. (Vzor dotazníku viz příloha č. 9).

Tabulka č. 4 - Věk a pohlaví:

věk	muži	ženy
35-40	0	1
40-45	2	0
45-50	0	1
50-55	0	3

Ze sedmi dotázaných ředitelů jsou dva muži a pět žen. Z toho vyplývá, že vzhledem k emancipaci školství je žen na ředitelských místech více než mužů. Nejvíce ředitelů je ve věku od 40 do 55 let. Na ředitelská místa nastupují vyzrálější učitelé s praxí ve školství.

Tabulka č. 5 - Délka učitelské praxe:

(v dotazníku položka č. 1)

délka učitelské praxe	počet ředitelů
10-15	1

15-20	3
20-25	0
25-30	0
30-35	3

Na místech ředitelů škol jsou většinou učitelé s dlouhodobější praxí. Nejčastěji mají odučeno kolem 15-20 let. V dalším častém případě jde o učitele s délkou praxe 30 - 35 let.

Tabulka č. 6 - Délka praxe v ředitelské roli:

(v dotazníku položka č. 2)

délka ředitelské praxe	počet ředitelů
5-10	3
10-15	2
15-20	2

Délka praxe v ředitelské roli se u dotazovaných ředitelů pohybuje od 5 do 20 let (konkrétně od 6 do 19 let).

Tabulka č. 7 - Odborná kvalifikace:

(v dotazníku položka č. 3)

kvalifikace	počet ředitelů
učitelství pro 1.stupeň ZŠ	6
učitelství SPPG	1

Většina ředitelů je plně kvalifikovaná ve svém oboru - tedy v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Pouze jedna ředitelka má kvalifikaci jinou - Speciální pedagogika - učitelství.

Tabulka č. 8 - Typ málotřídní školy, na které jsou řediteli:

(v dotazníku položka č. 4)

typ školy	počet
jednotřídní	2
dvoj třídní	3
vícetřídní	2

Málotřídní školy se stále vyskytují ve všech možných typech. Od jedno třídních škol po školy vícetřídní (někdy až pětitřídní).

Zřizovatel školy:

(v dotazníku položka č. 5)

Ve všech sedmi případech je zřizovatelem školy obec (Obecní úřad). Ve většině případů ředitelé uvedli, že obec je podporuje velmi dobře. Mají se zřizovatelem dobrý vztah.

Tvorba Školního vzdělávacího programu:

(v dotazníku položka č. 6)

- od této položky jsou řazeny od prvního místa případy nejčastějších odpovědí

1. pilotní škola - 1 respondent
2. společně spolupracovala celá škola - 2 respondenti
3. podle vzoru ŠVP či jiné školy (upraveno pro vlastní potřebu) - 2 respondenti
4. podle samotného ředitele - 2 respondenti

Na Jičínsku je jedna škola, která spolupracuje s VÚP. Tato škola je pilotní školou a s vytvářením Školního vzdělávacího programu má největší zkušenosti. Ředitel uvedl, že ŠVP se neustále mění a doplňuje. Každá škola pojala tvorbu ŠVP jinak. Některá

pracovala podle vzoru. Ať už RVP nebo podle ŠVP jiné školy, některá se do vytváření pustila úplně sama. Jedna ze škol se držela programu Tvořivá škola. Dvě ředitelky uvedly, že ŠVP vznikl s velkými obtížemi.

Zkušenosti se Školním vzdělávacím programem:

(v dotazníku položka č. 7)

1. velmi dobré, ŠVP se neustále upravuje a doplňuje, škola s ním pracuje - 1 respondent
2. volnější výuka, škola není tolik vázána - 3 respondenti
3. nic se pro nás nezměnilo - 2 respondenti
4. učíme bez používání vytvořeného ŠVP - 1 respondent

Škola, jež byla školou pilotní, má zkušenosti se ŠVP velmi dobré a opravdu ho používá. Tři ředitelé uvedli, že podle ŠVP učí, oceňují rozvolnění učiva, větší možnosti při volbě učiva v různých ročnících. Dva ředitelé napsali, že se pro ně s příchodem ŠVP nic nezměnilo. Tak, jak podle něj učí, učili již dávno. Myslí si, že ŠVP přineslo jen další byrokratickou zátěž. Jedna ředitelka dokonce uvedla, že ŠVP vůbec nepoužívá.

Změna v legislativě, která by pomohla vývoji málotřídních škol:

(v dotazníku položka č. 8)

1. rozlišení málotřídních škol od plně organizovaných škol - 2 respondenti
2. přesunutí části zodpovědnosti na odbory školství obcí III - 2 respondenti
3. změna v zatížení administrativou - 2 respondenti
4. raději nic, změny již proběhlo mnoho - 1 respondent

Ve většině případů si ředitelé málotřídních škol stěžují na ty samé problémy. Největším problémem je nerozlišování málotřídních škol od plně organizovaných. Ředitelé si musí sami dohledávat vyhlášky, které se vztahují k málotřídkám. Stali se z nich úředníci. Stěžují si, že po zrušení školských úřadů je nikdo neřídí, vše je na nich. Ocenili by, kdyby více zodpovědnosti přešlo na odbory školství obcí III. Také jim vadí

neustálé změny v legislativě, neboť se pak těžko orientují a tráví nad legislativou čas, který by radši věnovali například výuce žáků.

Řešení nedostatku dětí:

(v dotazníku položka č. 9)

1. mimoškolní činnost, spolupráce s obcí (např. svoz dětí mikrobusem), veřejností i rodiči - 3 respondenti
2. klidné prostředí, individuální přístup - 2 respondenti
3. vlastní ŠVP, jasná profilace, spolupráce s VÚP - 1 respondent
4. děti máme dost - 1 respondent

Většina škol se snaží zaujmout rozmanitou mimoškolní činností, jako jsou různé výtvarné, sportovní, dramatické a hudební kroužky. Pořádají různé akce a kulturní vystoupení pro rodiče a veřejnost. Spolupracují s obcí. Kvůli svozu žáků ze vzdálenějších obcí zakoupila obec mikrobusem a každý den žáky sváží a rozváží. Dvě z dotazovaných škol uvádějí jako hlavní individuální přístup k dětem a klidné motivující prostředí. Jedna škola je v širokém okolí známá pořádáním výstav pro veřejnost na různá témata. Některé školy mají své webové stránky, vydávají své časopisy nebo dokonce učebnice. Jedna škola je zaměřená na program čtení s porozuměním. Každá škola se tedy snaží zaujmout něčím jiným. Školy využívají všech pozitiv spojených s málotřídním školstvím.

Specifické zaměření školy:

(v dotazníku položka č. 10)

1. žádné specifické zaměření nemá, všestranný rozvoj žáka - 4 respondenti
2. program zaměřený na čtení s porozuměním, vlastní didaktický systém - 1 respondent
3. dobrá úroveň hudební výchovy, celkově dobrá úroveň připravenosti při přechodu do velkých škol - 1 respondent
4. výuka informatiky již od 1. ročníku - 1 respondent

Většina dotazovaných škol je bez specifického zaměření. Školy mají mnoho zájmových kroužků a žáci si sami mohou vybrat, co je baví a čemu se chtějí věnovat. Školy podporují všestranný rozvoj žáků. Některé školy mají své dané zaměření, ať už jde o hudební výchovu, informatiku nebo vlastní didaktický systém.

Mimoškolní aktivity na škole:

(v dotazníku položka č. 11)

1. zájmové kroužky (hudební, sportovní, výtvarné, dramatické) - 5 respondentů
2. výuka hry na klavír, flétnu - 1 respondent
3. profilace zaměřená hlavně na výuku - 1 respondent

Většina škol nabízí žákům různorodou mimoškolní činnost. Jedna z dotazovaných škol má mimoškolní činnost zaměřenou na svou profilaci a jedna škola se věnuje hlavně výuce. Ředitel této školy uvedl, že díky zaměření na výuku nemají žáci tolik času na mimoškolní činnost.

Příležitosti, kdy je škola centrem zájmu obce a veřejnosti:

(v dotazníku položka č. 12)

1. kulturní programy při různých příležitostech typu Vánoce, Vítání občánků, Den matek, Den dětí apod. - 6 respondentů
2. Den otevřených dveří - 3 respondenti
3. Den Země (úklid obce) - 2 respondenti
4. sportovní víceboje mezi žáky z okolních obcí - 2 respondenti
5. akce pořádané s rodiči (výlety, divadlo, aranžování) - 2 respondenti
6. výstavy na různá témata pro veřejnost - 1 respondent
7. dvakrát ročně kulturní vystoupení v Domově důchodců - 1 respondent

Většina dotazovaných škol hodně spolupracuje s obcí a pořádá mnoho kulturních programů pro veřejnost. Školy při těchto příležitostech spolupracují nejen s obcí, ale

také s různými spolky, jako je Sbor dobrovolných hasičů apod. Dále se některé školy podílejí na úklidu obce. Školy, které podporují sportovní aktivity žáků, pořádají nebo dojíždějí na sportovní soutěže, kterým mnohdy přihlíží široká veřejnost. Na některých školách se každoročně pořádá Den otevřených dveří pro veřejnost. Některé školy pořádají pro veřejnost např. aranžování adventních věnců, aranžování suchých květín, společné výlety či zájezdy. Jedna z dotazovaných škol pořádá dvakrát do roka různé výstavy. Témata výstav v minulých letech byla: včelařství, myslivost, rybaření, kuchyně našich babiček, staročeské Vánoce apod. Jedna z dotazovaných škol vystupuje s kulturními programy v Domově důchodců.

Pozitiva málotřídního školství:

(v dotazníku položka č. 13)

1. menší počet dětí, možnost individuálního přístupu, příjemné prostředí v malém prostoru - 5 respondentů
2. větší sepětí s obcí - 5 respondentů
3. větší samostatnost žáků - 2 respondenti
4. rozvoj sociálního citění - 2 respondenti
5. lepší diagnostika žáků s problémy a jejich náprava - 1 respondenti
6. lepší vztah k lidem, majetku, mezi sebou - 1 respondent

Většina dotazovaných škol vidí hlavní pozitiva málotřídního školství v menším počtu dětí. Učitel má tedy možnost individuálního přístupu k jednotlivým dětem. Žáci jsou v příjemném prostředí, kde je jakýkoli problém hned vidět. Další výrazné pozitivum je, že škola je v těsném sepětí s obcí. To má pozitivní vliv jak na život v obci, tak na žáky samotné. Žáci mají velmi dobrý vztah k ostatním lidem. Ve dvou případech zmínili ředitelé škol velké pozitivum v samostatnosti žáků a v rozvoji sociálního citění, vlivem soužití různě starých dětí. Díky menšímu počtu žáků si učitel lépe všimne problémů, které může žák mít. Týká se to například různých specifických poruch učení nebo chování. Jedna dotazovaná ředitelka uvedla, že žáci mají lepší vztah sami mezi sebou, ale také k věcem a majetku.

Negativa málotřídního školství:

(v dotazníku položka č. 14)

1. velká náročnost pro pedagogy - 3 respondenti
2. nedostatek financí - 2 respondenti
3. malý kolektiv ohrožitelný jakoukoli změnou - 2 respondenti
4. problém získat pro málotřídní školství kvalifikované učitele - profesionály - 1 respondent
5. výuka založená na samostatné práci, problém dětí s komunikací - 1 respondent
6. špatná soustředěnost žáků - 1 respondent
7. problém včlenění se do již vzniklého kolektivu (při přechodu na velkou školu) - 1 respondent
8. horší úroveň výuky cizích jazyků - 1 respondent

Každá z dotazovaných škol zmínila některá negativa málotřídního školství. Hlavním negativem je velká náročnost pro pedagogy. Dvě z dotazovaných škol vidí problém v nedostatku financí a dvě školy zmínily problém malého kolektivu, ohrožitelného jakoukoli změnou.

Prioritní metody a formy práce:

(v dotazníku položka č. 15)

1. kooperativní učení (skupinová práce a práce ve dvojicích) - 4 respondenti
2. projektové vyučování - 4 respondenti
3. individuální přístup - 3 respondenti
4. pobyt v přírodě - 1 respondent
5. vlastní didaktický systém - 1 respondent
6. brainstorming - 1 respondent

Více než polovina dotazovaných škol uvedlo jako hlavní formu práce v málotřídní škole práci skupinovou či kooperativní učení. Častou metodou je také projektové vyučování. Ve třech dotazovaných školách uvedli ředitelé jako prioritní individuální

přístup. Dále některé školy uvedly jako užívané formy a metody práce pobyt v přírodě a brainstorming. Jedna škola používá vlastní didaktický systém.

Co znepríjemňuje práci ředitelů škol:

(v dotazníku položka č. 16)

1. administrativa - 5 respondentů
2. legislativa - 3 respondenti
3. občas přístup rodičů, nezájem o školu - 2 respondenti
4. tlak z ministerstva na rušení málotřídních škol jako „neekonomických subjektů“ - 1 respondent
5. nedostatek financí - 1 respondent

Většina dotazovaných ředitelů si stěžuje na přílišnou administrativu. Téměř polovině ředitelů vadí neustálé změny v legislativě a nerozlišování málotřídních a plně organizovaných škol. Ve dvou případech si ředitelé stěžují na nedostatečný zájem rodičů o školu a celkový přístup ke škole.

Závěr:

Z dotazníku jsem vyhodnotila, že věk dotázaných ředitelů málotřídních škol se pohybuje v rozmezí od 35 do 55 let. Jedna ředitelka je ve věku 35 - 40 let, jedna ve věku 45 - 50 let a tři ředitelky jsou ve věku 50 - 55 let. Dva ředitelé jsou v podobném věku, který se pohybuje v rozmezí 40 - 45 let. Z těchto údajů také vyplývá, že na ředitelských pozicích málotřídních škol Jičínska se vyskytují ve větší míře ženy než muži. Většina ředitelů je vyzrálejšího věku.

Z údajů o délce praxe ve školství a délce praxe v ředitelské roli jsem zjistila, že učitel se ředitelem stává až po letech praxe ve školství. Ředitelka, která je v ředitelské roli služebně nejmladší (je ředitelkou 6 let), má odučeno celkem 13 let. Služebně nejstarší ředitelka (v ředitelské roli je již 19 let) má odučeno celkem 30 let.

Většina dotazovaných ředitelů má plně odbornou kvalifikaci. Vystudovali Pedagogickou fakultu, obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Jedna ředitelka je sice

absolventkou Pedagogické fakulty, ale má vystudovaný obor Speciální pedagogika - učitelství.

Zkontaktovaných škol jsou dvě jednotřídní, tři dvojtřídní a dvě vícetřídní. Z toho vyplývá, že se stále vyskytují všechny možné typy málotřídních škol.

Na Jičínsku je celkem jedenáct málotřídních škol, zřizovatelem většiny těchto škol je obec, jde tedy o školy státní. Pouze jedna škola je vedena jako obecně prospěšná společnost.

Z odpovědí ohledně vzniku Školního vzdělávacího programu na sedmi dotazovaných školách jsem se dozvěděla, že jedna škola spolupracuje s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze. Tato škola byla při tvorbě ŠVP školou pilotní a má tedy v tomto směru největší zkušenosti. Ředitel této školy dokonce pořádá přednášky o ŠVP po celé republice. Sám uvedl, že zkušenosti s ŠVP po roce fungování má velice dobré. Plně využívá jeho výhody a podle potřeby ŠVP neustále doplňuje a upravuje. Ostatní školy vytvářely vlastní ŠVP většinou podle vzoru. Buď přímo podle RVP nebo použily ŠVP jiných škol, který upravily podle svých potřeb a podmínek školy. Jedna ze škol se držela programu Tvořivá škola. Tyto školy se snaží vytvořený ŠVP používat. Ředitelé uvedli, že oceňují rozvolnění učiva, možnosti volby úrovně pro jednotlivé žáky a volby učiva v jednotlivých ročnících. V ŠVP vidí přínos pro školu. Jeden z názorů na ŠVP, se kterým jsem se v dotazníku setkala, byl, že nic nového nepřinesl. Dvě ředitelky uvedly, že to, s čím přichází ŠVP, používaly již dávno a ŠVP jim přinesl pouze starosti a další administrativu. Jedna ředitelka dokonce napsala, že vytvořený ŠVP považuje za zbytečný a vůbec ho nepoužívá. Zhruba polovina dotazovaných ředitelů považuje ŠVP za změnu k lepšímu, polovina nikoli.

Co se týče legislativy, většina ředitelů si stěžuje na stejné problémy. Obtěžuje je nerozlišování málotřídních škol od škol plně organizovaných. Ředitelé si sami dohledávají vyhlášky vztahující se k málotřídnímu školství. Stěžují si, že se vedle učitelů stali manažery, úředníky a sekretářkami. Někteří ředitelé kritizují zrušení školských úřadů. Veškerá zodpovědnost a starost zůstala na školách samotných. Více jak polovina dotazovaných ředitelů by ocenila, kdyby více zodpovědnosti přešlo na odbory školství obcí III. Dále ředitele obtěžují a znesnadňují jejich práci neustálé změny v legislativě. Těžko se ve změnách orientují a tráví nad legislativou čas, který by radši věnovali výuce žáků.

V současné době netrpí žádná z dotazovaných škol nedostatkem žáků. Většina ředitelů se i do budoucna dívá na počet dětí pozitivně. Každá málotřídní škola je však choulostivá na jakýkoli úbytek dětí a tak se školy musí snažit zaujmout. Málotřídní školy se většinou mohou pyšnit rozmanitou mimoškolní činností. Žáci mohou navštěvovat různé výtvarné, sportovní, dramatické a hudební kroužky. Školy pořádají mnohé kulturní akce a vystoupení pro veřejnost. Snaží se lidem vstoupit do podvědomí. Stávají se centrem zájmu obce. Na kvalitu školy má vliv také spolupráce se zřizovatelem. Zřizovatel, tedy obec, má též veliký zájem na tom, aby škola měla stále dostatek žáků. V jedné obci dokonce zakoupili mikrobuse a svážejí do školy děti ze vzdálenějších obcí. Dvě z dotazovaných škol uvádějí jako hlavní lákadlo pro rodiče při výběru školy pro jejich děti individuální přístup k žákům a klidné motivující prostředí. Některé školy mohou nabídnout dokonce vlastní didaktický systém, vydávání vlastních učebnic a časopisů. Všechny školy se snaží plně využívat všech pozitiv málotřídního školství.

Ze sedmi dotazovaných škol jsou čtyři se specifickým zaměřením. Zaměření těchto škol je na hudební výchovu, informatiku, dramatickou výchovu a jedna škola má vlastní program zaměřený na čtení s porozuměním. Ostatní školy preferují všestranný rozvoj žáka. Mají mnoho mimoškolních aktivit, ze kterých si může žák vybrat, čemu se chce věnovat, co mu jde a co ho baví. Školy, které mají specifické zaměření se snaží též umožnit žákům doplňkovou mimoškolní činnost.

Málotřídní škola se oproti plně organizované škole liší mimo jiné v intenzitě spolupráce s obcí. Vesnické školy byly odjakživa spjaté s veřejným životem. Nynější školy pořádají mnoho kulturních programů pro veřejnost při různých příležitostech. Nacvičují vánoční besídky, kulturní programy k Vítání občanů, ke Dni matek, ke Dni dětí apod. Pořádají pro rodiče a veřejnost akce typu aranžování adventních věnců, aranžování suchých květů, společné výlety či zájezdy. Jedna z dotazovaných škol pořádá dvakrát do roka výstavy na různá témata. Témata výstav v minulých letech byla: včelařství, myslivost, rybaření, kuchyně našich babiček, staročeské Vánoce apod. Jedna z dotazovaných škol vystupuje s kulturními programy v Domově důchodců. Školy často při těchto příležitostech spolupracují s různými spolky, jako je Sbor dobrovolných hasičů apod. Některé školy se ku příležitosti Dnu Země podílejí na úklidu obce. Školy, které podporují sportovní aktivity žáků, pořádají nebo dojíždějí na sportovní soutěže,

kterým mnohdy přihlíží široká veřejnost. Některé školy každoročně pořádají Den otevřených dveří pro veřejnost. Aktivita škol, kdy jsou středem zájmu obce a veřejnosti, jsou značné a různorodé.

Hlavní pozitiva málotřídního školství vidí dotazovaní ředitelé v menším počtu dětí ve škole, kdy má učitel možnost individuálního přístupu k jednotlivým žákům. Žáci jsou v příjemném téměř rodinném prostředí, kde je jakýkoli problém hned vidět. Pozitivní je také to, že škola je v těsném sepětí s obcí. To má vliv jak na život v obci, tak na žáky samotné. Žáci mají většinou velmi dobrý vztah k ostatním lidem a sami k sobě navzájem. Další velké pozitivum je v samostatnosti žáků a v rozvoji sociálního citění vlivem soužití různě starých dětí. Díky menšímu počtu žáků si učitel lépe všimne problémů, které může žák mít. Týká se to různých specifických poruch učení nebo chování.

Každý z dotazovaných ředitelů zmínil některá negativa. Problémem málotřídních škol je velká náročnost pro pedagogy. Velký problém je v nedostatku financí. Někteří ředitelé zmínili problém malého kolektivu, který je ohrožen jakoukoli změnou, ať už odejde učitel nebo žák.

Jako hlavní metodu práce v málotřídní škole uvedla polovina ředitelů práci skupinovou či kooperativní učení. Častou metodou je také projektové vyučování. Ve třech dotazovaných školách uvedli jako prioritní individuální přístup. Vesměs se však všichni ředitelé shodli na tom, že žádná metoda či forma práce nemůže být na málotřídní škole prioritní. Učitel musí kombinovat všechno možné podle aktuální potřeby. Jedna škola používá vlastní didaktický systém.

3.3. Dotazník pro rodiče žáků málotřídních škol

Výzkum jsem provedla mezi rodiči žáků třech málotřídních škol Jičínska v prosinci 2008 a v lednu 2009. Rozdala jsem celkem 50 dotazníků, z nichž se mi vrátilo 31 dotazníků. Návratnost je tedy 62%. (Vzor dotazníku viz příloha č. 10).

Tabulka č. 9 - Navštěvovalo již některé z vašich dětí tuto školu?

(v dotazníku položka č. 1)

odpověď	počet dotázaných
ne	16
ano	13
bez odpovědi	2

Téměř polovina rodičů již některé své dítě v této škole měla. Z toho vyplývá, že pokud byl rodič se školou spokojený, neměl důvod do školy nedat i své další dítě.

Důvod zápisu dítěte do konkrétní školy:

(v dotazníku položka č. 2)

- od této položky jsou řazeny od prvního místa případy nejčtenějších odpovědí

1. škola je v místě bydliště - 24 respondentů
2. pěkné a klidné prostředí - 5 respondentů
3. dobré reference - 2 respondenti

Většina rodičů dá své děti do školy v místě bydliště. Je to pro ně pohodlnější, než děti dovážet. Pro děti je výhodou, že jejich spolužáci jsou většinou jejich sousedé, což má kladný vliv na rozvoj sociálních vztahů mezi dětmi. Pět rodičů uvedlo hlavním důvodem zápisu dítěte do konkrétní školy klidné a pěkné prostředí. Dva rodiče měli na školu dobré reference.

Co rodiče nejvíc na konkrétní škole zaujalo:

(v dotazníku položka č. 3)

1. příjemné, rodinné prostředí - 12 respondentů
2. individuální přístup a celkový přístup k dětem - 7 respondentů
3. mimoškolní činnost a zájmová činnost - 5 respondentů
4. velmi dobrý pedagogický kolektiv - 2 respondenti
5. materiální vybavení školy - 2 respondenti
6. škola je v místě bydliště - 2 respondenti

7. celá škola - 1 respondent

Dvanáct rodičů zaujalo na málotřídní škole, kterou jejich dítě navštěvuje, prostředí školy. Sedm rodičů zaujal individuální a vůbec celkový přístup k dětem. Pět rodičů oceňuje množství mimoškolní a zájmové činnosti, tedy různé kulturní akce pro veřejnost a kroužky pro děti. Některé rodiče zaujal pedagogický kolektiv, materiální vybavení školy či to, že škola je v místě bydliště. Jednoho rodiče zaujala celá škola.

Tabulka č. 10 - Má škola dost kroužků a vyžití pro děti?

(v dotazníku položka č. 4)

odpověď	počet dotázaných
ano	29
Ne	1
bez odpovědi	1

Většina dotázaných rodičů se domnívá, že škola má pro jejich děti dostatek kroužků a vyžití. Pouze jeden rodič si myslí, že ne a jeden rodič neodpověděl.

Tabulka č. 11 - Mluví dítě o škole doma? Kdy a proč?

(v dotazníku položka č. 5)

odpověď	počet dotázaných
ano	26
často - velmi se mu ve škole líbí	3
bez odpovědi	2

Z odpovědí v dotazníku vyplývá, že většina dětí doma o škole mluví. Nejčastěji děti vyprávějí o výuce, zážitcích, učitelích, spolužácích, kroužcích i družině. Tři z dotazovaných rodičů uvedli, že jejich dítě doma o škole mluví neustále, neboť se mu ve škole moc líbí.

Spolupráce se školou:

(v dotazníku položka č. 6)

1. vždy, když škola požádá či potřebuje - 4 respondenti
2. člen školské rady - 3 respondenti
3. pravidelná návštěva rodičovských schůzek - 3 respondenti
4. dobře - 3 respondenti
5. při mimoškolních akcích - 2 respondenti
6. sama ve škole učí - 1 respondent
7. nijak - 2 respondenti
8. bez odpovědi - 13 respondentů

Polovina dotazovaných rodičů se školou nějakým způsobem spolupracuje. Čtyři rodiče uvedli, že se školou spolupracují vždy, když je potřeba. Tři dotazovaní rodiče jsou členy školské rady a tři uvedli, že se školou spolupracují dobře. Tři rodiče se pravidelně účastní rodičovských schůzek, to považují za dostačující spolupráci. Dva rodiče uvedli spolupráci při mimoškolních akcích a jeden rodič sám ve škole učí. Dva rodiče se školou nijak nespolupracují a ve třinácti případech rodiče vůbec neodpověděli.

Vidíte odlišnosti ve výuce v málotřídní škole proti plně organizované škole?

(v dotazníku položka č. 7)

1. ano - 11 respondentů
2. ano - v přístupu učitelů, mají více času na jednotlivé žáky - 8 respondentů
3. ano - v soužití mladších a starších dětí - 4 respondenti
4. ano - vede žáky k samostatné práci - 2 respondenti
5. ano - rodinné prostředí a lepší vztah k místu bydliště a lidem - 1 respondent
6. ano - učitel nemá čas se individuálně věnovat dětem - 1 respondent
7. ne - 3 respondenti
8. bez odpovědi - 4 respondenti

Celkem dvacet čtyři rodičů vidí odlišnost ve výuce v málotřídní škole. Konkrétně osm rodičů vidí hlavní odlišnost v přístupu učitelů k žákům. Myslí si, že učitelé mají čas věnovat se dětem individuálně. Čtyři rodiče vidí hlavní rozdíl v soužití různě starých dětí. Dva rodiče vidí odlišnost ve vedení žáků k samostatné práci. Jeden rodič uvedl, že na málotřídní škole vládne rodinné prostředí a žáci mají lepší vztah k místu bydliště a lidem. Jeden rodič si myslí, že hlavní odlišnost proti plně organizované škole spočívá v tom, že učitel nemá čas se individuálně věnovat každému dítěti. Tři rodiče nevidí žádné odlišnosti mezi výukou na málotřídní a plně organizované škole.

Co byste rádi ve škole doplnili?

(v dotazníku položka č. 8)

1. nic - 18 respondentů
2. více zábavy - 1 respondent
3. kroužek aerobiku - 1 respondent
4. vlastní třídu pro každý ročník - 1 respondent
5. bez odpovědi - 10 respondentů

Na tuto otázku odpověděl celkem dvacet jeden rodič a z toho osmnáct rodičů uvedlo, že by na škole nedoplnili nic. Jsou spokojeni. Jeden rodič uvedl, že by doplnil více zábavy, jednomu rodiči chybí ve škole kroužek aerobiku a jeden rodič by byl rád, kdyby každý ročník měl svou třídu.

Přednosti málotřídní školy:

(v dotazníku položka č. 9)

1. více času na jednotlivé žáky - 18 respondentů
2. učitelé lépe znají své žáky, jejich rodinné zázemí - 6 respondentů
3. rodinná atmosféra - 5 respondentů
4. podpora samostatnosti žáků - 2 respondenti
5. množství mimoškolních aktivit - 1 respondent

6. lepší prevence sociálně-patologických jevů a podpora sociálních vztahů - 1 respondent
7. žádné - 1 respondent
8. bez odpovědi - 4 respondenti

Víc jak polovina dotazovaných rodičů vidí přednosti málotřídní školy ve větším množství času učitelů na jednotlivé žáky. Šest rodičů vidí přednost v tom, že učitel žáky dobře zná a zná také jejich rodinné zázemí. Další předností málotřídní školy, kterou zmínilo pět dotazovaných rodičů, je rodinná atmosféra a příjemné klima školy. Dva rodiče vidí přednost v podpoře samostatnosti žáků. Jeden rodič zmínil přednost málotřídní školy v množství nabízených mimoškolních aktivit. Další rodič zmínil přednost v lepší prevenci sociálně - patologických jevů a v podpoře sociálních vztahů. Jeden rodič žádné přednosti málotřídní školy proti škole plně organizované nevidí.

Návštěva málotřídní školy samotnými rodiči, vzpomínky na školu:

(v dotazníku položka č. 10)

1. ne - 16 respondentů
2. ano - 15 respondentů

Z dotazovaných rodičů přibližně polovina málotřídní školu nenavštěvovala a polovina ano. Ti, co sami málotřídní školu navštěvovali, nejvíce vzpomínají: v pěti případech na rodinnou atmosféru školy, ve čtyřech případech na učitele a na spolužáky a dobré vztahy s nimi. Jeden rodič uvedl, že ho málotřídní škola naučila samostatnosti.

Množství informací o výuce a způsobu práce na málotřídní škole před zápisem dítěte:

(v dotazníku položka č. 11)

1. dostatečné - 28 respondentů
2. nedostatečné - 3 respondenti

Z dotazovaných rodičů měla většina dostatečné informace o výuce a způsobu práce na málotřídní škole před tím, než do školy zapsali své dítě. Tři rodiče informace o výuce a způsobu práce na málotřídní škole neměli.

Zápis dalšího dítěte do málotřídní školy (po zkušenostech s tímto typem školy):

(v dotazníku položka č. 12)

1. ano - 30 respondentů
2. bez odpovědi - 1 respondent

Většina rodičů by své další dítě po zkušenostech s tímto typem školy zapsala. Mnozí rodiče v dotazníku uvedli, že rádi. Jeden rodič na otázku neodpověděl.

Závěr:

Z vyhodnoceného dotazníku vyplývá, že téměř polovina dotazovaných rodičů již v konkrétní škole některé ze svých dětí měla před tím, než do ní zapsali své další dítě. Polovina rodičů má v konkrétní škole své první dítě. Nejčastějším důvodem, proč rodiče do školy své dítě zapíší je to, že škola je v místě bydliště. Pro rodiče je to nejvhodnější řešení. Nemusí děti nikam dovážet. Rodiče, kteří již mají se školou zkušenosti, často zdůrazňují spokojenost. Někteří z rodičů uvádějí jako důvod zápisu svého dítěte na školu klidné a rodinné prostředí nebo dokonce dobré reference.

Na konkrétní škole rodiče nejvíc zaujalo klidné a příjemné prostředí, dále individuální a vůbec celkový přístup k dětem. Mnoho rodičů velice oceňuje pestrou a bohatou nabídku mimoškolních a zájmových aktivit pro děti. Školy tento fakt vědí a proto se ve většině případů snaží dětem nabídnout co nejvíce různých druhů vyžití. Někteří rodiče uvedli, že nejvíce je zaujal dobrý pedagogický kolektiv či materiální vybavení školy. Jeden rodič dokonce napsal, že ho zaujala celá škola. Je vidět, že mnoho rodičů si před zápisem svého dítěte do školy všimá důležitých složek školy a školu hodnotí.

Co se týče zájmových kroužků a vyžití pro děti, většina rodičů si myslí, že na škole, kam dali své dítě, je nabídka dostačující. Tito rodiče jsou spokojeni a na škole by nic

neměnili ani nedoplňovali. Pouze jeden z dotazovaných rodičů si myslí, že nabídka dostačující není. S tímto tématem souvisela i otázka, co by na škole rádi změnili. Tři čtvrtiny rodičů jsou spokojeni a neměnili by nic. Jednomu rodiči chybí ve škole více zábavy, jednomu kroužek aerobiku a jeden by byl rád, kdyby každý ročník měl svou třídu. Vesměs z této otázky vyšly školy dobře.

Většina rodičů v dotazníku uvedla, že jejich dítě doma o škole často mluví. Hlavně v souvislosti s děním ve škole, družině i na kroužcích, o výuce, učitelích a spolužácích. Tři rodiče dokonce podotkli, že jejich dítě má školu velice rádo, proto o ní mluví stále. Dva rodiče na tuto otázku nereagovali. To, že děti doma tak často a pozitivně hovoří o škole, je pro školy velice dobrá vizitka a známka toho, že svou práci dělají dobře.

Polovina rodičů se školou spolupracuje. Někteří, když škola potřebuje nebo je o to požádá, někteří rodiče pomáhají při mimoškolních akcích, někteří jsou členy školské rady a někteří považují jako dostatečnou spolupráci se školou pravidelnou návštěvu rodičovských schůzek. Jeden z rodičů na škole sám učí. Polovina rodičů na otázku, zda spolupracují se školou, vůbec neodpověděla a z toho dva uvedli, že nespolupracují. Z toho plyne, že polovina rodičů má o školu a tedy i výchovu svých dětí aktivní zájem a polovina rodičů má ke škole spíše vztah pasivní.

Tři čtvrtiny dotazovaných rodičů vidí ve výuce v málotřídní škole odlišnosti proti škole plně organizované. Někteří rodiče spatřují rozdíl v přístupu učitelů k jednotlivým žákům, na které mají čas a mohou se jim lépe věnovat než na velké škole. Někteří zase vidí odlišnosti v soužití různě starých dětí, což má pozitivní vliv na rozvoj sociálních vztahů. Žáci jsou vedeni k samostatné práci. Žáci málotřídních škol mají díky rodinnému prostředí a těsnému soužití s obcí lepší vztah k místu bydliště a k ostatním lidem. Tyto odlišnosti, které rodiče uvedli, byly veskrze pozitivní. Našla se i jedna negativní odlišnost. Jeden rodič uvedl, že učitel nemá čas věnovat se jednotlivým dětem individuálně. Tři rodiče nevidí žádné odlišnosti ve výuce na málotřídní škole. Na tuto problematiku tedy existuje většina pohledů pozitivních, ale nejdou se i pohledy negativní.

Jako hlavní přednosti málotřídních škol vidí dotazovaní rodiče více času na jednotlivé žáky. Učitel má možnost své žáky lépe poznat, zná také jejich rodinné zázemí. Což má pozitivní vliv na pochopení jednotlivých žáků. Někteří rodiče spatřují hlavní přednosti těchto škol v rodinném a klidném prostředí či v podpoře samostatnosti

žáků. Jak již bylo mnohokrát zmíněno, velkým pozitivem je i množství mimoškolních a zájmových aktivit. Jeden z rodičů zmínil lepší prevenci sociálně - patologických jevů z důvodu malého kolektivu. Jeden rodič žádná pozitiva na málotřídním školství nevidí.

Z dotazníku vyplývá, že polovina rodičů sama navštěvovala málotřídní školu a polovina nenavštěvovala. Většina rodičů, kteří málotřídní školu navštěvovali, vzpomíná na učitele a spolužáky, dobré vztahy mezi nimi a rodinnou atmosféru. Jeden rodič napsal, že je vděčný, že ho škola vybavila samostatností. Vlastní zkušenosti s docházkou na málotřídní školu mají také vliv na umístění vlastních dětí do takovéto školy.

Rodiče uvedli, že před zápisem dítěte do školy, měli dostatek informací o výuce a způsobu práce na málotřídní škole. Tři rodiče uvedli, že neměli žádné informace. Do málotřídní školy by většina rodičů zapsala i své další dítě. Jeden rodič se k této otázce nevyjádřil. Podle vyhodnocení dotazníku má většina dotázaných rodičů pozitivní zkušenosti s málotřídními školami, což je pro málotřídky velice pěkná vizitka.

3.4. Rozhovory s pamětníky

Rozhovory jsem uskutečnila s bývalou učitelkou a ředitelkou školy ve Slatinách, se třemi absolventy a jednou žákyní téže školy.

3.4.1. Rozhovor s pamětníkem - učitelem školy ve Slatinách

Na začátku února roku 2009 jsem navštívila paní Helenu Královou, absolventku Pedagogické školy pro vzdělávání učitelů národních škol v Liberci, bývalou učitelku a ředitelku školy ve Slatinách. Paní Králová strávila na této škole celkem 30 let. Od roku 1972 do roku 1997 byla ředitelkou a od roku 2000 do roku 2005 učitelkou 1. a 2. ročníku. Před nástupem na slatinskou školu učila paní Králová 13 let na jedné plně organizované škole v Jičíně.

Z rozhovoru s paní Královou vyplývá, že problém plně organizovaných škol oproti málotřídním školám je ve velkém množství žáků ve třídách a vůbec v celé škole. Žáci se nemohou navzájem tak dobře poznat jako v menším kolektivu, nejsou zvyklí žít dohromady s různě starými dětmi. To s sebou nese mnoho problémů. Na velké škole se

hůř odhaluje šikana a jiné sociálně - patologické jevy. Na málotřídní škole jsou veškeré tyto jevy ihned vidět. Žijí tu pospolu děti s věkovým rozdílem až pět let. V dětském věku je to velký rozdíl v psychice jedinců. Tyto děti jsou na sebe zvyklé a jsou vedeny k tomu, aby si navzájem pomáhaly, respektovaly se.

Paní Králová si na málotřídní škole nejvíce váží úzkých vazeb mezi učitelem a žákem, ale také mezi učiteli a samotnými žáky. Žáci si vzájemně pomáhají a učí se jeden od druhého.

Další problém, který paní Králová uvedla, je učitelský kolektiv na velké škole oproti škole málotřídní. Na velké škole spolu učitelé nejsou v tak těsném kolektivu. Můžou se zde vyvinout různé personální problémy. Je zde větší koncentrace rozličných lidských povah. Na málotřídní škole tomu většinou tak není. Zkušenosti paní Králové ukazují, že na málotřídních školách je ve většině případů přátelský kolektiv. Ředitelé jiných málotřídních škol tuto zkušenost potvrdili.

Paní Králová zdůrazňuje, že na málotřídní škole má učit kvalifikovaný a kvalitní učitel, neboť práce je náročná a nároky na učitele jsou vysoké. Učitel musí pojmut úkoly a řešit problémy vždy v několika úrovních.

Pozitiva málotřídního školství vidí především v klidném klimatu školy, možnosti žáků učit se vzájemně jeden od druhého, možnosti individuálního přístupu k jednotlivým žákům a výchově žáků k samostatnosti.

Na málotřídní škole má každé dítě možnost se zviditelnit, poznat, že je důležité. Paní Králová má velmi pěknou zkušenost s přístupem ke slabším či nějak znevýhodněným žákům. Tito žáci by mohli mít na velké škole problémy se spolužáky, nebo by na ně učitel nemusel mít tolik času. V málotřídní škole jsou děti vedeny ke vzájemné podpoře a spolupráci. Slabší žák tedy nemusí být na okraji kolektivu, ostatní děti ho mohou motivovat k práci a pomáhat mu. Učitel má k žákovi blíž a může se mu více věnovat.

Co se týče materiálního zázemí málotřídních škol, paní Králová porovnala dobu, kdy ona nastoupila do málotřídního školství v roce 1972 a kdy definitivně odešla v roce 2005. Dříve nebyly na opravu škol peníze. Opravy musely být řešeny brigádně. Rodiče měli zájem na tom, aby škola pro jejich děti byla v dobrém stavu a vypadala pěkně. Pomáhali tedy s opravami i úpravami. Dnes se peníze, pokud se ředitel školy snaží a má podporu u svého zřizovatele, na opravu školy dají sehnat.

Paní Králová si myslí, že učitel měl dříve větší respekt u rodičů i veřejnosti. Byl více vážený. Dnes má mnoho rodičů pocit, že jen oni sami nejlépe vědí, jak své dítě vychovávat. Na učitele mnozí pohlížejí shora. Je potřeba, aby rodiče učitele více respektovali, pochopili, že chce pro jejich děti to nejlepší. Pokud má rodič s učitelem problém, měl by si o tom s učitelem promluvit mezi čtyřma očima. Veliký problém nastává, když se tyto věci řeší před dítětem. Jak si má potom učitele vážit a respektovat ho, když to rodiče také nedělají. Paní Králová si myslí, že rodiče žáků málotřídních škol jsou na tom s úctou k učiteli lépe než rodiče ve městech. Vysvětluje si to tím, že rodiče žijící na vesnici, kde jejich dítě navštěvuje školu, učitele lépe znají. Lépe vidí, kolik práce ve škole učitel má a více si ho váží. Rodiče s učitelem přijdou do těsnějšího kontaktu než na velké škole. Vliv na to mají také mnohé kulturní a mimoškolní akce školy, kdy se škola zapojuje do života v obci.

S paní Královou jsme se dostaly také k otázce rušení málotřídních škol v sedmdesátých a osmdesátých letech. Zajímalo mě, proč se právě škola ve Slatinách udržela. Školy se rušily, protože probíhala socializace venkova. Mnoho lidí odešlo bydlet do měst a tak nastal úbytek dětí z málotřídních škol. Slatinská škola měla výhodu, že v obci bylo velké JZD, kde pracovalo mnoho lidí. Ti s sebou přivázeli své děti a tak s nedostatkem žáků neměla škola problém. Také úbytku žáků napomohla Nová školská koncepce z roku 1976, kdy byli žáci 5. ročníků přiřazeni na druhé stupně plně organizovaných škol. Po roce 1989 se škola stále držela, jelikož díky zrušení okolních škol, byla v širokém okolí samotná. Nyní má škola stále dostatek žáků a rodiče žáků této školy jsou spokojení. Škola žáky dobře připravuje na přechod do velké školy a žáci jsou díky množství různorodých kroužků všestranně rozvíjeni. (Kompletní text rozhovoru viz příloha č. 11).

3.4.2 Rozhovory s pamětníky - absolventy školy ve Slatinách

Dne 20. února 2009 jsem se sešla se dvěma pamětníky, kteří absolvovali školu ve Slatinách. Prvním z nich byla paní A. Košťáková a druhým pamětníkem byl starosta obce Slatiny pan J. Styblík. Obou jsem se zeptala na pár otázek ohledně jejich docházky do slatinské školy.

Rozhovor s paní A. Košťákovou byl velmi zajímavý. Paní Košťáková se narodila v roce 1922. Do školy ve Slatinách nastoupila v roce 1928. Vzpomíná, že pan řídící bydlel ve škole. Nejraději vzpomíná na pana faráře J. Hlaváčka, který vyučoval náboženství. V té době se hodně chodilo do kostela. Paní Košťáková byla zpěvačkou na kúru. Pamatuje si, že ve škole bylo hodně dětí. Nedaleko školy stál Šlikův dvůr, kde bylo zaměstnáno mnoho lidí. Své děti posílali do slatinské školy. Vzpomíná, že se ve škole učili vaření. Paní Košťáková je velice nadšená z nynějšího vedení školy. Vyprávěla mi o všech akcích pro veřejnost, které škola pořádá. Nejradši má vánoční zpívání žáků v kostele. Připomíná jí to dobu, kdy ona sama v kostele se školou zpívala.

Pan Styblík mi během rozhovoru sdělil, že do školy nechodil příliš rád. Do školy nastoupil v roce 1944. V té době byla škola jednotřídní. Nejvíce vzpomíná na přísný přístup řídícího učitele a velké množství žáků ve třídě, kteří se navzájem rušili. Škola byla po válce v bíděm stavu a bez dostatečného materiálního zázemí. Vzpomíná, že se školou pomáhali na různých brigádách jako byl sběr mandelínek, protahování řepy apod. Sdělil mi, že škola ho do budoucna příliš nepřipravila. Měl velké problémy s matematikou a řídící učitel jim nic navíc nevysvětlil. Musel tedy jezdit na doučování ke svému strýci - učiteli. Když se škola stala po roce 1945 školou dvojtřídní, nastoupila do školy druhá paní učitelka. Ta prý žáky naučila více. Nejraději vzpomíná na pana faráře J. Hlaváčka, který vyučoval náboženství. Měl veliký přehled a žákům vykládal o všem možném. Zájmový kroužek byl na škole jeden. Pan řídící vyučoval hru na housle. Individuální přístup pana řídícího k žákům nebyl prý příliš častý. Spolupráci školy s veřejností si pan Styblík nepamatuje. Dnes je rád, že má škola dobré vedení, spolupracuje s veřejností a podporuje kulturní a společenský život v obci. (Kompletní texty rozhovorů viz příloha č. 12).

Dne 1. března 2009 jsem navštívila další dva absolventy školy ve Slatinách - paní M. Horákovou a pana F. Zachovalu.

Paní M. Horáková navštěvovala školu od roku 1975. Ředitelkou školy byla paní H. Králová a učitelkou S. Korecká. Škola byla v té době dvojtřídní. Paní Horáková si vzpomíná, že ve škole nebyl velký počet žáků. Navzájem se ničím nerušili a byli na

sebe zvyklí. Pamatuje si, že si navzájem pomáhali. O tělesné výchově a v družině trávili hodně času venku. Chodili na výlety, v zimě sáňkovali a bruslili. Ve škole se naučili všemu stejně, jako žáci škol v Jičíně. Co se týče přechodu na velkou školu, nerada na něj vzpomíná. Nejvíce jí vadil přechod do již utvořeného kolektivu. Ze školy ve Slatinách tehdy odcházelo celkem pět dětí. Do škol v Jičíně byli rozděleni podle abecedy, takže na jičínskou školu přešla pouze s jedním spolužákem. Zájmový kroužek ve slatinské škole byl jeden - hra na housle. Mnoho aktivit se však odehrávalo v družině. Kam chodila většina dětí. Vzpomíná na soutěže ve sběru bylin a papíru. Pamatuje si, že se školou jezdili na plavecký výcvik do bazénu v Jičíně. Na závěr rozhovoru mi paní Horáková sdělila, že je ráda, že chodila na málotřídní školu a ráda na tu dobu vzpomíná.

Pan F. Zachoval navštěvoval školu od roku 1981. Ředitelkou školy byla H. Králová a učitelem V. Sirůček. Na školu vzpomíná celkem rád. Přítomnost více ročníků v jedné třídě mu nevadila a nepřišlo mu to nijak zvláštní. S přechodem do jičínské školy měl problém hlavně v začlenění se do již utvořeného kolektivu. Vzpomíná, že trvalo přibližně půl roku, než si zvykl na nové spolužáky. V prospěchu ho přechod na velkou školu nijak neovlivnil. Pamatuje si, že tělesnou výchovu ve slatinské škole trávili hlavně venku, na což rád vzpomíná. Ve škole byla také dostavena nová tělocvična, na kterou byli jako žáci pyšní. Vzpomíná na soutěže ve sběru papíru, bylin a hadrů. Zájmové kroužky na škole nebyly, protože učitel i ředitelka do školy dojížděli a museli spěchat na autobus.

Dne 1. března jsem položila několik otázek žákyni školy ve Slatinách - L. Zachovalové. Nyní navštěvuje třetí ročník. Ve škole je velice spokojená. Nejvíce se jí líbí, že má školu blízko bydliště a že jezdí se školou často na výlety. Říká, že učitelé jsou někdy přísní, ale spravedliví. Někdy jí vadí, že se navzájem ruší se spolužáky. Ve škole navštěvuje kroužek hry na flétnu a sportovní kroužek. V tomto pololetí dojíždí se školou každý pátek na plavecký výcvik do bazénu v Jičíně. S některými spolužáky se vídá i mimo školu. Mnoho dětí ze školy však dojíždí z Milíčevsi. (Kompletní texty rozhovorů viz příloha č. 12).

Závěr:

Většina absolventů školy byla a je s málotřídní školou ve Slatinách spokojená. Paní Košťáková navštěvovala školu za první republiky. Nejradši vzpomíná na zpívání v kostele a pana faráře J. Hlaváčka. Pan Styblík na docházku do školy nevzpomíná rád. Navštěvoval školu v poválečných letech, což mohlo mít velký vliv na úroveň školy. Škola ho do budoucna nevybavila příliš dobře, na což doplácel během dalších studií. Ostatní absolventi na školu vzpomínají rádi a jsou pyšní na to, že mohli chodit do málotřídní školy. Nevzpomínají si, že by měli problém s přechodem na plně organizovanou školu vzhledem k získaným znalostem. Problém měli se začleněním do již vytvořeného kolektivu. Jejich prospěch se s přechodem nijak nezměnil. Žákyně třetího ročníku L. Zachovalová je ve škole spokojená, nemá vůči škole téměř žádné výhrady. Někdy se prý se spolužáky ruší navzájem. Líbí se jí, že má školu blízko bydliště a že má ve škole mnoho kamarádů - sousedů.

3.5. Závěr praktické části

V praktické části se autorka zabývala přípravou, realizací a hodnocením jednodenního projektu na téma „historie naší obce a školy, kterou navštěvuji“. Projekt byl uskutečněn se žáky II. třídy školy ve Slatinách. Autorka si vyzkoušela práci na málotřídní škole a realizaci vlastního projektu.

Dále autorka provedla dotazníkové šetření. Jedno dotazníkové šetření proběhlo mezi řediteli málotřídních škol Jičínska a druhé dotazníkové šetření proběhlo mezi rodiči žáků málotřídních škol Jičínska. Účelem dotazníku pro ředitele málotřídních škol bylo zjistit věkové složení ředitelů málotřídních škol, délku jejich praxe ve školství v roli učitele a ředitele, organizaci málotřídních škol z hlediska počtu tříd, nejčastější metody a formy vyučování, způsob tvorby školního vzdělávacího programu a jeho využití, pohled ředitelů na existenci a budoucnost málotřídních škol. Dalším účelem bylo dokázat pozitivní vliv málotřídních škol na rozvoj osobnosti žáků, nezbytnost málotřídních škol pro rozvoj kulturního a společenského života v obci a možnosti málotřídních škol z hlediska mimoškolních aktivit. Účelem dotazníku pro rodiče žáků málotřídních škol bylo zjistit důvod zápisu dítěte do konkrétní málotřídní školy, zda

mají málotřídní školy dostatek vyžití pro žáky, zda jsou žáci na škole spokojeni, zda rodiče se školou spolupracují, zda vidí nějaké odlišnosti ve výuce a způsobu práce na málotřídní škole oproti plně organizované škole a v čem vidí přednosti málotřídní školy.

V závěru praktické části se autorka zabývala rozhovory s pamětníky a absolventy školy. Promluvila s jednou dlouholetou učitelkou a ředitelkou školy ve Slatinách, se čtyřmi pamětníky - absolventy školy ve Slatinách a jednou současnou žačkou téže školy. V rozhovoru s pamětnicí - učitelkou autorka zjišťovala zkušenosti s podmínkami vzdělávání žáků na málotřídní škole oproti škole plně organizované, klady málotřídního školství, vztahy školy, obce a veřejnosti v době před rokem 1989 a po roce 1989, zkušenosti s přechodem žáků na druhý stupeň plně organizovaných škol, rozdíl mezi rodiči žáků ve městě a na vesnici dříve a dnes. V rozhovoru se pamětníky - absolventy autorka zjišťovala dobu, kdy školu absolvovali, zkušenosti s docházkou do školy a s přechodem na druhý stupeň plně organizované školy, jak absolventy škola vybavila do budoucna, přístup učitelů, zájmové kroužky na škole v době, kdy ji navštěvovali, stav školní budovy a spolupráci školy s veřejností.

4. Závěr

V závěru se autorka vrací k cílům a hypotézám práce.

Cílem práce bylo prokázat nezbytnost a význam málotřídních škol jako symbol obce, prokázat pozitivní vliv na kulturní a společenský život v obci a prokázat pozitivní vliv na všestranný rozvoj žáka v prostředí málotřídní školy.

Co se týče hypotéz, je jejich potvrzení následující:

Hypotéza č. 1. Je možno předpokládat, že málotřídní škola má pozitivní vliv na žáka vzhledem k malému dětskému kolektivu různých věkových skupin, rodinné atmosféře školy a možnosti individuálního přístupu učitele k jednotlivým žákům. Tato hypotéza se potvrdila zvláště v praktické části, konkrétně na základě dotazníkového šetření mezi rodiči žáků málotřídních škol. Potvrzení této hypotézy vyplynulo také z rozhovorů s absolventy školy ve Slatinách a z rozhovoru s bývalou ředitelkou školy ve Slatinách.

Hypotéza č. 2. Je možno předpokládat, že mezi hlavní pozitiva málotřídního školství patří: výchova žáků k samostatnosti a zodpovědnosti, vzájemná interakce různě starých dětí, rozvoj sociálních vztahů, eliminace sociálně - patologických jevů, všestranný

rozvoj žáka, pěstování pozitivního vztahu k místu bydliště. Tato hypotéza se potvrdila zvláště v praktické části na základě dotazníkového šetření mezi řediteli málotřídních škol a mezi rodiči žáků málotřídních škol a na základě rozhovorů s bývalou ředitelkou a absolventy školy ve Slatinách.

Hypotéza č. 3. Je možno se domnívat, že málotřídní školy mají zásadní význam pro kulturní a společenský život v obci. Tato hypotéza se potvrdila v teoretické části na základě zpracování současnosti školy ve Slatinách a v kapitole o málotřídních školách Jičínska a jejich vlivu na kulturní a společenský život obcí. Dále se hypotéza potvrdila v rozhovoru se starostou obce Slatiny.

Hypotéza č. 4. Je možno předpokládat, že málotřídní školy poskytují žákům srovnatelné vzdělání jako školy plně organizované a v mnohém je i předčí. Tato hypotéza se potvrdila zvláště v praktické části. Konkrétně v rozhovorech s bývalou ředitelkou a absolventy školy ve Slatinách a v dotazníkovém šetření mezi rodiči žáků málotřídních škol.

Autorka se během svého studia zamýšlela, v jakém typu školní instituce by ráda pracovala. V době svých praxí v rámci studia prošla plně organizovanými školami a měla možnost vyzkoušet si praxi i na škole málotřídní.

Tato práce jí umožnila hlubší pohled do problematiky málotřídního školství a rozhodla se mu plně věnovat. Setkala se s velkým množstvím většinou zapálených ředitelů a učitelů, kteří ji svými postoji přesvědčili, jak je nutné tento typ škol podporovat a zachovat.

Při praktické části práce si autorka vyzkoušela náročnost tvorby projektu a jeho samotné realizace. Projektové vyučování je na málotřídních školách často využíváno. Podporuje spolupráci dětí, prohlubuje a upevňuje díky vlastnímu poznání jejich vědomosti. Pro tento typ školské instituce je to velice vhodná vyučovací metoda. Na základě dotazníkového šetření mezi řediteli málotřídních škol Jičínska autorka prokázala některé hypotézy. V dotazníkovém šetření mezi rodiči žáků málotřídních škol autorka zjišťovala spokojenost rodičů s tímto typem instituce. Při realizaci rozhovorů s pamětníky - absolventy či učitelem - málotřídní školy ve Slatinách autorka zjišťovala historický vývoj v málotřídním školství a prokázala některé hypotézy.

Na produkci literatury o málotřídním školství se ukazuje, jak dlouho bylo toto téma zanedbáváno. Poslední vydaná publikace, kterou měla autorka možnost prostudovat,

byla z osmdesátých let dvacátého století. Trend rušit málotřídní školy souvisel s nástupem „Nové školské koncepce“ z roku 1976. Náročnost školské práce bylo podle rozhodnutí Ministerstva školství možné naplňovat a realizovat pouze v plně organizovaných školách. Rušení málotřídních škol probíhalo mnohdy nerozvážně. Současný trend znovu rozvíjení málotřídního školství navazuje na evropský záměr podporovat a rozvíjet společenský a kulturní život obcí. V posledních letech nastává zpětný rozvoj venkova a života mimo velké městské aglomerace. Zdůrazňuje vztah k rodnému místu a k hledání vlastních kořenů.

Je nutno si přát, aby se málotřídní školy staly v budoucnu vyhledávanými a podporovanými institucemi a aby lidé, kteří spravují věci školské, měli větší přehled a porozumění nejen pro instituce, které spravují, ale i pro instituce, které mají velký význam při tvorbě lokální kultury.

5. Prameny a literatura

Obecní kronika obce Slatiny. Uložena na Obecním úřadě Slatiny. PSČ 506 01.

Pamětní kniha školy v Slatinách od roku 1880 do roku 1950. Státní okresní archiv Jičín, fond Slatiny, uloženo pod číslem: 10/0 23.

Pamětní kniha školy ve Slatinách od roku 1950 po současnost. Uložena na Základní škole Slatiny. PSČ 506 01.

ČECHOVÁ B. Jak zachránit málotřídku. *Rodina a škola.* roč. 55, 2008, č.2, s.20-22. ISSN 0035-7766.

GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice.* Brno: Paido, 1996.

HOLUB, P. Zachraňme málotřídky. *Hospodářské noviny,* roč. 47, 2003, 31.I.-2-II., s.9.

CHLUP, O., KUBÁLEK, J., UHER, J. *Pedagogická encyklopedie II. díl.* Praha: Novina, 1939.

MAREŠ, J., PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. *Pedagogický slovník.* Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7367-416-5.

MUSIL, F. *Organizace a formy vyučování na málotřídních školách.* Praha: SPN, 1958.

MUSIL, F., SEDLÁČEK, J. *Naše málotřídní školy.* Praha: SPN, 1964.

NĚMEČEK, J. *Dějiny Milíčevse a Slatin.* Slatiny: Obecní úřad, 1999.

SKALKOVÁ, J. a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu.* Praha: SPN, 1983.

SPĚVÁČKOVÁ, L. Málotřídky a školní vzdělávací program. *Rodina a škola.* roč. 52, 2005, č.7, s.7. ISSN 0035-7766.

STRAKOVÁ, J. Inspirujme se z málotřídních škol. *Moderní vyučování,* roč. 8, 2004, č.7, s.5-7.

STRAKOVÁ, J. Rozvoj klíčových kompetencí v málotřídní škole. *Moderní vyučování.* roč. 12, 2006, č.7, s.11-13.

STRAKOVÁ, J. Škola, o kterou je třeba bojovat. *Moderní vyučování,* roč. 8, 2002, č.6, s.8-9.

ŠRÁMKOVÁ, M. Vesnickým školám hrozí zánik. *Lidové noviny,* roč. 17, 2004, 4.VI., s.20.

ŠRÁMKOVÁ, M. Zvoní málotřídkám hrana? *Rodina a škola*. roč. 53, 2006, č.10, s.8-9. ISSN 0035-7766.

ŠTEFFLOVÁ, J. Podaří se nám udržet malé školy? *Učitelské noviny*, roč. 105, 2002, č.25, s. 10-11.

ŠTEFFLOVÁ, J. Zmizí málotřídky ze školské mapy? *Učitelské noviny*, roč. 103, 2000, č.42, s.8-9.

TUPÝ, K. *K didaktickým problémům málotřídních škol*. Praha: SPN, 1978.

VALACHOVÁ, P. Málotřídní školy - minulost a současnost. *Učitelské noviny*, roč. 108, 2005, č.10, s.16-17. ISSN 0139-5718.

VALENTA, J. *Pohledy. Projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: Ipos-Artama, 1993.

2004/561 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon)

2005/48 Sb. Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

6. Přílohy

Příloha č. 1 - Vymezení regionu Jičínsko

Příloha č. 2 - Počty žáků málotřídních škol na Jičínsku v letech 2005 - 2009

Příloha č. 3 - Projekt Mariánská zahrada

Příloha č. 4 - Projekt Cestička do školy

Příloha č. 5 - Nominace málotřídních škol na Jivínského Štefana za pozoruhodný kulturní počin v roce 2008

Příloha č. 6 - Pracovní list č. 1

Příloha č. 7 - Pracovní list č. 2

Příloha č. 8 - Pracovní list č. 3

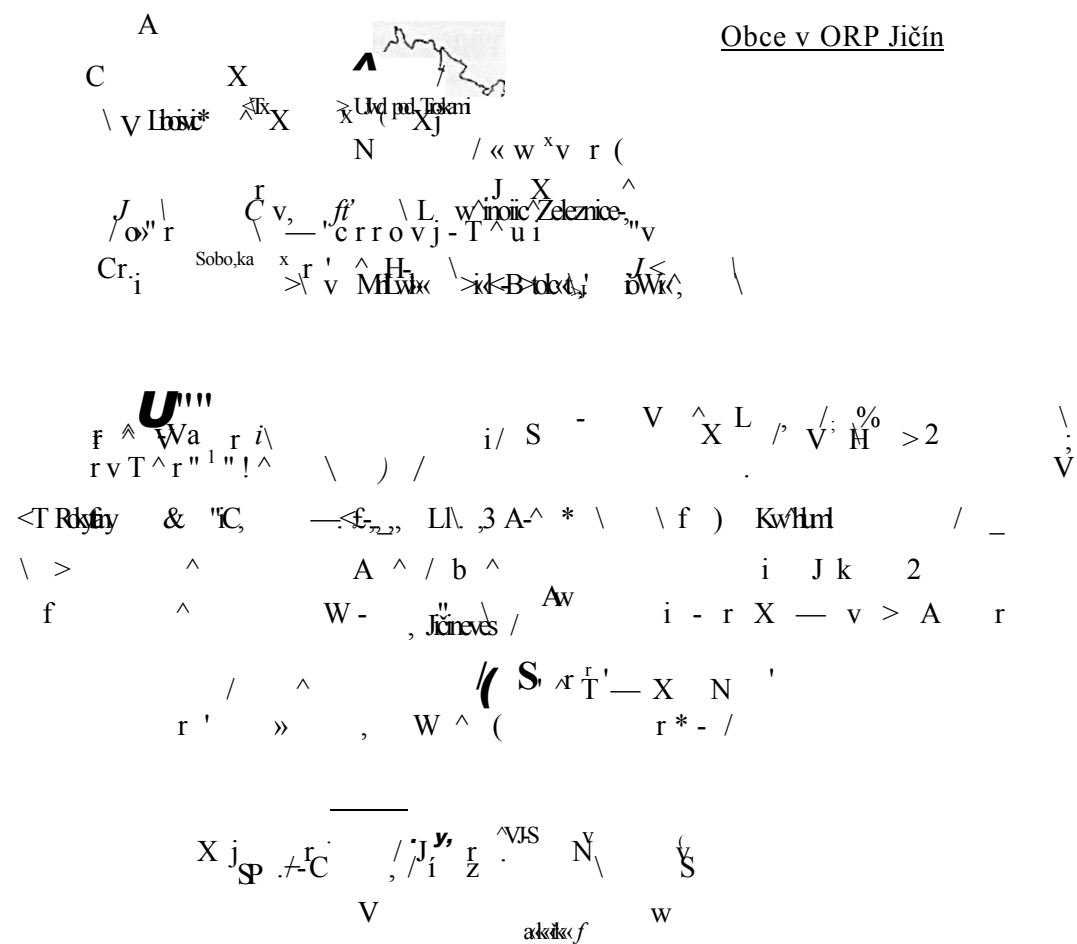
Příloha č. 9 - Dotazník pro ředitele málotřídní školy

Příloha č. 10 - Dotazník pro rodiče žáka málotřídní školy

Příloha č. 11 - Rozhovor s pamětníkem (učitelem) školy ve Slatinách

Příloha č. 12 - Rozhovory s pamětníky (absolventy) školy ve Slatinách

Příloha č. 1 - Vymezení regionu Jičínsko

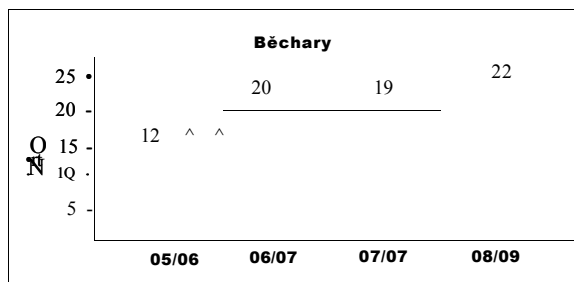

ORP - oblast rozšířené pravomoci

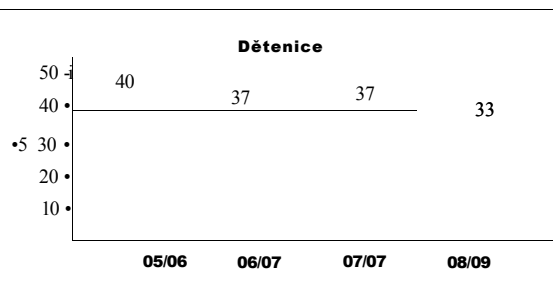
Příloha č. 2 - Tabulka č. 12 - Počty žáků a tříd málotřídních škol na Jičínsku v letech 2005 - 2009

	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
1. Běchary	12	20	19	22
2. Dětenice	40	37	37	33
3. Jičíněves	26	26	31	26
4. Kozojedy	12	12	8	0
5. Libuň	29	24	29	40
6. Lužany	29	22	25	22
7. Nemyčeves	17	13	24	23
8. Radim	10	14	11	10
9. Slatiny	26	31	23	29
10. Valdice	64	58	64	76

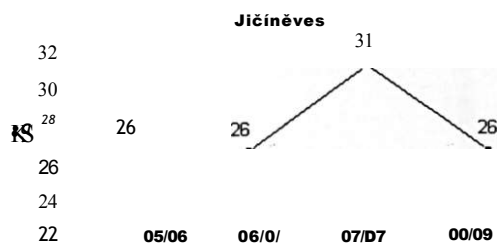
1. Běchary

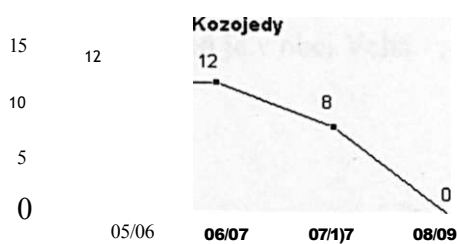
2. Dětenice

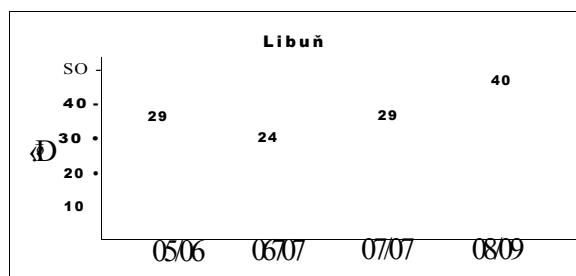
3. Jičíněves

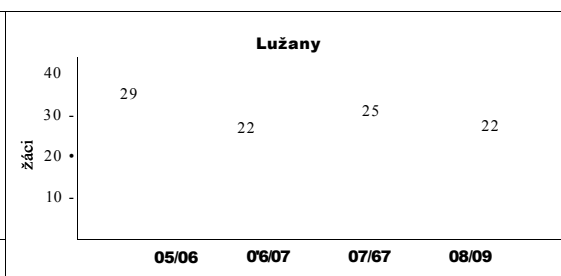
4. Kozojedy

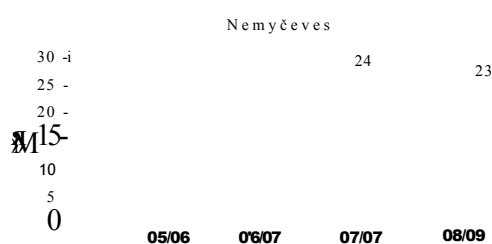
5. Libuň

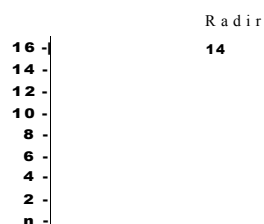
6. Lužany

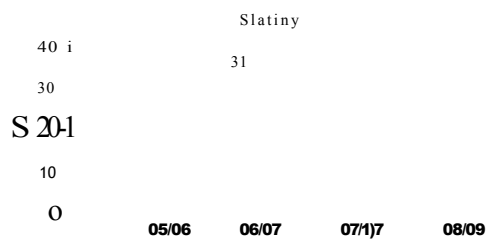
7. Nemyčeves

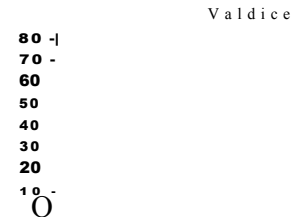
8. Radim

9. Slatiny

10. Valdice

Tabulka č. 12 a grafy znázorňují počty žáků jednotlivých málotřídních škol Jičínska v letech 2005 - 2009. Ve čtyřech případech počet žáků stoupá, v pěti případech klesá a v jenom případě byla málotřídní škola v Kozojedech uzavřena, neboť se z ní stal druhý stupeň Základní školy Bodláka a Pampelišky, jejíž první stupeň je v obci Velíš.

Tabulka č. 13 - Počet žáků a tříd v málotřídních školách obce III - Jičín v letech 2005 - 2009

Základní škola	Počet tříd	Ročníky	Počet žáků	Počet žáků	Počet žáků	Počet žáků
			2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Běchary	1	1.-5.	12	20	19	22
Dětenice	2	1.-5.	40	37	37	33
Jičíněves	2	1.-5.	26	26	31	26
Kozojedy	1	1.-5.	12	12	8	0
Libuň	2	1.-5.	29	24	29	40
Lužany	2	1.-5.	29	22	25	22
Nemyčeves	1	1.-4.	17	13	24	23
Radim	1	1.-3.	10	14	11	10
Slatiny	2	1.-5.	26	31	23	29
Valdice - podlimitní	5	1.-5.	64	58	64	76
CELKEM	19		265	257	271	279

Tabulka č. 13 znázorňuje počet tříd, ročníků a žáků v jednotlivých málotřídních školách Jičínska. Lze zde vyčíst, které školy mají problémy s počtem žáků a které nikoli.

Tabulka č. 14 - Počty tříd málotřídních škol Jičínska v letech 2005 - 2009

ZÁKLADNÍ ŠKOLA	Počet tříd	Počet tříd	Počet tříd	Počet tříd
	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Běchary	1	2	2	2
Dětenice	2	2	2	2
Jičíněves	2	2	2	2
Kozojedy	1	1	1	0
Libuň	2	2	2	2
Lužany	2	2	2	2
Nemyčeves	1	1	1	1
Radim	1	1	1	1
Slatiny	2	2	2	2

Valdice	5	5	5	5
CELKEM	19	20	20	19

Tabulka č. 14 udává změny počtů tříd na jednotlivých málotřídních školách Jičínska. V šesti případech jde o málotřídní školu dvojtřídní, přičemž jedna byla ještě v roce 2005 - 2006 školou jednotřídní. Tři školy jsou jednotřídní. Škola v Kozojedech od školního roku 2008 - 2009 nefunguje jako málotřídní škola. Jedna škola je pětitřídní.

Příloha č. 3 - Mariánská zahrada

Mariánská zahrada je spolek, jehož cílem je obnova kulturní krajiny a rozvoj cestovního ruchu na Jičínsku. Jak je psáno v občasníku, který Mariánská zahrada vydává: „*Jičínsko má jednu zvláštnost. V bezprostřední blízkosti tu vedle sebe leží dvě barokní krajinářská díla - slovná barokní komponovaná krajina vévody Albrechta z Valdštejna, zvaná Valdštejnova zahrada, a pozapomenutá, ale o nic méně pozoruhodná barokní komponovaná krajina hraběte Františka Josefa Schlika, pojmenovaná jako Mariánská zahrada. Obnovit dílo, které zasahuje katastry více jak dvaceti obcí (od Dolního Lochova až po Kopidlno), je úkolem generací. Jedná se nejen o nezbytné opravy památek, obnovy zarostlých průseků, výsadbu alejí a obnovu polních cest. Jde především o obnovení úcty k domovu a ke krajině, a možná i jisté hrdosti na to, odkud jsme...*” (Občasník dobrovolného svazku obcí Mariánská zahrada, č. 1).

Spolek se snaží nejen obnovit zapomenuté tradice, ale také pořádat různé kulturní akce pro lidi z vlastních i okolních obcí. Snahou také je, aby to co v krajině vzniká, bylo voleno vkusně a citlivě, aby vycházelo z místní tradice, podporovalo ráz vesnice a zohledňovalo historické hodnoty a bylo ohleduplné k přírodě. Na základě tohoto projektu by měla vzniknout mimo jiné cyklistická i pěší trasa po kulturních památkách území Mariánské zahrady. Jednou z bohubilých akcí Mariánské zahrady je instalace informačních tabulí. V každé obci najdou zájemci základní údaje o obci, její historii a zajímavostech v okolí. Vedle tabulí jsou vydávány i letáčky s fotografiemi obcí a se základními informacemi.

Ve snaze Slatin je díky spolku Mariánská zahrada vytvořit turistického průvodce po okolí Slatin a Milíčevsi a mít co turistům nabídnout. Na vzniku průvodce by se měli podílet i žáci slatinské školy, neboť se při sportovním kroužku věnují cyklistice po okolí, znají mnoho zajímavých míst a kulturních památek a místa si fotografují. Jejich poznatky jsou tedy v rámci tohoto projektu velmi cenné.

Spolek vydává vlastní občasník snázvem Mariánská zahrada. Píše se v něm o kulturním dění v zapojených obcích, o plánovaných akcích a podařených krocích v rámci samotného projektu. Při pročítání občasníků jsem našla mnoho článků akcích ve slatinské škole (výroba adventních věnců, vánoční koncert v kostele, vystoupení v Domově důchodců za spolupráce s mateřskou školou v Milíčevsi, Tři králové,

vynášení Morany a svěcení kočíček v kostele, besídka ke Dni matek, maškarní rej v Kulturním domě, apod.).

Zmiňovat se o projektu Mariánská zahrada mi přijde velice důležité, neboť je zde vidět snaha podnítit zájem široké veřejnosti i různých institucí o přírodní prostředí, historii a vůbec místo, kde žijí, zapojit do projektu co nejvíce lidí a využít sil každého zúčastněného k dobré věci.

Na Jičínsku se odehrál během let 2003 - 2004 ještě jeden větší projekt podobného charakteru s názvem Cestička do školy, kdy šlo o to, přiblížit žákům historii místa, kde navštěvují školu, podnítit v nich zájem o přírodní prostředí a jeho vývoj a zapojit je do dění v obci.

Příloha č. 4 - Projekt Cestička do školy

Při bádání po historii slatinské školy ve Státním okresním archivu v Jičíně, jsem se setkala s PhDr. Evou Bílkovou. Když jsem jí popisovala téma své diplomové práce, upozornila mě na projekt Cestička do školy, jehož je spoluautorkou.

Cestička do školy je rozsáhlý komunitní celoroční projekt uskutečněný během školního roku 2003 - 2004 na 15ti školách jičínského okresu. O projekt jsem se zajímala nejen proto, že je nesmírně zajímavý svou tematikou, ale také proto, že se do něj zapojily čtyři školy málotřídni.

Impulem k vymyšlení takového projektu byla v roce 1999 potřeba vybrat místo pro umístění smírčího kříže do okolní krajiny Jičina. Smírčí kříž byl věnován dvěma obětem náboženské nesnášenlivosti v Cechách. Bylo vybráno místo uprostřed lánů obilí na hřebetu vrchu Veliše, kam míří osa jedné jičínských ulic. Teprve poté bylo zjišťováno, komu pozemek patří, aby mohlo být požádáno o povolení. Tato akce vzbudila velký zájem o dokumentaci starých cest do škol a proměn krajiny, neboť se zjistilo, že vybrané místo pro smírčí kříž bylo původně křižovatkou polních cest, kudy děti ze Starého Místa chodily do velišské školy. Pamětníci se o tomto místě rozpovídali a ukázalo se, kolik informací, dat a příběhů může skrývat lán pole. Lidé, kteří se rozhodli začít s projektem, si uvědomili, že mají nejvyšší čas zachytit informace o krajině, která prošla velkoplošnými a strukturálními změnami.

Ke vzniku projektu se ve vydané publikaci píše: „*Sešli se archivář, muzejník a učitel. Dohromady je svedlo nutkání udělat něco pro děti, aby měly příležitost srovnávat historii svých obcí a regionů, aby si mohly uvědomit, že jsou její součástí, aby se o tom všem mohly ve škole více dozvědět a aby je takováhle škola bavila.*” (Publikace Cestička do školy aneb několik kroků k úspěšnému komunitnímu projektu, s.3). Autoři projektu chtěli umožnit třídám nebo celým školám řešit zajímavý úkol, který vyžaduje kolektivní spolupráci a vzájemnou pomoc. Děti byly požádány o pomoc při pátrání po cenných historických datech a informacích, které neznají ani sami autoři projektu. Data bylo nutno objevit a zpracovat. Dětem bylo řečeno, že bez jejich přispění dojde ke ztrátě důležitých, nenahraditelných a cenných informací.

Projekt byl určen pro základní školy i víceletá gymnázia. Náročnost zpracování si každá škola či třída mohla zvolit sama. Projekt se mohl realizovat se žáky od 1. do 9.

ročníku. Spoluúčastníkem projektu se stali pamětníci v obci, rodiny žáků, sousedé i zaměstnanci partnerských institucí.

Hlavním tématem projektu bylo zdokumentovat proměnu krajiny a zaznamenat cennou ústní historii. Spoluúčast na projektu byla školám přátelsky nabídnuta. Součástí nabídky byl zadáný úkol, ale zároveň volnost při jeho řešení. Škola si mohla sama stanovit další cíle, způsoby realizace apod., protože záleželo na podmínkách a jiných okolnostech školy. Celý projekt měl tři základní podmínky. První byla, že škola musí dodržet téma projektu, což bylo zjistit jak a kudy se dříve chodilo do školy a jak se chodí do školy dnes. Druhá podmínka byla, že žáci zaznamenají zjištěné údaje s náležitou vypovídající hodnotou do badatelských listů (badatelské listy byly škole dodány v příloze publikace, kterou škola k projektu dostala) a třetí podmínkou bylo, že celý proces bude naplánován pro celý školní rok podle daného časového schématu. Časové schéma projektu bylo složeno ze tří částí. První část se odehrávala na podzim a v zimě, kdy žáci získávali podklady a informace. Bádali v knihovnách, archívech, muzeích, četli kroniky a pamětní knihy, ale hlavně navštěvovali pamětníky, místní Domovy důchodců, své rodiče a prarodiče a sousedy, aby zjistili, kdy se chodilo před mnoha lety do školy, přes jaké meze a jakými ulicemi a také, jak krajina dříve vypadala. Vše bylo zakreslováno do map a zapisováno do badatelských listů. Druhá část projektu se odehrála na jaře. Žáci provedli rekonstrukci staré cesty do školy. Uspořádali výpravu, kdy šli do školy po staré cestě a pořizovali fotodokumentaci, prováděli měření, zaznamenávali rozdíly od dříve zjištěných poznatků a doplňovali badatelské listy. Při třetí části, na závěr školního roku, žáci provedli dokončení výsledků, provedli jejich veřejnou prezentaci a předali kopie partnerské instituci (např. muzeu).

Cílem tohoto projektu bylo probudit u žáků aktivní zájem o historii jejich obce a vývoj životního prostředí. Pro školu mohlo být cílem vyzkoušet řízení a realizaci dlouhodobého projektu, zapojit do projektu širší veřejnost a tak podporovat vztahy školy a veřejnosti, zvýšit prestiž obce. Další cíle vyplynuly pro muzeum a ty byly především zdokumentování podoby krajiny, zdokumentování původních cest do škol, navázat funkční vztahy se školami a pedagogy.

Projekt organizoval tým, ve kterém byli zapojeni zaměstnanci Regionálního muzea a galerie Jičín, PhDr. Eva Bílková ze Státního okresního archívu v Jičíně a Mgr. Petr Hamáček, učitel ze Základní školy Husova v Jičíně.

Než se začalo s realizací projektu, byl projekt nabídnut školám a půl roku předem se zjišťoval jejich zájem o účast. Na základě zjištěného zájmu bylo požádáno o finanční příspěvek u odboru životního prostředí a zemědělství Královéhradeckého kraje. Ten byl poskytnut. Poté byly na konci školního roku 2002 - 2003 se školami uzavřeny přihlášky. V srpnu roku 2003 proběhlo první setkání s koordinátory projektu jednotlivých škol. Byl dohodnut roční plán, časový harmonogram a konkrétní spolupráce s muzeem. V září roku 2003 byl projekt zahájen. Během roku se uskutečnilo setkání koordinátorů celkem třikrát po třech měsících. Na konci května roku 2004 začaly být převáženy exponáty do jičínské galerie, kde se v červnu konala závěrečná výstava. Na výstavě byl projekt slavnostně ukončen.

Výsledky projektu se skládaly ze dvou částí. Jedna byla část odborná, kde žáci vyplňovali badatelské listy, tvořili mapy a druhá byla část tvůrčí, kdy žáci připravili mnoho vlastních dokumentů a exponátů. Na výstavě bylo vystaveno vše, co žáci během projektu zjistili, získali či vyrobili.

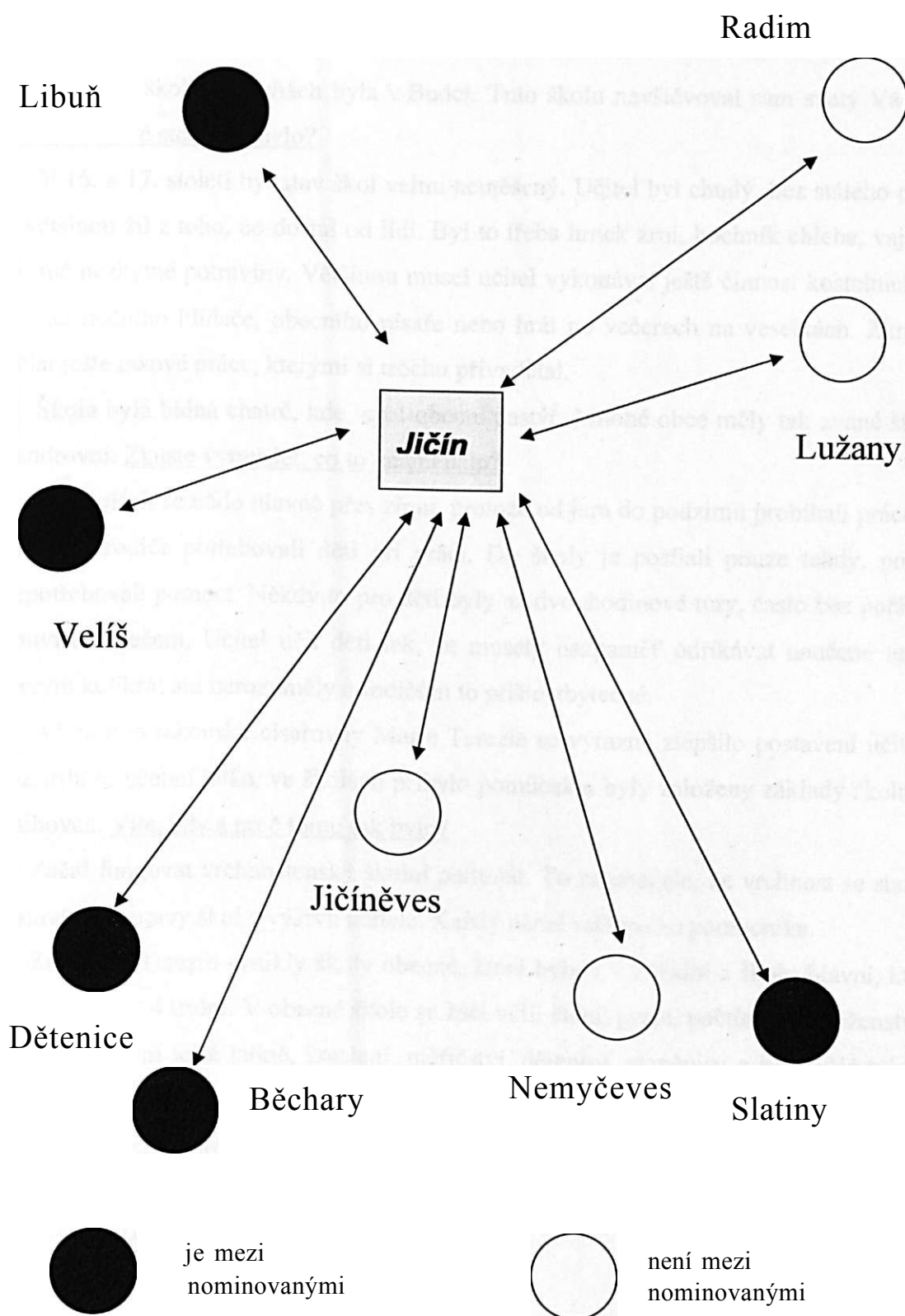
Ing. Bohumír Procházka, který se velice zajímá o všechny kulturní akce na Jičínsku, mi k projektu Cestička do školy řekl: *„Za jeden z hlavních kladů projektu považuji skutečnost, že děti vzaly pátrání za své. Přinášely z domova atributy minulé doby, jako školní pomůcky, aktovky a další. Ve stanovené dny přišly oblečené tak, jako chodily do školy jejich rodiče a prarodiče. Úžasná byla konference, na které žáci sami referovali o výsledcích své práce. Téměř všichni se v takové roli ocitli poprvé. Bylo na nich vidět, jak celé dění prožívají a že pro ně mnoho znamená. Velmi pozitivní bylo uvědomění si skutečnosti, že škola není jen cosi povinného, odtrženého od běžného života. Ze není zvlášť škola, jako povinnost, a na druhé straně běžný život.“* (Z rozhovoru s Ing. Bohumírem Procházkou).

K čemu výsledky projektu poslouží jsem se dočetla v již zmiňované publikaci vydané k samotnému projektu: *„Regionální muzeum a galerie Jičín archivuje zpracované mapy a badatelské listy spolu se záznamy o podobě současné krajiny. Je pravděpodobné, že poslouží přípravě projektů s tematikou obnovy krajinných prvků kulturní krajiny Jičínska či dlouhodobému projektu Mariánská zahrada, který v současnosti iniciuje svazek obcí Mariánská zahrada.“* (Publikace Cestička do školy aneb několik kroků k úspěšnému komunitnímu projektu, s.4). Dále výsledky projektu

představují cenný materiál pro obce či školy v rámci jejich prezentace. Výsledky projektu také mohou školy využívat ve výuce různých předmětů v dalších letech.

Publikace vydaná k projektu je psána jako průvodce projektem. Kdokoli publikaci vezme do ruky, naskytne se mu návod k realizaci projektu, rady, časový plán i výsledky a reflexe škol, které mají projekt za sebou.

Příloha č. 5 - Jivínský Štefan 2009 - nominace málotřídních škol za pozoruhodný kulturní počin

Příloha č. 6 - Pracovní č. 1

Vesnické školy

Nejstarší škola v Cechách byla v Budči. Tuto školu navštěvoval sám svatý Václav.
Víte, kolikáté století to bylo?

V 16. a 17. století byl stav škol velmi neutěšený. Učitel byl chudý, bez stálého platu a většinou žil z toho, co dostal od lidí. Byl to třeba hrnek zrní, bochník chleba, vajíčka či jiné nezbytné potraviny. Většinou musel učitel vykonávat ještě činnost kostelnickou, funkci nočního hlídače, obecního písaře nebo hrát po večerech na veselkách. Zkrátka dělal ještě takové práce, kterými si trochu přivydělal.

Škola byla bídna chatrč, kde spal obecní pastýř. Mnohé obce měly tak zvané školy vandrovní. Zkuste vymyslet, co to znamenalo?

Na školách se učilo hlavně přes zimu, protože od jara do podzimu probíhali práce na polích a rodiče potřebovali děti při práci. Do školy je posílali pouze tehdy, pokud nepotřebovali pomoci. Někdy to pro děti byly až dvouhodinové túry, často bez pořádné obuvi a oblečení. Učitel učil děti tak, že musely nazpaměť odříkávat naučené texty, kterým kolikrát ani nerozuměly a rodičům to přišlo zbytečné.

Až za dob rakouské císařovny Marie Terezie se výrazně zlepšilo postavení učitele, rozšířila se učební látka, ve školách přibýlo pomůcek a byly založeny základy školních knihoven. Víte, kdy a proč tomu tak bylo?

Začal fungovat vrchnostenský školní patronát. To znamenalo, že vrchnost se starala o stavění a opravy škol a výživu učitele. Každý učitel měl svého pomocníka.

Za Marie Terezie vznikly školy obecné, které byly 1 - 2 třídní a školy hlavní, které mohly být 3 - 4 třídní. V obecné škole se žáci učili čtení, psaní, počtům a náboženství a ve škole hlavní ještě latině, kreslení, mčřičství, dějepisu, zeměpisu a hospodářství. Již v roce 1772 vzniká 'c.k. školní vydavatelství učebnic'.

Školní budovy před 200 lety byly nízké, špinavé a zakouřené místnosti, ve kterých se topilo velkými kamny. Strop byl černý a podlahy většinou hliněné. Mnohý učitel bydlel právě ve třídě někdy společně s pastýřem a zvířaty.

Zlobivé děti se ve škole trestaly ránou březovým proutkem do zad nebo přes prsty. Často musely klečet v koutě, někdy i na hrachu nebo polínku. Proto bylo celkem časté chození za školu.

Sice byla povinná školní docházka zavedena roku 1774, ale ještě o 100 let později je část rolnictva negramotná. Mnozí se pak museli podepisovat např. třemi křížky.

Ve druhé polovině 19. století s rozvojem techniky rodiče pociťují nejen povinnost, ale i nutnost vzdělání pro své děti, aby i ony měly šanci se uplatnit v rychle se měnícím světě.

Příloha č. 7 - Pracovní list č. 2

Nejstarší ústní sdělení o první škole ve Slatinách je takové, že tam, kde se nalézala stará fara, byla školní světnice, kde se děti shromažďovaly.

Stará fara neboli „Kaplánek“ sloužila jako škola až do roku 1769. Poté zde bydlel místní kaplan.

V roce 1776 byla vystavena řádná školní budova s obydlím pro učitele na pozemku mezi zvonící a rustikálními pozemky. Do této školy chodily děti ze Slatin a Liběšic. Protože dětí stále přibývalo, školní světnice začala být malá.

Roku 1812 byla vystavena nynější škola patronem hrabětem Šlikem. Budova byla kamenná přízemní s tvrdou krytinou. Učitel bydlel ve staré budově.

Školní zahrada byla vysázena již koncem 18. století jedním panem učitelem.

Školu navštěvovalo až 130 dětí a tak roku 1880 bylo přistaveno druhé patro a zřízena druhá třída.

Až do roku 1901 byla I. třída dole a II. třída nahoře.

Roku 1906 byla zbourána stodola s chlévem, zřízeny záchody a zahrada oplocena.

V obecní kronice se píše, že učitelé byli většinou hodně přísní, ale spravedliví. Některý učitel žáky „vyplácel“ lískovým proutkem přes zadek či prsty. Žák si musel pro proutek sám dojít ke zvonici.

Většina učitelů na přelomu 18. a 19. stol. pracovala v kostele jako kostelník či varhaník.

V roce 1965 byla ke škole dostavěna přístavba, kde se nyní nachází sociální zařízení.

Od té doby škola prošla mnohými opravami jako jsou: výměna oken, výměna topení a vymalování celé školy.

Příloha č. 8 - Pracovní list č. 3

1. Kdo a kdy zavedl povinnou školní docházku?
2. Vyjmenuj alespoň 3 důležitá místa v obci. Víš proč jsou důležitá?
3. Vysvětli název obce Slatiny. Pamatuješ si jak vypadá znak Slatin?
4. Kde nalezneš informace o historii Slatin?
5. Jaké nejvýznamnější památky se nacházejí v blízkosti vaší školy?
6. Kdy a kým byla založena škola, kterou navštěvujete?
7. Měla škola vždy dvě třídy?
9. Která část projektu, na kterém jste společně pracovali před Vánocemi, tě bavila nejvíc a proč?

Příloha č. 9 - Dotazník pro ředitele málotřídní školy

věk:

pohlaví:

1. Jak dlouho již učíte?
2. Jaká je vaše kvalifikace?
3. Jak dlouho jste v ředitelské roli?
4. Je vaše škola a) jednotřídní, b) dvojtřídní, c) více třídní?
5. Kdo je vaším zřizovatelem a jak vás podporuje?
6. Jak u vás ve škole vznikl ŠVP?
7. Jaké jsou vaše zkušenosti se ŠVP po roce fungování?
8. Co by se podle vás mělo změnit v legislativě tak, aby to prospělo vývoji málotřídních škol?
9. Jak řešíte nedostatek dětí? Čím se snažíte zaujmout?
10. Má vaše škola nějaké specifické zaměření? Čím se profiluje?
11. Jaké jsou mimoškolní aktivity na vaší škole?
12. Při jakých příležitostech se stává vaše škola centrem zájmu obce? Popište.
13. V čem vidíte hlavní pozitiva málotřídního školství?

14. Lze najít i nějaká negativa?

15. Popište jaké metody a formy práce jsou na vaší škole prioritní.

16. Co vám znepříjemňuje vaši práci?

Příloha č. 10 - Dotazník pro rodiče žáka málotřídní školy

Dobrý den, chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku. Vaše odpovědi mi velice pomůžou při psaní mé diplomové práce. Jmenuji se Barbora Nedbalová a jsem studentka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy (obor Učitelství pro 1.stupeň ZŠ). Děkuji Vám za ochotu.

1. Navštěvovalo již některé z vašich dětí tuto školu?
2. Proč jste zapsali dítě do této školy?
3. Co vás nejvíce zaujalo na této škole?
4. Má škola dost kroužků a vyžití pro děti?
5. Mluví vaše dítě o škole doma? Kdy a proč?
6. Jak spolupracujete se školou?
7. Vidíte ve výuce v málotřídní škole odlišnosti (proti plně organizovaným školám)?
8. Co byste rádi ve škole doplnili?
9. V čem vidíte přednosti málotřídní školy proti plně organizovaným školám?
10. Navštěvovali jste vy sami málotřídní školu? Jestli ano, na co nejvíce vzpomínáte?
11. Měli jste dost informací o výuce a způsobu práce v málotřídní škole před tím, než jste sem dítě zapsali?
12. Zapsali byste sem i své další dítě (po zkušenostech s tímto typem školy)?

Příloha č. 11 - Rozhovor s pamětníkem - učitelem školy ve Slatinách

1. Jak jste se do školy ve Slatinách dostala? *Ve Slatinách končila paní ředitelka a hledali od září náhradu. Slajsem to tam tedy zkusit. V první chvíli jsem si řekla, že tam vydržím tak rok. Přece nebudu jezdit takovou dálku. Ale škola mi velice přirostla k srdci. Nejkrásněji je na málotřídce to prostředí. Řekla bych, že málotřídní škola, to je taková klidná, fungující a harmonická rodina. Na takové škole není tolik dětského hluku. Žáci ani učitel není rušen a terorizován pravidelným zvoněním. Nejsou slyšet žádná auta. Nádherné je, že o přestávce děti vyběhnou ven na zahradu. Tam si poběhají, popovídají, učitel tam s nimi stojí a všichni jsou spokojení. Mají energii pro další práci.*

2. Co si po tolika letech praxe na obou typech školy myslíte o podmínkách vzdělávání žáků na plně organizované škole a na škole málotřídní? *Existuje jistý zažitý názor, že učitelé málotřídek jsou méně cenní, ale tak to není. Naopak učitel na málotřídní škole musí být kvalitní. Ten, koho ta práce nebaví, by stejně dlouho nevydržel. I horší učitel, pokud má svou práci rád, je schopen se vypracovat. Rodiče by si měli uvědomit, že žádný učitel nechce jejich dítě poškodit, každý chce dát ze sebe to nejlepší. Co se týče vzdělání žáků na málotřídce, viděla jsem plno případů žáků, kteří odcházeli v pátém ročníku s výbornými známkami a v šesté třídě je měli také. Není to tak, že žáci málotřídních škol by měli nějaké horší podmínky. Školy, které se udržely, se snaží být kvalitní. Největší výhodou dětí na málotřídkách je samostatnost. Tyto děti jsou vedeny k samostatnosti od prvního ročníku, umějí si pomáhat navzájem a žijí spolu jako v jedné velké rodině.*

3. Jaké byste zmínila klady málotřídní školy? *Určitě je hlavním kladem pohoda a klid v takové škole a také již zmiňovaná výchova k samostatnosti. Mladší děti se učí od starších dětí a starší děti jsou pyšné a rády, že mají zodpovědnost. Já jsem hodně využívala dětí k vzájemnému učení. Dokonce se mi stalo, že do první třídy nastoupil jeden absolutně nezvladatelný žák. Bylo to těsně před mým odchodem do důchodu. Tento žák byl vzteklý, odmítal jakkoliv komunikovat, válel se při záchvatech vzteku po zemi apod. Dokonce navštěvoval různé psychology i psychiatry a bral nějaké léky na uklidnění. Já jsem pak chodila k těm samým lékařům pro rady, co s takovým dítětem ve škole. Radou mi bylo, že mám být trpělivá. Po čase zjistila, že na tohoto žáka platí jeden*

starší spolužák. Když jsem chtěla, aby něco udělal, tento starší chlapec mu to přetlumočil a pomohl mu s úkolem. Postupem času tento problémový žák začal brát i mě. Nakonec díky individuálnímu přístupu a důvěře v něj se velice zlepšil a ve třetí třídě už žádné prášky téměř nebral. Měla jsem ohromnou radost, že jsme to společně zvládli, neboť tomuto chlapci, který byl jinak chytré dítě, hrozila Zvláštní škola. Myslím si, že takové dítě, kdyby se dostalo na plně organizovanou školu do třídy třiceti dětí, tak v té Zvláštní škole nejspíš skončí. Nebo by ho ostatní děti uklovaly. Děti totiž nemají rády, když se někdo něčím odlišuje nebo je slabší. Na málotřídce je výborná spolupráce. Jak mezi dětmi, učiteli i dítětem a učitelem. Naučila jsem se za tu dobu jednu věc. Nejde si hrát na někoho nadřazeného. Je to největší pedagogický um - vžít se do pocitů a myšlení dítěte! S dítětem se musí mluvit jako se sobě rovným. Okoukávat jejich komunikaci, reakce, chování, neustále se od nich musí člověk učit.

4. Jak si myslíte, že se změnil oproti dřívějšímu vztah školy, obce a veřejnosti? Když jsem nastoupila na školu v sedmdesátém druhém roce, škola byla ve velice bídém stavu. Omítka byla opadaná, třídy nebyly hezké. Tam kde je teď družina byl byt, kde bydlel prodavač z obchodu a tělocvična byla rozpůlena a v jedné půlce krmil tento prodavač husy. V té době byla škola jednotřídkou. Obec neměla na opravy školy peníze a tak se vše dělalo brigádně. Lidé na vesnici měli velký zájem na tom, mít školu pro své děti a tu školu mít hezkou. S rodiči jsme zkulturnili zahradu, postavili plot a opravili fasádu na škole. Nyní má obecní úřad více peněz a myslím si, že o školu velice dbá. V dnešní době je také strašně důležitá spolupráce školy s rodiči. Dřív byl učitel vážená a důležitá osoba. Rodiče v dnešní době mají „patent na výchovu“ a mají pocit, že nikdo nemůže vědět, jak nejlépe vychovávat jeho dítě. Velice důležitý je respekt toho, co řekne učitel. Pokud mám nějaké výhrady, můžu si to vyříkat mezi čtyřma očima, ale neřešit pochybnosti doma před dítětem. Ono samo pak nebude mít k učiteli respekt, když ho nemají rodiče. Další klad málotřídky, na který jsem si vzpomněla je to, že na takové škole nemůže dojít k šikaně. Vše je vidět a děti samy na sebe všechno řeknou. Učitel v tak malém kolektivu hned vidí, když se něco děje. Jednou se mi stalo, že k nám do školy přišel chlapec, který špatně viděl. Byl uzavřený sám do sebe a s nikým nechtěl mluvit. Jednou u při vyučování na mě byl velice hrubý a řekl mi něco velice neslušného. Nechala jsem to být, abych nic neřešila před dětmi. Po cestě na autobus jsem mu řekla, že takhle by to teda nešlo a jestli něco podobného říká doma tatínkovi mamince, tak mezi

námi to takhle nepůjde. Týden se nedělo nic a po týdnu jsme ráno jeli autobusem z Jičína do Slatin a tenhle chlapec si sednul vedle mě. Povídali jsme si a já mu chtěla ohrnout špatně srovnaný límeček. On mi přitiskl ruku mezi jeho krk a opěradlo a takhle jsme jeli asi pět minut. On citově strádal a velice mu chyběl tělesný kontakt. Dítě se zkrátka nerodí zlé, to z něj udělá až okolí a prostředí. Viděla jsem pár chytrých dětí, které díky nepodnětnému prostředí a špatnému vzoru v rodině skončili v kriminále.

5. Vidíte nějaký rozdíl mezi lidmi na vesnici a ve městě? *Ve městě je mnoho chytrých rodičů. Je to tím, že se tam sdružuje více intelektuálů, doktorů, právníků apod. Tito lidé jsou často vůči učitelům zaměřeni. Na vesnici jsou lidé vstřícnější a mají zájem na tom, aby bylo jejich dítě vzdělané. Když vidí, že to s jejich dítětem myslíš dobře, naslouchají tomu, co jim řadiš. Dříve tomu bylo tak, že žák když ve škole zlobil tak, že už se to muselo řešit s rodiči, dostal výřez ještě doma. Myslím si, že dnes toto funguje tak u třetiny rodičů.*

6. Vidíte po tolika letech strávených na málotřídní škole i nějaká negativa? *Nevím jestli nejsem zaujatá, ale myslím si, že žádná negativa nejsou. Alespoň ne, co se týče výuky a vzdělání žáků. Jediným negativem bylo, že musela být zrušena družina, tím pádem nebyla ani ranní družina. Bylo to kvůli nedostatku dětí. Rodiče žáků pracující v JZD pak neměli kam dát děti brzy ráno a museli je brát s sebou do práce.*

7. Vzpomenete si proč se v sedmdesátých a osmdesátých letech rušily málotřídní školy? *Školy se rušily, protože zaprvé byl úbytek dětí a za druhé v sedmdesátém šestém roce byla nová školská koncepce, takzvaná množinová. První stupeň byl od 1. do 4. ročníku a 5. ročníky byly odtrženy a přiřazeny ke druhému stupni. Mnoho málotřídek tak přišlo o děti. Když jsem nastupovala do Slatin, bylo na okrese Jičín asi padesát málotřídek. Když jsem ze Slatin odcházela, bylo jich tak dvacet. Slatiny měly výhodu, že stále měly dostatek dětí. Ve Slatinách bylo velice dobře fungující JZD. Lidé, kteří sem jezdili pracovat, brali s sebou i své děti. Ve škole jsme vždy měli alespoň pět cizích dětí z jiných obcí. Dojížděli k nám ze Žeretic, Popovic, Žlunic, Česova, ale i ze Starého místa. Ta škola byla zkrátka dobrá.*

Příloha č. 12 - Rozhovory s pamětníky - absolventy školy ve Slatinách

Rozhovor s pamětnicí, absolventkou školy ve Slatinách, A. Rošťákovou.

1. V jakém roce jste nastoupila do školy? *V roce 1928.*
2. Pamatujete si na učitelský sbor? *Pan řídící byl Jan Bílek. Ten bydlel ve škole. Jako učitel byl na škole Miloslav Krupička. Když jsem na škole končila, nastoupil jako pan řídící Josef Rubeš. Náboženství vyučoval pan farář Josef Hlaváček. Chodili jsme často na mše a zpívali jsme v kostele. Také si pamatuji, že nás ve škole učili vaření.*
3. V té době byla škola dvojtřídní, navštěvovalo školu hodně dětí? *Ano, do školy chodilo mnoho dětí. Nedaleko Slatin byl Šlikův dvůr. To byl samostatný statek, na kterém bylo zaměstnáno mnoho lidí. Zaměstnanci měli k dispozici dvě místnosti na bydlení. V té době se rodilo mnoho dětí, které posílaly do školy. Ve škole nás bylo plno. Pamatuji si, že moje maminka vyprávěla, jak se sourozenci spali v seně. Byla z devíti dětí, tatínek byl ze sedmi. Dříve byli lidé otužilí. Museli těžce pracovat na poli. Všechny svátky se však držely a v neděli se taky nepracovalo.*
4. Jak se díváte na slatinskou školu dnes? *Jsem strašně ráda, že nynější pan ředitel Procházka vede děti ke starým zvykům a tradicím, vzpomínají na staré časy a pořádají mnoho akcí pro obec a veřejnost. Nejkrásnější akcí je vánoční koncert v kostele. S dětmi mají nádherně nacvičené koledy, děti krásně zpívají. Paní učitelka Zachovalová je také velice šikovná. Myslím, že ve škole jsou lidé na svých místech. Je vidět, že práci dělají s láskou. Také mají děti pěkně vychované. Když jdou ven, vůbec není slyšet žádný křik. Děti pěkně zdraví a jsou slušné. Také se mi líbí, když žáci obcházejí vesnici, převlečení za Tři krále. Všem lidem popřejí hodně zdraví a štěstí, zazpívají a jdou dál. Jsem vděčná, že jsem se dožila této doby. Máme tu skvělého ředitele školy, učitelku i starostu. Co víc bych si mohla přát.*
5. Na co nejraději vzpomínáte a na co vzpomínáte nerada? *Nejraději vzpomínám na zpívání v kostele s panem farářem. Byla jsem zpěvačkou na kúru. Nerada vzpomínám na dobu, kdy byl komunismus. Ten úplně rozložil společnost. Dříve to bylo tak, že lidé se společně vídali, měli se rádi, navštěvovali se, byli vstřícnější. Poté se společnost rozdělila na komunisty a ostatní. Pan řídící, který mě ve škole učil, za mnou chodil a přesvědčoval mě, ať nechodím do kostela a ať vstoupím do strany. Pracovala jsem totiž*

na poště, takže ve státní správě. Nehodilo se tedy, abych šla proti proudu, ale já jsem si řekla, že budu jaká jsem a že svýma rukama se vždycky nějak užívím, ať se děje cokoli. Byla to zlá doba.

Rozhovor s pamětníkem, absolventem školy ve Slatinách, J. Styblíkem.

1. V jakém roce jste do školy nastoupil? *V roce 1944.*
2. Pamatujete si na učitelský sbor? *Mě učil pan řídící Miloslav Krupička, ruční práce vyučovala nějaká paní učitelka z Hradištku, poté se u nás vystřídalo mnoho dalších učitelek ručních prací. Také mě učila paní učitelka Šimková. Pamatuji si, že na němčinu jsme měli učitele z Vysokého Veselí. Každé ráno nás nutil zpívat německou hymnu a „hailovat“. To bylo první rok, co jsem byl ve škole. On pak odešel a paní učitelka Šimková přišla po něm. Pan řídící Krupička byl přísný, ale moc nás nenaučil. Nejhorší to bylo s matematikou.*
3. V té době byla škola nejprve jednotřídní, poté dvojtřídní, pamatujete si, kolik dětí bylo ve třídě? *Byla nás úplně plná třída. Když byla škola jednotřídní a bylo nás tam dohromady pět ročníků, velice mi to vadilo. Děti se hrozně rušily navzájem. Pořád jsem poslouchal, co probírají starší děti apod. Byl jsem díky tomu nepozorný. Také si pamatuji, že žáci, kteří nechtěli jít studovat nikam dál a nechodili na měšťanskou školu do Jičína, mohli si dokončit povinnou školní docházku ve slatinské škole. Stávalo se tak, že v jedné třídě seděli jak šestiletí prvňáčci, tak čtrnáctiletí deváťáci. Tito žáci pak šli pracovat rovnou do zemědělství.*
4. Co vás ve škole bavilo nejvíc či naopak nejméně? *Mě škola nebavila vůbec. Nechodil jsem tam rád. Myslím, že teď jsou děti ve škole spokojené. Mají plno mimoškolních aktivit, učitelé se jim věnují. Hodně času tráví venku, což je taky dobře. My jsme ven chodili jen na tělocvik a to jsme měli vymezený malý kus trávy za hřbitovní zdí. Tam jsme si kopali s malým míčkem. Neměli jsme ani pořádný balón. Pamatuji si, jak jsme se školou chodili na různé akce typu sběr mandelínek, protahování řepy, sběr brambor. Pan řídící pomáhal také.*
5. Vybavila vás škola dobře do budoucna? *Myslím si, že ne. S nedostatků jsem pak zápasil ještě na střední škole. Paní učitelka Šimková, ta nás něco naučila. Pan řídící Krupička, to bylo horší. Učil nás matematiku a nic nás nenaučil. Kdo neměl doma*

rodiče, kteří by ho doučovali, nenaučil se nic. Já jsem měl naštěstí strýce ve škole v Kozojedech. Tam se dětem daleko více věnovali. Ten mě matematiku vysvětloval. Pak jsem nastoupil na měšťanku do Jičína a problémy s matematikou už se táhly. Tam zas byl učitel, který si vyložil látku a pak už jen zkoušel. Měl přesně odstupňováno, na jaký stupeň musí žák umět konkrétní látku. Pokud jsem neuměl, byl to můj problém. Nikdy nám nic nevysvětlil. Žádné doučování neexistovalo. Nejlepší byl učitel náboženství pan farář Josef Hlaváček. Ten nás naučil jenom náboženské věci, ale vysvětloval nám všechno možné. Měl veliký všeobecný rozhled a byl hodně sečtělý. Vysvětloval nám například jak pracují některé zemědělské stroje apod. Všichni jsme museli jít jedenkrát ročně ke zpovědi. Vymýšleli jsme si hříchy, že jsme kradli doma cukr a že jsme mluvili sprostě.

6. Jaký byl pro vás přechod z málotřídní školy na velkou školu? Nebyl dobrý. Jak jsem již říkal, měl jsem velké problémy s matematikou a to se se mnou táhlo. Vjazyce to celkem šlo. Zvládal jsem ho dobře. Hodně mi pomohlo dojíždění za svým strýcem do školy v Kozojedech. Pamatuj si na měšťance v Jičíně na pana učitele Chovance, který nás pořád za něco pohlavkoval. Žák si mohl vybrat, že za to, co provedl, dostane buď pohlavek, nebo bude přestupek zapsán do kárného sešitu a dozví se to rodiče. Každý si radši vybral pohlavek.

7. Existovaly na škole nějaké zájmové kroužky? Jediný kroužek, který vedl pan řídící M. Krupička, byla hra na housle. Pokud ovšem člověk neuměl noty, měl smůlu. On počítal s tím, že se dítě noty samo někde naučí. Výuka probíhala tak, že pan řídící hrál, ostatní děti, co noty uměly, hrály s ním a já jsem koukal ostatním na prstoklad a snažil jsem se chytit. Byl jsem na hodině tak třikrát a pak jsem řekl, že tam chodit nebudu. Někaké sportovní kroužky, jako je to teď, nebyly.

8. Podílela se škola na veřejném životě v obci? Jedině tak, že pan farář, který vyučoval náboženství, byl u všech pohřbů a následně pak na všech smutečních hostinách. Jako žáci jsme často chodili do kostela na mše. Pan řídící hrál ochotnické divadlo, ale jinak se škola moc na veřejnosti neprojevovala. Také chodil hrát do hospody karty. To bylo všechno.

9. V jakém stavu byla škola, když jste ji navštěvoval? Pamatuji si, že podlahy byly natírané vyjetým olejem. Za školou byly suché záchody. Ve všech místnostech školy se topilo ve velkých kamnech. Zas bylo ve škole pěkně teplo. Později se ve škole

nainstalovala akumulční kamna a to děti trpěly zimou. Často ve škole bývalo okolo 16ti stupňů. Pořádná kamna byla ve škole vyměněna až před třemi lety. Když jsem v roce 1994 nastoupil jako starosta, škola vypadala dobře. Měla novou fasádu a paní ředitelka Králová žádné požadavky na opravu neměla. Poté jsem se tam šel osobně podívat. Bylo to hrozné. Škola nebyla podříznuta, ve spodních patrech byla všude plíseň a díky akumulčním kamnům tam byla zima. Musely se udělat generální opravy celé školy. Byly vyměněny parkety, obklady, palubky.

Rozhovor s pamětnicí, absolventkou školy ve Slatinách, M. Horákovou.

1. V jakém roce jste do školy nastoupila? *V roce 1975.*
2. Pamatujete si na učitelský sbor? *Ano, ředitelkou byla paní Králová a ve druhé třídě učila paní Korecká. Obě byly hodné a spravedlivé.*
3. Pamatujete si kolik dětí bylo tenkrát ve třídě? *Přesný počet si nepamatuji, ale myslím, že akorát. Nebylo nás málo, ale ani ne hodně.*
4. Co vás ve škole bavilo nejvíc či naopak nejméně? *Nejvíc mě bavilo, že jsme trávili hodně času venku. Chodili jsme na vycházky, o tělesné výchově jsme hrály hry v lese a běhali po loukách. V zimě jsme chodili sáňkovat a bruslit. Také se mi líbilo, že mám školu kousek od domova a nemusím nikam dojíždět. Také si pamatuji, že jsme hodně soutěžili v různých sběrech. Soutěže organizovala paní Králová. Několikrát jsme se umístila na předním místě například ve sběru bylin nebo papíru. Za odměnu pak nejlepší žáci jeli na třídní výlet. Se spolužáky jsem si docela pomáhali. Starší radili mladším a někdy i naopak. Paní Králová nás k tomu hodně vedla. Nevzpomínám si, že by mě ve škole něco nebavilo. Chodila jsem do školy ráda.*
5. Vybavila vás škola dobře do budoucna? *Určitě ano. Nemyslím si, že by byl nějaký rozdíl ve vzdělání na málotřídní škole a na velké škole. Nejsou to žádné méněcenné instituce.*
6. Jaký byl pro vás přechod z málotřídní školy na velkou školu? *Hrozný. Nebylo to kvůli tomu, že bych uměla nějak málo látky. Problém byl v tom, že jsem se musela začlenit do kolektivu, který v té třídě již čtyři roky fungoval. Noví spolužáci na nás koukali jako na vetřelce a občas se nám i smáli, že jsme z vesnice. Se mnou šel do školy v Jičíně pouze*

jeden spolužák. Sice nás ze školy odcházelo do Jičína asi pět, ale rozstrkali nás na školy podle abecedy. Byl to zvláštní systém.

7. Měli jste na škole nějaké zájmové kroužky? Paní učitelka Korecká vyučovala hru na housle. Poměrně mnoho aktivit se dělo ve družině. Hráli jsme různé hry a soutěže a hodně jsme chodili ven. To nám vynahrazovalo plno kroužků. Také jsme jezdili plavat do bazénu v Jičíně. Horší to pak bylo v Jičíně. Tam už jsme takové vyžití neměli, protože nebyl čas. Po škole jsme spěchali na autobus domů.

8. Podílela se škola na veřejném životě obce? Určitě. Konaly se různé besídky pro veřejnost třeba ke Dni matek nebo MDZ. Všichni jsme chodili do Pionýra. Uklízeli jsme obec, účastnili jsme se sběrů.

9. V jakém stavu byla školní budova? Pamatuji se, že přízemí bylo potažené plísní, bylo tam vlhko a zima. Tam, co jsme měli třídu, byla budova suchá. Pamatuji si, jak se opravovala fasáda. Při opravách často pomáhali rodiče žáků.

Rozhovor s pamětníkem, absolventem školy ve Slatinách, F. Zachovalem.

1. V jakém roce jste do školy nastoupil? V roce 1981.

2. Pamatujete si na učitelský sbor? Ředitelkou byla paní Králová. Také ve škole učil pan učitel Sirůček.

3. Pamatujete si kolik dětí bylo tenkrát ve třídě? Na přesný počet si nevzpomenu. Pan učitel nás zvládal všechny, takže asi akorát.

4. Co vás ve škole bavilo nejvíc či naopak nejméně? Nejvíc mě bavila nová tělocvična. Dal se tam hrát basketbal. Hodně jsme byli venku. Hráli jsme vybíjenou, fotbal a v zimě jsme chodili sáňkovat ke staré cihelně. Nebavil mě sběr. Nikdy jsem toho moc nepřinesl. Taky mi vadilo, že jsme se navzájem při vyučování rušili. Měl jsem problém se soustředit a často jsem poslouchal starší ročníky.

5. Vybavila vás škola dobře do budoucna? Asi ano, nikdy jsem nebyl premiant, ale prospěch jsem měl stejný jak ve slatinské škole, tak potom ve škole v Jičíně.

6. Jaký byl pro vás přechod z málotřídní školy na velkou školu? Nebyl dobrý. Nebavilo mě dojíždění autobusem a navíc děti, které se spolu již čtyři roky znaly, nechtěly přijmout někoho nového. Chvilu trvalo, než jsem se začlenil do kolektivu. Jinak znalosti jsme měli asi stejné. Možná jsme byli víc samostatnější, než jičínské děti.

7. Měli jste na škole nějaké zájmové kroužky? *Na žádné si nevzpomínám. Chodili jsme hodně ven a venku jsme byli i po škole, takže nějaké sportovní kroužky nebyly potřeba. Oba učitelé spěchali po škole na autobus, takže ani žádné kroužky být nemohly.*
8. Podílela se škola na veřejném životě obce? *Podílela. Nacvičovali jsme stále nějaká vystoupení a programy. Někdy jsem vystupovali v tělocvičně školy, kam přišli rodiče a někdy jsme vystupovali v Kulturním domě.*
9. V jakém stavu byla školní budova? *Spodní patro bylo celé plesnivé. Pamatuji si, že řemeslníci museli strhávat palubky okolo spodních místností a školu podřezávali. Po opravách byla škola v pěkném stavu.*

Rozhovor se žákyní třetího ročníku školy ve Slatinách L. Zachovalovou.

1. Co se ti ve škole nejvíc líbí? *Nejvíc se mi líbí, že to mám do školy blízko a nemusím vstávat brzy ráno. Taký se mi líbí, že do školy chodí plno mých kamarádů, se kterými se vídám i po škole.*
2. Co ti ve škole nejvíc vadí? *Vadí mi, že mě při hodinách otravuje jedna spolužačka, ale jinak je to dobré.*
3. Navštěvuješ na škole nějaké kroužky? *V pondělí chodím do sportovního kroužku, který vede pan ředitel a ve středu chodím na flétnu, kterou vede paní učitelka. Do sportovního kroužku nás chodí hodně. Taký jezdíme všichni do Jičína do bazénu.*
4. Co při sportovním kroužku děláte? *Jezdíme na kole na výlety nebo běháme po lese. Jednou jsme byli v lese stavět domeček. Někdy chodíme na houby. V zimě chodíme bruslit, sáňkovat a někdy si půjčujeme i běžky.*
5. Jak jsi spokojená s vašimi učiteli? *Pan ředitel je přísný, ale i hodný. Je s ním legrace. Nás učí paní učitelka. Ta je moc hodná. Když hodně zlobíme, tak se někdy rozčílí.*